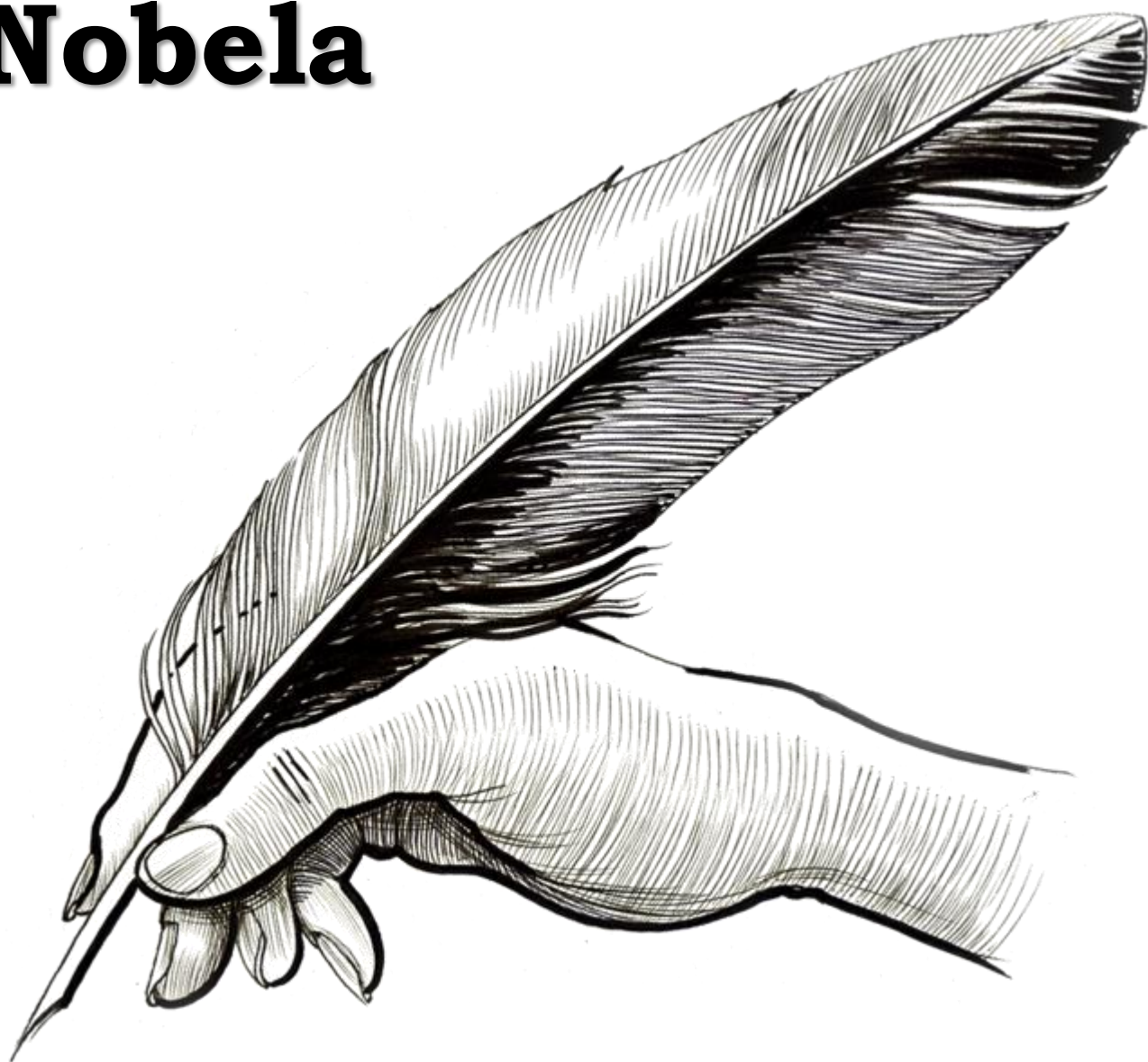

LEARNING MODULE

Filipino G10 | Q3

Sanaysay at Nobela

NOTICE TO THE SCHOOLS

This learning module (LM) was developed by the Private Education Assistance Committee under the GASTPE Program of the Department of Education. The learning modules were written by the PEAC Junior High School (JHS) Trainers and were used as exemplars either as a sample for presentation or for workshop purposes in the JHS In-Service Training (INSET) program for teachers in private schools.

The LM is designed for online learning and can also be used for blended learning and remote learning modalities. The year indicated on the cover of this LM refers to the year when the LM was used as an exemplar in the JHS INSET and the year it was written or revised. For instance, 2017 means the LM was written in SY 2016-2017 and was used in the 2017 Summer JHS INSET. The quarter indicated on the cover refers to the quarter of the current curriculum guide at the time the LM was written. The most recently revised LMs were in 2018 and 2019.

The LM is also designed such that it encourages independent and self-regulated learning among the students and develops their 21st century skills. It is written in such a way that the teacher is communicating directly to the learner. Participants in the JHS INSET are trained how to unpack the standards and competencies from the K-12 curriculum guides to identify desired results and design standards-based assessment and instruction. Hence, the teachers are trained how to write their own standards-based learning plan.

The parts or stages of this LM include Explore, Firm Up, Deepen and Transfer. It is possible that some links or online resources in some parts of this LM may no longer be available, thus, teachers are urged to provide alternative learning resources or reading materials they deem fit for their students which are aligned with the standards and competencies. Teachers are encouraged to write their own standards-based learning plan or learning module with respect to attainment of their school's vision and mission.

The learning modules developed by PEAC are aligned with the K to 12 Basic Education Curriculum of the Department of Education. Public school teachers may also download and use the learning modules.

Schools, teachers and students may reproduce the LM so long as such reproduction is limited to (i) non-commercial, non-profit educational purposes; and to (ii) personal use or a limited audience under the doctrine of fair use (Section 185, IP Code). They may also share copies of the LM and customize the learning activities as they see fit so long as these are done for non-commercial, non-profit educational purposes and limited to personal use or to a limited audience and fall within the limits of fair use. This document is password-protected to prevent unauthorized processing such as copying and pasting.

Aralin 3: Sanaysay at Nobela

☒ Panimula at mga Pokus na mga Tanong

Magulo. Marahas. Kahirapan. Epidemya. Sakuna. Ilan lamang ito sa mga paglalarawan na maaaring maiugnay sa rehiyon ng Middle East at kontinenteng Africa. Magkalapit ang rehiyong ito. Kung pagbabatayan ang prinsipyo ng heograpiya, ang magkakalapit na lokasyon ay higit na may pagkakatulad sa maraming aspekto. At kung ang mga balita at dokumentaryo ang pagbabatayan, hindi maiiwasang mapagtulad ang dalawang rehiyong ito sa mga paglalarawan na una nang binanggit.

Ngunit bakit nga ba magulo at kaawa-awa ang imahen na nalilikha ng mga pangyayari at kalagayan ng mga tao sa mga bansa sa Middle East at Africa? Paano nakaaapekto ang panitikan sa pagpapalala o pagreresolba sa ganitong imahen ng mga rehiyong ito?

Sa modyul na ito, mabibigyan ka ng pagkakataon na suriin at suyurin ang posibleng ugat ng mga suliraning global na naidudulot ng mga bansa sa Middle East at Africa sa pamamagitan ng pagsusuri sa kanilang mga akda.

Sa tatahakin mong mga aralin at gawain sa modyul na ito, dapat na masagot ang mga tanong na ito:

- 1. Bakit lumilitaw na problematiko ang mga bansa sa Africa at Persia?**
- 2. Paano makatutulong sa pag-angat sa kagandahan ng alinmang bansa ang pag-alam at pagpapahalaga sa mga akdang pampanitikan ng Africa at Persia?**

☒ **Saklaw ng Modyul**

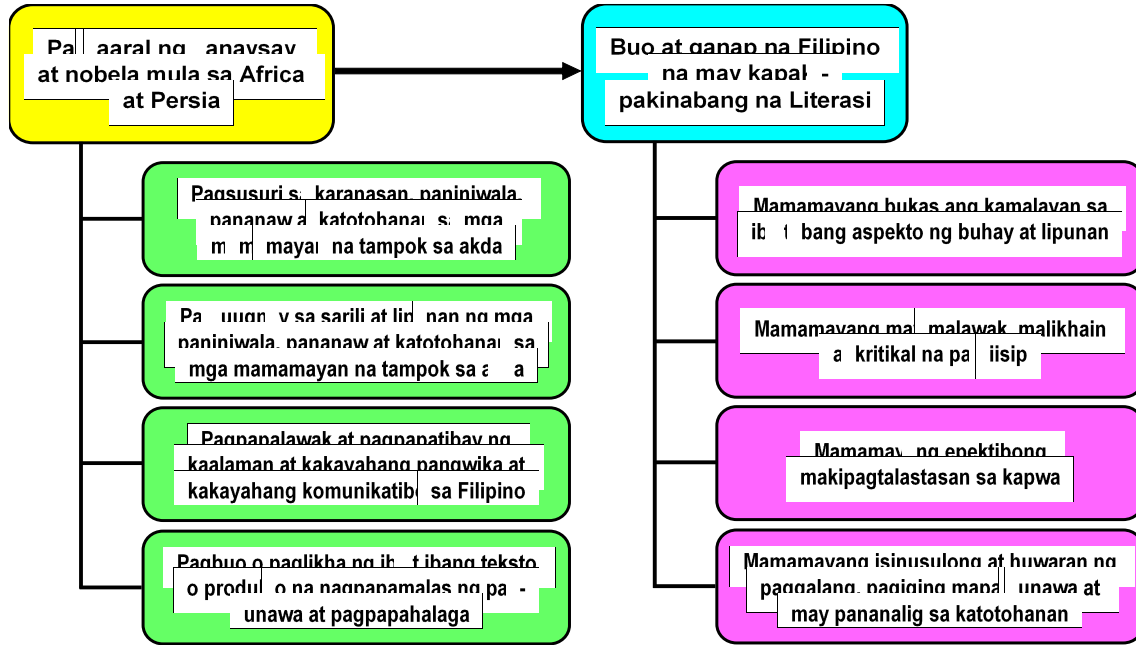
Sa modyul na ito, mabibigyang-tugon ang mga tanong na nabanggit kapag pinag-aralan mo ang sumusunod na mga aralin:

Aralin Blg.	Pamagat	Matutuhan mo ang...	Bilang ng Oras/ Sesyon
Aralin 5	Panitikan: Ang panganib ng kuwentong may iisang pananaw (Sanaysay/Talumpati) Wika: Pagtutumbas ng salita; tuwiran at di-tuwirang pahayag	- pagbibigay-katumbas sa ilang salita sa akda (F10PT-IIIg-g-80) - paghahambing sa pagkakaiba at pagkakatulad ng sanaysay sa ibang akda (F10PB-IIIg-g-84) - pagpaliliwanag sa mga likhang sanaysay batay sa napakinggan (F10PN-IIIg-g-80) - pagbibigay ng sariling reaksiyon sa pinanood na <i>video</i> na hinango sa youtube (F10PD-IIIh-i-78) - pagsusulat ng isang talumpati na pang-SONA (F10PU-IIIg-g-82) - paggamit sa angkop na mga tuwiran at di-tuwirang pahayag sa paghahatid ng mensahe (F10WG-IIIg-g-75) - pagsasagawa ng isang radyong pantanghalan tungkol sa SONA ng Pangulo ng Pilipinas (F10PS-IIIg-g-82)	
Aralin 6	Panitikan: <i>Mga Bubungan sa Tehran</i> (Nobela) Wika: Pag-uugnay sa mga salitang nag-aagawan ng kahulugan	pagsusuri sa binasang kabanata ng nobela batay sa pananaw/teoryang pampanitikan na angkop dito (F10-PB-IIIh-i-85)	

		• pagtukoy sa tradisyong kinalimutan ng Africa at/o Persia batay sa napakinggang diyologo (F10PN-IIIh-i-81) • pag-uugnay sa mga salitang nag-aagawan ng kahulugan (F10PT-IIIh-i-81) • pagsusuri sa napanood na <i>excerpt</i> ng isang isinapelikulang nobela (F10-PT-IIIh-i-83) • paggamit sa angkop na mga pang-ugnay sa pagpapaliwanag sa panunuring pampelikula nang may kaisihan at pagkakaugnay ng mga talata (F10WG-IIIh-i-76) • pagtatanghal ng isang iskrip ng nabuong <i>puppet show</i> (F10PS-IIIh-i-83) • pagsulat ng iskrip ng isang <i>puppet show</i> na naglalarawan sa tradisyong kinalimutan sa Africa at/o Persia (F10PU-IIIh-i-83)	
--	--	--	--

☑ Concept Map ng Modyul

Kapaki-pakinabang ang pagbibigay-pansin mo sa binuong mapa ng mga aralin na pag-aaralan mo sa modyul na ito.

☑ Inaasahang mga Kasanayan

Upang matagumpay na matugunan ang mga aralin at malinang nang lubos ang iyong pag-unawa, kinakailangang tandaan at gawin mo ang mga sumusunod:

1. pagpaliliwanag ang mahahalagang kaisipan sa binasa/napakinggan/napanood na akda.
2. paglalarawan ng mga tauhan, tagapagsalaysay o tagapagsalita sa napanood, napakinggan o nabasang teksto.
3. paglalahad sa sariling pananaw at saloobin hinggil sa mga kaisipan at pamamaraan ng may-akda sa teksto.
4. pagpahahayag ng damdamin at saloobin sa pamamagitan ng pagsulat kaugnay ng mga sinuring akda.
5. paggamit sa mga aralin sa gramatika sa mga pangkomunikatibong gawain.
6. pagsasaliksik tungkol sa mga tuntuning panggramatika sa pagsulat at pag-unawa sa akda.
7. paghahambing sa iba't ibang kaisipan at pananaw tungkol sa iisa o magkaugnay na paksa.
8. pagpapaliwanag sa kaligirang pangkaysayan ng mga akda at mga epekto nito sa kasalukuyang panahon.

9. pagsasagawa ng pananaliksik ukol sa impluwensya midya at panitikan na paghubog ng kamalayan ng mundo tungo sa mga bansa sa Africa at Middles East.
10. paglikha ng iba't ibang produkto o pagtatanghal na may layuning makaambag sa pagpapaangat sa dignidad ng mga mamamayan sa Africa at Middle East.

PANIMULANG PAGTATAYA

Panahon na upang tuklasin natin kung gaano kalawak ang iyong kaalaman at pag-unawa sa modyul na ito sa pamamagitan ng pagsagot sa mga sumusunod na tanong. Sagutin ang lahat ng aytem. Pagkatapos masagot ang panimulang pagtatayang ito, malalaman mo ang iyong iskor. Pagkatapos masagutan at maiwasto ang mga ito, isaalang-alang ang mga naging kamalian at tuklasin ang tamang sagot sa mga ito habang pinag-aaralan ang modyul.

Kung handa ka na upang sagutin ang panimulang pagtataya ng araling ito, i-klik ang SIMULA.

Basahing mabuti ang mga sumusunod na tanong. I-klik ang titik ng wastong sagot.

1. Ano ang angkop na katumbas ng salitang *pink* (kulay) sa Filipino alinsunod sa tuntunin sa panghihiram ayon sa Ortograpiyang Filipino?
 - a. lila
 - b. limbaon
 - c. putlang pula
 - d. rosas
2. Paano nagkakatulad ang sanaysay, lathalaing-lakbay (*travelogue*) at dokumentaryong pantelebisyon sa aspekto ng pagpapadaloy ng kaisipan o ideya?
 - a. Ang layunin ng may-akda o manlilikha ay direktang sinasabi sa umpisa ng mga tekstong ito upang masiguro na matatamo ng mambabasa o manonood ang mga kaisipang inilalahad.
 - b. Ang mga paksa sa mga tekstong ito ay laging nakabatay sa personal na karanasan ng manunulat o manlilikha sapagkat laging personal ang layunin sa pagbuo ng isang panitikan.
 - c. Ang mga tekstong ito ay nangangailangang magpamalas ng padron ng pag-iisip upang tuwirang maihatid sa mambabasa o manonood ang kabuoang mensaheng nais ipabatid.
 - d. Ang mga tekstong ito ay tuwirang nagbibigay ng tatlo hanggang limang mahahalagang kaisipan lamang upang matiyak na maunawaan ng mambabasa o manonood ang kabuoang mensaheng ipinabatid.
3. Paano nagkakatulad ang sanaysay, lathalaing-panlakbay (*travelogue*) at dokumentaryong pantelebisyon sa aspekto ng pagpapadaloy ng kaisipan o ideya?

- a. Ang estilo ng pagpapadaloy ng mga kaisipan sa sanaysay ay pangangatwiran sa lathalaing-panlambay ay paglalarawan at sa dokumentaryong pantelebisyon ay sanhi at bunga.
- b. Ang proseso ng pagbuo ng sanaysay ay nakasalalay sa mga impormasyong makukuha ng may-akda samantalang ang lathalaing-panlambay ay nagbibigay-diin sa mga larawang kaakibat ng teksto habang ang dokumentaryong pantelebisyon ay naglalayong makapaglahad ng iba-ibang anggulo ng istoryang pinagtutuunan.
- c. Ang sanaysay ay laging naglalahad ng bagong pananaw sa isang isyu samantalang ang lathalaing-panlambay ay detalyadong pagsasalaysay ng karanasan habang ang dokumentaryong pantelebisyon ay nanghihiikayat na magbago ng pananaw ukol sa isang isyu,
- d. Ang sanaysay ay purong opinyon ng may-akda samantalang ang lathalaing-panlambay ay pagsasalaysay at paglalarawan habang ang dokumentaryong pantelebisyon naman ay naglalahad lamang ng mga impormasyong batay sa mga nakalap na datos o footage.*

4. Alin ang di-tuwirang pahayag ang angkop na gamitin sa talata upang mapalutang ang diwa nito?

Ano nga ba ang mga epekto ng pang-aapi sa mga naapi? Tulad ng nangyari kay Prince, ang mga epekto ng pang-aapi ay maaaring hindi lamang mabigat ngunit nagbibigay rin ng ideya sa naapi na magpakamatay. Unang-una, nakararamdam ng mga emosyonal na problema ang naapi, at ang ganitong asal ay nagbibigay sa kanya ng kalungkutan, mababang kapalaluan at depresyon. Bilang resulta, naapektuhan tuloy ang araw-araw niyang gawain, tulad ng kanyang ugali, pag-aaral at pakikitungo sa ibang tao.

* _____ * Maaaring mang-api lang nang mang-api ang nang-aapi hangga't gusto niya.

- a. Ang *bullying* ay walang hangganan at walang awa.
 - b. Normal lamang ang *bullying*.
 - c. Agad na naparurusahan ang isang *bully*.
 - d. Isang patunay na epekto ng depression ang pambu-*bully*.
5. Ano ang ipinahihiwatig ng mga salitang nakahilig kaugnay ng diwang taglay ng talata?
Para sa akin, kailangan nang ipatupad ang panukalang ito bago pa mahuli ang lahat. Tulad ng nabanggit, *hangad* lang naman ng *sex education* na matulungan ang kabataang gumawa ng mga responsableng desisyon. Wala naman itong *balak* na turuan tayong magsuot ng *condom* o anuman. Wala rin itong balak na *himukin* tayo upang makipagtalik o *madawit* sa mga seksuwal na gawain. Sa halip, ito ay nagsisilbing gabay sa ating mga *minor na edad* habang tayo ay nakararanas ng pagbabago sa ating seksuwalidad.

- a. Ang salitang 'balak' at 'madawit' ay ginamit upang matiyak ang mga layunin ng programang *sex education* habang ang mga salitang 'himukin' at 'hangad' ay ginamit bilang paglilinaw na taliwas ang layunin ng programa sa mga pananaw ng mga tao ukol dito.
 - b. Ang mga salitang 'hangad' at 'balak' ay ginamit upang matiyak ang mga layunin ng programang *sex education* habang ang mga salitang 'himukin' at '**hangad**' ay ginamit bilang paglilinaw na **taliwas ang layunin ng programa sa mga pananaw ng mga tao ukol dito.**
 - c. Ang mga salitang 'hangad' at 'himukin' ay ginamit upang matiyak ang mga layunin ng programang *sex education* habang ang mga salitang 'balak' at 'madawit' ay ginamit bilang paglilinaw na taliwas ang layunin ng programa sa mga pananaw ng mga tao ukol dito.
 - d. Ang mga salitang 'himukin' at 'madawit' ay ginamit upang matiyak ang mga layunin ng programang *sex education* habang ang mga salitang 'balak' at 'hangad' ay ginamit bilang paglilinaw na taliwas ang layunin ng programa sa mga pananaw ng mga tao ukol dito.
6. Ano ang ipinahihiwatig ng mga salitang nakahilig kaugnay ng diwang taglay ng saknong?

Para sa mga Tirano ng Daigdig

Salin ng tulang *To the tyrants of the world* na sinulat sa wikang Arabe ni Abo Al Qassim Al Shabbi mula sa Tunisia.

Salin sa eleganteng Filipino ni Roberto T. Añonuevo ng Pilipinas.

Kayong mga tiranong **mapang-api**

Kayong **mapagmahal** sa karimlan

Kayong mga **kaaway** ng buhay

Inuyam ninyo ang mga walang malay na sugatan.

- a. Ang mga salitang 'mapang-api' at 'kaaway' ay nagbibigay ng negatibong paglalarawan sa paksang pinag-uusapan sa saknong.
 - b. Ang mga salitang ito ay nagpapahayag na ang pinag-uusapang paksa ay may katangiang dapat purihin ngunit mayroon ding dapat pintasan.
 - c. Ang mga salitang ito ay parehong nagbibigay ng negatibong paglalarawan sa paksang pinag-uusapan sa saknong.*
 - d. Ang salitang 'mapagmahal' ay nagpapahayag na kahit na mapang-api at kaaway ang tingin sa pinag-uusapang paksa, ito ay may kabutihang taglay pa rin.
7. Tukuyin ang mga angkop na pang-ugnay na ginamit sa sa pagpapaliwanag nang may kaisahan at pagkakaugnay ang mga talata.

Ang kuwento ay kapana-panabik dahil ipinapakita nito kung ano ang nangyayari sa mga OFW na umaalis papuntang ibang bansa **at** uuwi dito sa Pilipinas nang puno ng kasabikang makita ang mga anak **ngunit** dahil sa matagal siyang nawala sa kanila at hindi na niya gaanong kilala ang kanyang mga anak.

Malalim ang hatid ng istorya **dahil** ito ay makatotohanan. Ang pokus nito ay kung paano maibigay ng ina ang kanyang pagkukulang sa kanyang mga anak **upang** bumalik ang loob ng mga ito sa kanya. Ang paglabas ng mga tagong detalye sa pelikula ay mabagal ang pag-usad **pero** hindi masyadong nahuhulaan agad ang susunod na mga pangyayari dito. Ang pelikulang ito ay dapat panoorin dahil pinapahalagahan nito ang isang pamilya at ipinapakita ang isang tunay na pamilyang Pilipino.

-Halaw sa Suring-Pelikula: Anak ni Michael Tacuyan

- a. at, dahil, subalit, nang sa gayon, ngunit
 - b. at, ngunit, dahil, upang, pero
 - c. dahil, sapagkat, nang sa gayon, at, subalit
 - d. nang sa gayon, ngunit, upang, dahil, pero
8. Tukuyin ang mga angkop na pang-ugnay na ginamit sa sa pagpapaliwanag nang may kaisahan at pagkakaugnay ang mga talata.

Buong ningning na naipakita sa pelikula ang kagandahang taglay ng mga katutubong ritwal ng mga Ifugao. Ang mga ritwal na kanilang isinasagawa **upang** makipag-usap sa kanilang mga ninuno at anito ay animo mga buhay na larawang naikulong sa malaking telon. Ang pelikula sa biglang tingin ay tila isang paglalahad ng paghihiganti **subalit** sa isang masusing pagtingin ay makikita ang pusong may taglay na pakikipagkapatiran. **Bagamat** nagawan ng kalapastanganan ay patuloy pa ring tinulungan ni Joseph ang kanyang mga kalaban. Naipakita ito nang sunduin ng mga kaaway si Joseph upang gamutin ang kanilang mga kababayang biktima ng isang epidemya. Naipakita rin ito nang bigyan ni Joseph ng mga gamot ang kanyang kaibigang doktor upang gamutin sa pagsugpo sa epidemyang kumakalat sa tribong pumatay sa kanyang ama at kapatid.

Mahusay ang pagkakaganap ng bawat artista sa pelikula. **Magkagayon** man, lutang na lutang ang kahusayan ni Joel Torre bilang isang doktor na dumanas ng malaking kabiguan dala ng kawalan ng suporta ng pamahalaan. Bagamat kakaunti lamang ang kanyang eksena, nagpakita rin ng kahusayan sa pagganap bilang dalagang katutubo si Angel Aquino. Konsistent din ang ipinakitang pagganap ni Raymart Santiago bilang isang doktor na nalito sa pagitan ng katapatan sa kanyang lahi at sa kanyang propesyon.

-Halaw sa Suring-Pelikula: Mumbaki ni Cherissa Abay- Omega

- a. nang, subalit, magkagayon, sa halip, upang
- b. para, ngunit, gayundin, subalit, at
- c. upang, pero, sapagkat, datapwat, nang sa gayon
- d. upang, subalit, magkagayon, bagamat, at

9. Basahin ang halaw na talata sa ibaba. Batay sa talata, anong kaisipan o pag-unawa ang ipinababatid nito ukol sa karanasan sa Africa?

Sanlibong zebra ang malayang tumatakbo sa damuhan ng Africa. Ang kanilang guhit-guhitang mga tagiliran ay umaalon-alon habang ang kanilang makakapal na kiling ay pumapaling-paling sa ritmo ng kanilang mapupuwersang pagkilos. Ang yabag ng kanilang mga paa sa tigang na lupa ay dumadagundong sa kapatagan. Isang ulap ng pulang alikabok ang umaalimpuyo sa likuran nila at ito'y makikita sa layong maraming kilometro. Tumatakbo sila nang malaya at walang kontrol, nang walang anumang nadaramang hadlang.

-Halaw sa *Ang Zebra – Ang mailap na kabayo ng Africa*

- a. Mababatid sa talata na ang Africa ay isang kalupaan ng kabangisan at kawalang kaayusan dahil binanggit sa talata na ang mga hayop tulad ng zebra ay walang kontrol sa kanilang mga sarili at mapupuwersa ang kanilang mga kilos.
- b. Mababatid sa talata na ang Africa ay isang malayang kalupaan para sa mababangis na hayop tulad ng zebra na masigla ang pamumuhay na mayroon ang mga ito dahil sinabi sa teksto na walang kumokontrol sa mga ito at hindi sila nakadarama ng takot dahil walang humadlang sa kanilang kalakaran bilang mga hayop.*
- c. Mababatid sa talata na inilalarawan ang mga zebra bilang panghalili sa mga Afrikano na matatapang at mababangis sa kabila ng salat nilang pamumuhay ay kinakalaban ng mga ito ang sinumang komokontrol sa kanilang kalakaran bilang mga hayop.
- d. Mababatid sa talata na patag at tuyo ang kalakhang bahagi ng kalupaan sa Africa sapagkat nagiging yabag ang mga tunog na nalilikha ng mga hayop tulad ng zebra dahil binanggit sa teksto na “yabag ng kanilang mga paa sa tigang na lupa ay dumadagundong sa kapatagan.

10. Basahin ang halaw na mga talata mula sa isang lathalaing-panlakbay. Batay sa mga talata, anong kaisipan o pag-unawa ang ipinababatid nito ukol sa kultura at lugar ng isang bansa sa Africa?

Kung sa atin ay laman ng kalsada ang mga tambay na tagay ang alak...dito sa Bamako, laman ng kalsada ang mga lokal na tsaa ang hawak. Pakukuluan ang lutuing tsaa at pagkaraan ay lalahukan ng maraming asukal at ihahain sa bisita sa maliit na kopita. Pero dahil sa labis na tamis, nagkasya

na ang grupo sa *Chinese green tea* at komersyal na tsaa. Ang aming samahan ay hindi lang sa serbesa...pati na sa tsaa!

Hindi ka man makakita ng mga gusai kagaya ng sa Ayala, mabubusog din naman ang mata mo sa mga estruktura na hindi mo madalas makita. Kaya naman ang kamera, lagi nang tangan sa pagbaybay sa kalsada. Iilan lamang sila sa nagsisilbing pamoso sa mata ng mga taga-Kanlurang Africa. Nariyan ang koreo at estasyon ng sasakyan ng tren.

Sa kahabaan ng dinaraan, sa bawat *round-a-bout* at ilang gitnang-kalsada, mayroon ding estruktura. Natagpuan ng grupo ang Monumento ng Kalayaan, at ang monumento ng taong nagpasimula ng kolonyanisasyong *French* na si Federbe.

-Halaw sa Mula sa Africa: *Lagalag sa siyudad ng Bamako*

- a. Mauunawaan mula sa teksto na hindi lasenggero ang mga taga-Bamako sa halip mahilig sila sa matatamis na inumin tulad ng tsaa.
- b. Maunawaan mula sa teksto na hindi umiinom ng serbesa o *beer* ang mga taga-Bamako dahil tsaa lamang ang maaaring itagay.
- c. Mauunawaan mula sa teksto na maalaga sa mga bisita ang mga taga-Bamako at patunay nito ang paghahain ng tsaa sa mga kopita na siyang naranasan ng manunulat.
- d. Mauunawaan mula sa teksto na may iba ring inumin na maaaring pagsaluhan sa tagayan maliban sa alak, ito ang tsaa na.

11. Basahin ang halaw na mga talata mula sa isang lathalain. Batay sa mga talata, anong kaisipan o pag-unawa ang ipinababatid nito ukol sa karanasan, kultura at kalagayan ng isang bansa sa Middle East?

Mula sa tatlong dekada ng giyera at pagkawasak, lumalaganap ang paggamit ng modernong teknolohiya at *media* sa bansang Afghanistan bilang kasangkapan sa muling pagbangon ng bansa at matiyak ang mas magandang bukas para sa susunod na henerasyon. Ang pelikulang *Buz-e-Chini* (o Kambing sa wikang Filipino) ay kauna-unahang 3D na animasyon ng bansa sa wikang Hazariga, isang diyalekto ng lengguwaheng Farsi na ginagamit ng mga mamamayang Hazara sa Afghanistan at Pakistan.

-Halaw sa *Kauna-unahang pelikulang animasyon sa Afghanistan*

- a. Sinasabi sa teksto na nakasalalay sa lokal na lengguwahe ang pagpapalaganap ng aspirasyon ng nakatatandang Afghan tungo sa mga nakababatang Afghan.
- b. Sinasabi sa teksto na ang mga Afghan ay naghahangad ng mabuting buhay para sa mga susunod na henerasyon kaya pinakikinabangan nila nang husto ang teknolohiya at media.

- c. Sinasabi sa teksto na ang pelikulang Bz-e-Chini ay nagpapatunay na tuluyan nang nakalaya mula sa digmaan at karahasan ang Afghanistan.
 - d. Sinasabi sa teksto na tiyak na malaki ang maitutulong ng 3D animation sa muling pagbangon ng Afghanistan mula sa giyera na kanilang naranasan.
12. Basahin ang halaw na mga talata mula sa isang lathalain. Batay sa mga talata, anong kaisipan o pag-unawa ang ipinababatid nito ukol sa karanasan, kultura at kalagayan ng isang bansa sa Africa?

Ito ay tungkol sa isang personal na karanasan. Ang tauhan ay nalulong sa alak, opyum at iba pang ipinagbabawal na gamot. Siya ay mahilig magpinta ng mga disenyo ng mga sisidlan ng panulat. Dito umiikot ang buhay niya - sa pagpipinta at pagkalunod sa alak at opyum. Ang sentro ng kaniyang mga pinta ay ang puno ng *cypress*, ang matandang lalaki at ang dilag na may hawak na lili. Isang araw, dumating ang kaniyang tiyuhin. Habang siya ay kukuha ng alak, nakita niya ang isang dilag. Siya ay sobrang natuwa. Kinuha niya na ang bote at bumalik na siya sa kaniyang silid. Paglipas ng mga araw, hindi niya na nakita ang dilag. Isang gabi, habang siya ay naglalakad, nabigla siya nang makita niya ito patungo sa kaniyang kuwarto. Sinundan niya ito at humiga ang dilag sa kaniyang kama. Naisip niya na baka may karamdaman o naligaw lamang ito. Binigyan niya ito ng pagkain at inumin. Kinuha niya ang pagkakataong iyon para ipinta ang babae. Nang magkamalay ito, ipininta niya ulit ito. Tinabihan niya ang dilag. Akala niya buhay pa ito subalit noong siya'y lumapit, naamoy niya ang nabubulok nitong katawan at may maliliit na uod na gumagalaw at dalawang gintong bubuyog ang umiikot dito. Sa kaniyang kalituhan, naisip niyang ilibing ang babae sa kaniyang kuwarto subalit may naisip siyang mas magandang ideya. Kinuha niya ang kutsilyo sa kaniyang tokador at hinati-hati ang katawan ng dilag. Tinakpan niya ito at inilagay sa isang maleta. Tumawag siya ng makakatulong, isang matandang kutsero, na nagbigay ng garapon kung saan niya maaaring ilagay ang mga larawan ng dilag. Nagpahatid siya sa malayong lugar at doon niya inilibing ang maleta kasama ng mga itim na lili at bato. Nang matapos siya sa kaniyang gawain, minasdan niya ang kaniyang sarili. Wala na ang babaeng nagpatibok ng kaniyang puso. Bumalik na ulit siya sa kaniyang kuwarto. Una niyang hinanap ang garapon na ibinigay sa kaniya. Nakita niya na hawak-hawak ito ng kutsero. Nakabalot ito sa maruming panyo at halukipkip na niya ito sa kaniyang kili-kili. Humalakhak siya: isang makatindig balahibong tawa. Nang siya ang nagsimulang gumalaw, umalis ang kutsero sa kaniyang silid. Nang tumayo siya upang habulin at ito, bigla itong naglahong parang bula. Bumalik sa sa kaniyang silid at binuksan ang bintana. Nakita niyang tangan-tangan ng kutsero ang sisidlan sa kaniyang sa kili-kili. Bumalik siya sa bintana at pinagmasdan ang sarili. Napansin niyang punit-punit ang kaniyang damit at napapaliguan siya ng dugo mula ulo hanggang paa. May maliliit na uod na

gumagalaw at dalawang gintong bubuyog ang umiikot sa kaniyang katawan. Kaniyang naramdaman ang bigat ng kamatayan sa kaniyang dibdib.

-Halaw sa buod ng Ang Bulag na Kuwago ni Sophia Chua

- a. May malikhaing pananaw ang mga mamamayan sa Africa at Middle East.
- b. Kritikal mag-isip ang ilang mga mamamayan sa Africa at Middle East.
- c. May kalayaan sa pagpapahayag ng kanilang pagiging malikhain ang mga mamamayan sa Africa at Middle East.
- d. Bayolente ang mga mamamayan ng Africa at Middle East tulad ng nababasa sa halaw sa itaas.

13. Basahin ang halaw na mga talata mula sa isang lathalain. Batay sa mga talata, anong kaisipan o pag-unawa ang ipinababatid nito ukol sa karanasan, kultura, at kalagayan ng isang bansa sa Africa?

Tag-init naman ang Pasko sa Africa. Isinasagawa rin ng maraming Katoliko ang mga nakasanayang tradisyon gaya ng *Christmas carols* at handaan kasama ang pamilya at mga kaibigan pagkatapos ng misa. Mas binibigyang halaga nila ang pang-relihiyong aspekto ng pagdiriwang sa kapanganakan ni Hesus sa halip na pagbibigayan ng regalo. Iba-iba ang wika na ginagamit sa maraming lugar sa Africa. Tulad sa Egypt, “*Colo sana wintom tiebee*” ang kanilang *Merry Christmas*, Kuwa na Krismasi njema sa Kenya at Tanzania at Merry Kisimusi sa Zimbabwe.

-Halaw sa Selebrasyon ng Pasko sa buong mundo ng Pinoy Gazette

- a. Maraming wika ang ginagamit sa Africa.
- b. Magkakaugnay ang kultura sa Africa kahit na magkakaiba ang kanilang wika.
- c. Magkakaiba ang pananaw ng mga taga-Africa sa Pasko kaysa sa ibang lahi.
- d. Malungkot ang pagdiriwang ng Pasko sa Africa dahil sa kanilang kalagayan.

14. Basahin ang halaw na mga talata mula sa isag lathalain. Batay sa mga talata, anong kaisipan o pag-unawa ang ipinababatid nito ukol sa karanasan, kultura, at kalagayan ng isang bansa sa Middle East?

Malaki ang interes ng mga Kazahk pagdating sa mga laro o isports. Marami na rin silang napanalunang mga palaro sa larangan ng *weightlifting*, *ice hockey* at *boxing*. Nanalo sila ng walong medalya sa 2004 Summer Olympics, pinakamaraming medalyang natanggap sa buong rehiyon. *Football* ang pinakasikat at pinakakilalang laro sa buong bansa, dahilan para magkaroon ng *Football Federation of Kazakhstan*. Maraming propesyonal na

nagbibisikleta ang pumupunta pa sa Europa para makilahok sa mga palaro. Isa na rito si Alexander Vinokourov na marami nang napanalunang medalya. Kilala din ang isport na *Rugby*, kung saan tinalo ng kuponang Kazakhstan *National Rugby Team* ang Sri Lanka at Arabia para sa 2011 *Rugby World Cup*.

-Halaw sa *Kazakhstan: Kultura (Laro) ng Asia Group Four*

- a. May mga pangkaraniwang hilig din ang mga tao sa Middle East tulad ng isport.
 - b. Mahuhusay sa larangan ng isport ang mga mamamayan sa Middle East.
 - c. Marahas makipaglaro ang atleta mula sa Middle East at maruming maglaro.
 - d. Malaki ang interes ng mga atleta mula sa Middle East sa karangalan tulad ng medalya.
15. Bilang isang *travel service professional*, paano ka makaaambag sa pagangat sa kalagayan ng mga mamamayan sa mga bansa sa Africa at Middle East?
- a. Ibahagi sa kapwa ang mga katangian ng mamamayan at lugra na maaaring makakuha sa interes ng mga mahilig maglakbay.
 - b. Ilarawan ang bansa batay sa mga balitang namamayagpag sa *media*.
 - c. Ilatag ang mga posibilidad ng karahasan sa rehiyon dahil sa kalagayang pangkapayapaan dito.
 - d. Ipakita ang mga larawan ng magagandang tanawin sa mga rehiyong ito tulad ng kalikasan at mga popular na *tourist destination*.
- Ang wastong saagot ay titik a. Mahalagang malaman ng manlalakbay*
16. Kapag naglalakbay ka, ano ang mainam na paghahanda ang dapat gawin upang maiwasan ang makasakit ng mga mamamayan sa pupuntahang lugar?
- a. Alamin ang magagandang tanawin na maaaring puntahan.
 - b. Alamin ang mga dapat at di-dapat gawin upang maging sensitibo at maingat.
 - c. Alamin nag mga presyo ng bilihin upang maiwasang magreklamo.
 - d. Alamin ang paraan kung paano makatipid sa paglalakbay
17. Ano ang nararapat na pinakalayunin ng isang proyekto o panukalang panturismo?
- a. Mailarawan ang magagandang tanawin sa bansa.
 - b. Maingat ang buhay ng mga mamamayan sa bansang tampok.

- c. Maipagmalaki ang sariling karanasan sa paglalakbay sa bansang tampok.
 - d. Mapatunayan ang mga impresyon ng ibang tao tungkol sa bansang tampok.
18. Paano mo mahihikayat ang ibang tao hinggil sa kagandahan ng alinmang bansa sa Africa o Middle East?
- a. Bumuo ng iba't ibang materyal na nagtatampok sa kagandahan ng mga bansa sa Africa at Middle East.
 - b. Magpasa ng mga newsfeed sa social media tungkol sa mga balitang di-kaaya-aya sa Africa at Middle East.
 - c. Manood ng iba't ibang Youtube tungkol sa turismo sa Africa at Middle East.
 - d. Tangkilikin ang mga pelikulang gawa ng mga mamamayan sa Africa at Middle East.
19. Paano mabisang makapaglahad ng mga kaisipan sa akdang nanghihikayat tungko sa isang bansa?
- a. Alamin ang mga nakaugaliang kultura na nakalimutan na.
 - b. Kilalanin ang kalakasan, kabutian at kagandahang taglay ng mga mamamayan.
 - c. Piliin ang mgagandang salita na naglalarawan sa bansa.
 - d. Unawain ang kalagayang panlipunan at bigyang-tuon ang mga suliranin.
20. Bakit mahalagang may sapat na pinagbabatayan ang sinomang naglalayong ilarawan ang isang bansa o pangkat ng tao?
- a. Upang hindi makapaminsala sa dignidad ng mga taonng inilalarawan.
 - b. Upang maingat ang pansariling interes sa aspekto ng kultura at pagkakakilanlan.
 - c. Upang maiwan niyang mahaluan ng personal na opinyon ang paglalarawan.
 - d. Upang makapagbigay siya ng makabuluhang opinyon tungkol dito.

Aralin 3.1: Ang Panganib ng Kuwentong may lisang Pananaw (Sanaysay, Nigeria)

Pagtutumbas ng salita; Tuwiran at Di-tuwirang pahayag (Wika)

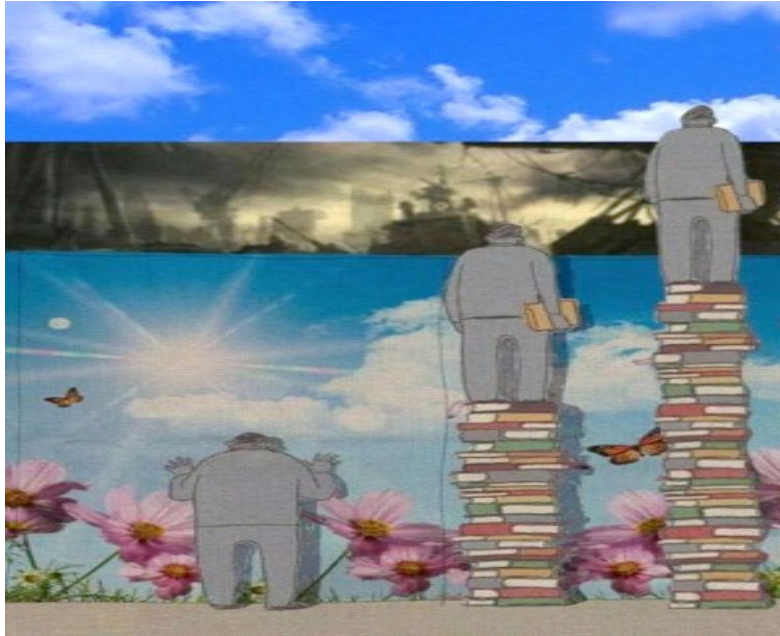
PAGTUKLAS

Isang masayang pagbati. Ito ang ikalimang aralin para sa ikatlong modyul sa ikasampung baitang sa Filipino. Sisimulan mo ang modyul na ito sa pamamagitan ng pagsuri sa sariling pananaw at kaalaman kaugnay ng pag-aaralan mong sanaysay. Mahalagang isaalang-alang sa bahaging ito ang mga sumusunod na tanong bilang paghahanda sa iyong sarili sa mga kasunod na gawain: *Bakit mahalagang makapagbasa ng sanaysay o iba pang anyo ng akda na nagpapahayag ng mga ideya, kaisipan at opinyon? Paano mo magagamit sa iyong pang-araw-araw at pangkaraniwang gawain ang pagbabasa ng mga sanaysay at katulad na akda? Paano naman makatutulong sa sarili mong pag-unlad ang pag-aaral ng mga sanaysay at katulad na akda mula sa Africa at/o Persia?*

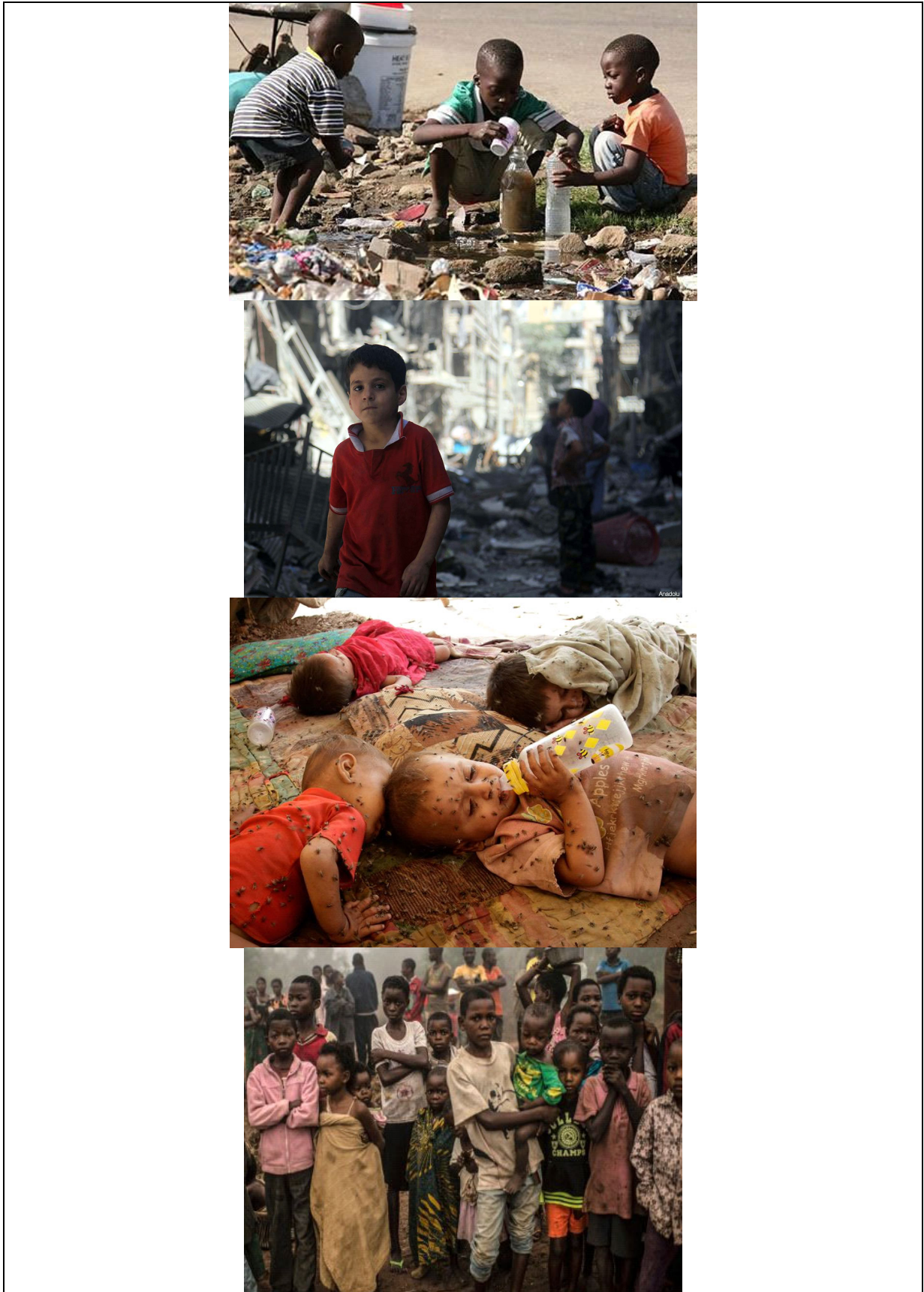
GAWAIN 1. Ano ngayon kung Nagbabasa?

Tingnan mo ang larawan sa ibaba. Bilang isang mag-aaral na inaasahang nagbabasa ng iba't ibang akda, ano sa palagay mo ang ipinababatid ng larawang ito? Bakit? Isulat ang iyong sagot sa kahon kasunod ng larawan.

GAWAIN 2. Inside-Outside the Box

Pagmasdan ang mga larawan sa ibaba. Anong impresyon ang naibibigay ng mga larawang ito tungkol sa sitwasyon sa mga bansa sa Africa at Middle East? Isulat ang iyong sagot at paliwanag sa loob ng parisukat na makikita sa kahon.

Africa at Middle East

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Ito ba ang una mong pagkakataong mabigyan ng impormasyon tungkol sa kalagayan ng mga tao sa Africa at Middle East?

Kung oo, paano nakaimpluwensiya ang mga larawan sa iyong pagkilala sa mga Africa at Middle East?

Kung hindi, ano-ano naman ang ipa bang impormasyon na iyong nalaman tungkol sa Africa at Middle East?

2. Sa palagay mo, paano nagiging makapangyarihan ang midya sa pagkilala o pagtingin ng mundo sa kalagayan ng mga tao sa isang panig ng daigdig lalo na sa Africa at Middle East? Ipaliwanag.

3. Ano naman ang iyong tungkulin bilang mamamayan ng mundo sa pag-alam sa kalagayan ng mga tao sa ibang panig ng daigdig tulad ng sa Africa at Middle East? Bakit?

Katapusang Bahagi ng Pagtuklas

Nasukat mo ang iyong kaalaman at pagpapahalaga ukol sa kaisipan ng sanaysay na iyong pinag-aralan pati na ang kalagayan ng mga lugar na pinagbatayan ng mga ito. Mahalagang maisaalang-alang mo na sa iyong pag-aaral ng panibagong sanaysay, kailangan mong balikan ang mga dati nang natutuhan upang higit na maging makabuluhan ang pag-aaral na ito. Isaisip din ang mga kaisipang inimumungkahi ng mga tanong na ito: *Bakit mahalagang pag-aralan ang sanaysay ng Africa at/o Persia? Paano higit na magiging mabisa ang iyong kakayahan sa pagsulat at pagbasa pagkatapos mong pag-aralan ang mga sanaysay mula sa Africa at/o Persia?*

PAGLINANG/ PAGPAPATIBAY

Marahil may ilang bagay nang sumagi sa iyong isipan habang kinukondisyon mo ang iyong sarili sa pag-aaral ng sanaysay mula sa Africa at/o Persia. Mahalagang natutukan mo ang unang dalawang gawain sa PAGTUKLAS dahil sa bahaging ito, layunin mong unawain ang nilalaman at estruktura ng isang sanaysay (talumpati) ng isang kuwentista at nobelistang Nigerian. Mahaharap ka sa serye ng mga gawaing gagabay, magpapayaman at susubok sa iyong pag-unawa at pagpapahalaga ukol sa kahalagahan ng pag-aaral ng sanaysay at mga kauri nitong akda.

GAWAIN 3. *Evernote*: Pagbabalik-aral sa Pagtutumbas ng Salita

Balikan ang iyong napag-aralan tungkol sa pagtutumbas ng salita sa Filipino alinsunod sa tuntunin sa panghihiram ng salita ayon sa Ortograpiyang Filipino. Gawing batayan ang mga sumusunod na *link* sa ibaba sa pagbabalik-aral. Upang magkaroon ka ng elektronikong pagtatalaan ng iyong mga aralin, i-*download* ang *application* na *Evernote* sa kompyuter o *cellphone* o *tablet* na iyong katuwang sa

pag-aaral. limbak mo sa iyong *Evernote* ang iyong mga tala sa araling ito. Pagkatapos magrepaso, subukin ang iyong kaalaman sa pamamagitan ng pagtutumbas sa mga salita na nasa talahanayan sa ibaba.

Download App then Create an Account	Evernote	 https://evernote.com or Google Playstore
--	-----------------	---

Mga tuntunin sa panghihiram ng salita (Slide 18-22) ni Clifford Marollano
<https://www.slideshare.net/cli4d/mga-tuntunin-sa-panghihiram-ng-mga-salita>

Panghihiram ng salita ni Alecs Carillo
<http://halo-halong-info.blogspot.com/2015/02/panghihiram-ng-salita.html>

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Ano ang unang tuntunin sa pagtutumbas ng salita sa Filipino? Magbigay ng halimbawa.

2. Kung hindi angkop ang unang tuntunin, ano naman ang pangalawang tuntunin na maaaring ipamalas sa pagtutumbas ng salita sa Filipino? Magbigay ng halimbawa.

3. Kailan hihiram ng salita sa Espanyol at English kapag may itinutumbas na salita sa Filipino? Ipaliwanag at magbigay ng halimbawa.

4. Maliban sa pagsunod sa tuntunin sa pagtutumbas, ano pa ang alternatibong paraan o teknik o *tools* na maaari mong gawin o gamitin sa paghahanap ng katumbas na salita sa Filipino? Ipaliwanag at magbigay ng halimbawa.

GAWAIN 4. Pagtutumbas sa Salita

Subukin mo ang iyong kaalaman sa pagtutumbas sa mga salita sa Filipino sa pamamagitan ng pagtugon sa talahanayan sa ibaba. Lagyan ng markang tsek (✓) ang tuntunin na iyong isinakatuparan sa pagtukoy ng katumbas na salita. Pagkatapos, gamitin ang katumbas na salita sa isang makabuluhang pangungusap.

I-klik ang icon

Mag-email sa iyong guro sakaling may nais itanong o linawin.

Mga salitang dapat tumbasan sa Filipino	Kasalu-kuyang leksikong Filipino	Batay sa mga salita sa mga katutubong wika sa Pilipinas	Batay sa panghihiram mula sa Espanyol	Batay sa paghiram mula sa English	Batay sa tuwirang paghiram sa salita	Katumbas sa Filipino
1. <i>yam</i>						
2. <i>raffia</i>						
3. <i>tribal music</i>						
4. <i>tortillas</i>						
5. <i>nkali</i>						
6. <i>serial killer</i>						
7. <i>fire truck</i>						
8. <i>jam</i>						
9. <i>margarine</i>						
10. <i>hair extensions</i>						

Gamitin sa pangungusap

1. (*yam*) _____
2. (*raffia*) _____
3. (*tribal music*) _____
4. (*tortillas*) _____
5. (*nkali*) _____
6. (*serial killer*) _____
7. (*fire truck*) _____
8. (*jam*) _____
9. (*margarine*) _____
10. (*hair extensions*) _____

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Aling paraan sa pagtutumbas ng salita ang sa palagay mo ay higit na komportable para sa iyo? Bakit?

2. Bakit sa palagay mong tama o naaayon lamang na sa kasalukuyang aralin ng Filipino o mga salita sa mga katutubong wika sa Pilipinas ang unang dapat isaalang-alang sa pagtutumbas ng salita sa Filipino?

3. Paano nakaaambag sa pagpapayaman at pagpapaigting ng pagiging intelektuwalisado ng wikang Filipino ang angkop na pagtutumbas ng mga salita? Magbigay ng halimbawa.

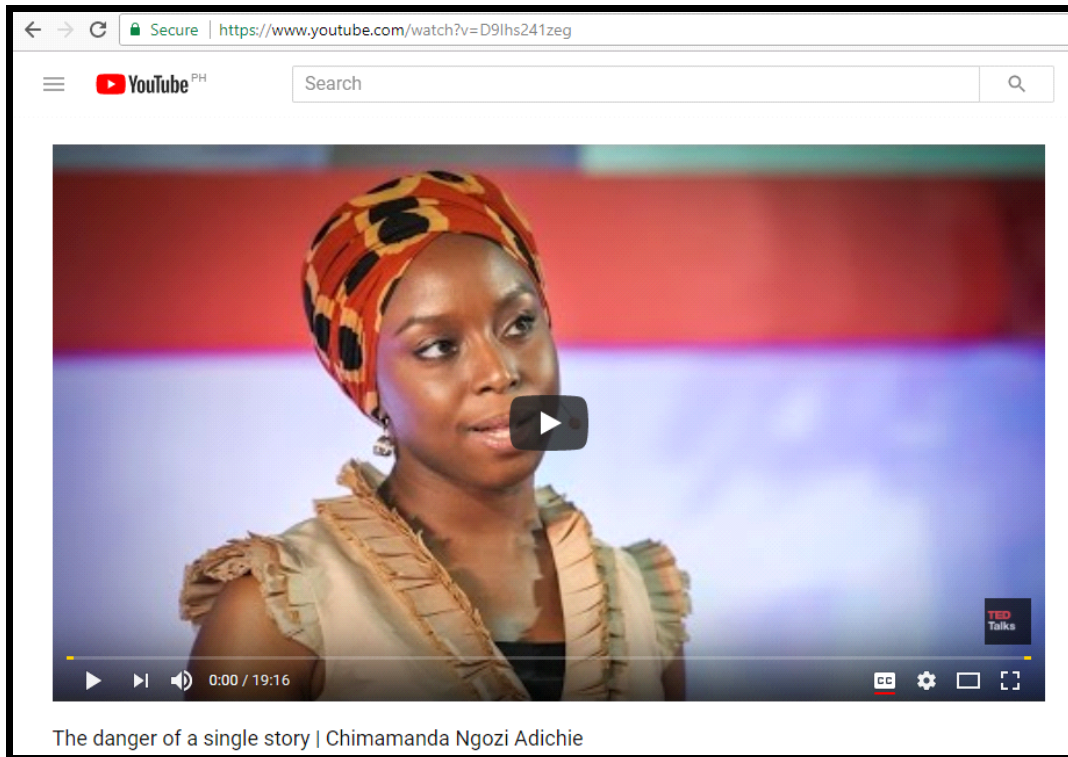
GAWAIN 5. TED Talk

Panoorin ang pagtatalumpati ni Chimamanda Ngozi Adichie sa TED Talks noong Hulyo 2009 sa TEDxOxfordEngland na makikita sa Youtube *link* sa ibaba. Pagkatapos panoorin, ibigay ang iyong reaksiyon sa napanood na *video* nang tinutugunan ang talahanayan sa ibaba.

REAKSYON SA NAPANOOD NA VIDEO

Kaaya-ayang Reaksiyon	Di Kaaya-ayang Reaksiyon

Panonood 1

CLICK LINK: <https://www.youtube.com/watch?v=D9lhs241zeg>

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Alin sa mga kaaya-aya mong reaksiyon ang higit na tumatak sa iyo? Bakit?

2. Alin naman sa mga di kaaya-aya mong reaksiyon ang higit na tumatak sa iyo? Bakit?

3. Ano ang dahilan ng mga reaksiyong ito? Bakit?

4. Paano mo nakikitang makaiimpluwensiya sa iyong pag-uugali ang mga reaksiyon iyong natamo buhat sa pinanood na *video*? Ipaliwanag.

5. Batay sa talumpati ni Adichie, bakit lumilitaw na problematiko ang mga bansa sa Africa at Middle East?

6. Batay sa mga puntong binigyang-diin ni Adichie sa kanyang talumpati, paano makatutulong sa pag-angat sa kagandahan ng alinmang bansa ang pag-alam at pagpapahalaga sa mga akdang pampanitikan ng Africa at Middle East?

I-klik ang icon

Mag-email sa iyong guro sakaling may nais itanong o linawan.

Pagbasa 1

Basahin ang sanaysay na *Ang Panganib ng Kuwentong may iisang Pananaw* na halaw sa talumpati ni Chimamanda Ngozi Adichie nang nagtalumpati siya sa TEDx Oxford England noong Hulyo 2009. Ipaliwanag ang nilalaman ng sanaysay sa pamamagitan ng pagtukoy sa paksa, layunin, mga kaisipan at padron ng pag-iisip na ipinamalas dito.

Ang Panganib ng Kuwentong may iisang Pananaw

Talumpati ni Chimamanda Ngozi Adichie sa TED Talks July 2009

Salin ni Francis Rodolfo M. Marcial Jr.

Isa akong kuwentista. At gusto kong makapagsalaysay ng ilang personal kong kuwento tungkol sa ideyang tinatawag kong “ang panganib na dulot ng kuwentong may iisang pananaw”.

Lumaki ako sa isang *university campus* sa silangang Nigeria. Sabi ng nanay ko na nagsimula raw akong magbasa sa edad na dalawang taon, ngunit sa palagay ko ay mas malapit sa katotohanan ang apat na taon.

Tama, maaga akong natutong magbasa noon ng mga aklat-pambata na British at American.

Pitong taong gulang ako nang natuto akong sumulat, at napipilitan ang nanay ko ng aking mga isinulat na may kasama pang mga guhit na nilikha gamit ang krayola. Ang mga sinusulat ko noon ay parehong-pareho sa mga uri ng kuwento na aking binabasa: lahat ng mga tauhan ay may maputing balat at bughaw na mga mata, naglalaro sila sa niyebe, kumakain ng mansanas, at lahat sila'y pinag-uusapan ang tungkol sa panahon – kung gaano ito kaganda kapag sumikat o nagpakita ang araw.

Sa banda ito, ang katotohanan noon ay nakatira ako sa Nigeria at hindi pa ako kailanman nakalabas ng bansa. Wala kaming niyebe, mangga ang kinakain namin, at hindi namin kailanman pinag-uusapan ang tungkol sa panahon dahil wala namang dahilan.

Ang mga tauhan ko sa aking mga kuwento ay umiinom ng *ginger beer*, dahil ang mga tauhan ko sa mga *British* na librong nabasa ko ay umiinom ng *ginger beer*. Di na baleng wala akong ideya kung ano 'yang *ginger beer*.

At pagkalipas ng maraming taon, nagkakaroon ako ng pagnanasa makatikim ng *ginger beer*. Pero ibang kuwento naman iyon.

Sa aking palagay, ipinapakita sa naging sitwasyon ko kung paano tayo basta-basta nauuto o napaniniwala kapag nakatatanggap tayo ng kuwento, lalo na noong bata pa tayo.

Sapagkat ang lahat ng aking mga nabasang libro ay may mga tauhang dayuhan, nakumbinsi ako na kalikasan o bahagi na ng aspekto ng alinmang libro ang magkaroon ng dayuhang tauhan at iba pang mga bagay na hindi ako makauugnay pa.

Ngunit ngayon, nagbago na ang lahat nang natuklasan ko ang mga librong African. Hindi kasingdami ng mga dayuhang libro ang mga librong African at hindi ito basta-basta mahahanap.

Ngunit dahil may mga manunulat gaya nina Chinua Achebe at Camara Laye, nagbiglang-liko ang pagtingin at pagkilala ko sa panitikan. Napagtanto kong ang mga taong tulad ko, mga babaeng kulay tsokolate ang balat, may kulot na buhok na hindi maaaring ianyong *ponytail*, ay maaaring maging laman ng panitikan. Kaya sumulat ako tungkol sa mga bagay na makauugnay ako.

Nagugustuhan ko ang mga librong American at British na akin nang nabasa. Pinalalawak nito ang aking imahinasyon. Nagbukas ito ng mga bagong mundo para sa akin. Ngunit disbentahe naman na di-sinasadya ay nabubulag ako sa ideya na maaari palang maging tauhan sa panitikan ang

mga taong tulad ko. Ano ngayon ang naidulot sa akin ng pagtuklas ko sa mga manunulat na African: niligtas ako nito mula sa pagkakaroon ng iisang pananaw tungo sa mga libro.

Galing ako sa isang kumbensyonal at katamtamang Nigerian na pamilya. Isang propesor ang aking ama. Isa namang administrador ang aking ina. At dahil nakasanayan na sa ganitong antas ng pamumuhay ang pagkakaroon ng kasambahay o katulong, may mga namamasukan sa amin mula sa kalapit na mga nayon. Magwawalong taong gulang ako noon nang may namasukan sa aming isang bagong kasambahay na batang lalake. Fide ang kanyang pangalan. Ang tanging bagay na sinabi ng nanay ko sa akin tungkol kay Fide ay mahirap ang kanyang pamilya. Kaya pinadadalhan sila ng nanay ko ng mga *yam* at bigas at pinaglumaan naming mga damit. At sa tuwing hindi ko nauubos ang pagkain sa hapunan napagsasabihan ako ng nanay ko ng, “Ubusin mo ang pagkain! Hindi mo ba alam na may mga tao na tulad ng pamilya ni Fide ang walang kahit na anong makain?”. Kaya nagkaroon ako ng napakalaking pagkaawa sa pamilya ni Fide.

Kaya minsan isang Sabado, bumisita kami sa nayon nina Fide, at pinakitaan ako ng nanay niya ng isang magandang basket na gawa sa tininang *raffia* na gawa ng kanyang kapatid. Nagulat ako. Hindi kailanman sumagi sa aking isipan na sinoman sa pamilya ni Fide ay may kakayahang gumawa ng kahit na ano dahil ang lagi kong naririnig tungkol sa kanila ay mahirap sila kaya hindi nasasakop ng aking pang-unawa ang tingnan sila ng iba pa maliban sa isang mahirap na pamilya. Ang kanilang kahirapan ay nag-iisa kong pananaw tungkol sa kanila.

Pagkalipas ng ilang taon, naisipan kong umalis sa Nigeria at magtungo sa United States para pumasok sa isang pamantasan. Ginulat ko ang aking kasama sa kuwarto nang nagsalita ako sa English at talagang marunong ako ng English. Nagtanong siya kung saan ako natuto ng mahusay na English, lalo lang siyang nagulat sinabi kong isang opisyal na wika sa Nigeria ang English. Tinanong niya ako kung maaari niyang pakinggan ang aming *tribal music* at dismayadong-dismayado siya nang ipinakita ko sa kanya ang pag-aari kong *tape* ni Mariah Carey. Ipinagpalagay niya na hindi ako marunong gumamit ng *stove*. Ang nakintal sa akin: kinaawaan na niya ako bago pa man kami nagkita. Ang agad niyang impresyon sa akin bilang isang African ay kailangang itaguyod at bigyang kabuluhan ang awa tungo sa aming mga African. May iisang pananaw ng kuwento ng Africa ang aking kasama, isang kuwento ng sakuna. Sa ganitong uri ng pananaw, walang posibilidad kailanman na kaming mga African ay maging tulad niya o kapantay niya bilang tao.

Kailangan kong sabihin ngayon na bago ako nagtungo sa U.S., wala sa aking kamalayan ang aking pagkakakilanlan bilang isang *African*. Pero dito sa U.S., kahit saan man ako magpunta, lahat ng tao ang pagkakilala sa

akin ay isa akong *African*. Hindi na baleng hindi ko alam ang tungkol sa mga lugar gaya ng Namibia. Subalit natututuhan ko na ring tanggapin ito at maraming beses ko na ring kinikilala ang aking sarili bilang isang African kahit na naiinis pa rin ako kapag tinutukoy na isang bansa ang *Africa*. Halimbawa ko nito ang pinakahuling lipad ko mula sa Lagos noong makalawa, kung saan nag-anunsyo ang *Virgin Airlines* ng kanilang pagkakawanggawa sa India, Africa at iba pang bansa.

Sa kalaunan, dahil sa tagal na rin ng aking panananaliti sa U.S. bilang African, dahan-dahan kong naunawaan ang ganoong reaksiyon ng aking kasama. Siguro kung hindi ako lumaki sa Nigeria at kung ang lahat ng alam ko tungkol sa Africa ay batay sa mga popular na paglalarawan nito, pati siguro ako maiisip ko na ang Africa ay isang lugar na may magagandang tanawin, magagandang hayop, at magugulong mga tao na naglalaban sa walang kuwentang digmaan, namamatay dahil sa kahirapan at *AIDS*, hindi makapagsalita para sa kanilang sarili, at naghihintay lamang na masagip sila ng mababait at mapuputing dayuhan. Titingnan ko ang mga African sa parehong pagtingin na mayroon ako noon sa pamilya ni Fide noong bata pa ako.

Ang kuwento na may iisang pananaw tungkol sa Africa ay mauugat sa panitikang Kanluranin, sa palagay ko. May sinabi itong isang mangangalakal na nagngangalang John Locke na naglakbay sa kanlurang Africa noong 1561 at iningatan ang kanyang kamangha-manghang salaysay ng kanyang paglalakbay. Pagkatapos niyang tukuyin ang itim na mga African bilang “mga halimaw na walang bahay”, isinulat niya, “Mga tao silang walang ulo ngunit ang kanilang bibig at mata ay nasa kanilang mga suso”. Natatawa ako sa tuwing nababasa ko ang tungkol dito. At dapat naman talagang hangaan ang malikhaing pag-iisip na ito ni John Locke. Ngunit ang mahalagang bagay sa kanyang isinulat ay sumasagisag ito sa simula ng tradisyonal na pagsasalaysay ng mga kuwentong African sa kanluran: isang tradisyong naglalarawan sa *Sub-Saharan* Africa bilang isang lugar ng kataliwasan, ng pagkakaiba, ng kadiliman, ng mga tao na nasa salita ni Rudyard Kipling bilang “kalahating demonyo, kalahating bata”. Kaya naudyok akong pagtantuhan na baka ang aking kasamahang American sa aking kuwento ay may iisa lamang na bersyon ng kuwentong narinig at nabasa tungkol sa Africa.

Kagaya ng aking propesor nang minsang sinabihan akong hindi “tunay na African” ang aking nobela. Totoo naman at tanggap ko na may iilang mali sa aking nobela, ngunit hindi ko kailanman lubos maisip na papalpak ako sa pagtamo at pagkilala sa aking nobela bilang “tunay na African”. Sa katunayan, ni hindi ko nga alam kung ano ang tunay na African. Binigyang-diin ng aking propesor ang aking mga tauhan sa nobela, na masyado daw katulad niya, edukado at may katamtamang antas ng pamumuhay. Ang mga tauhan ko ay nagmamaneho ng kotse. Hindi sila nagugutom. Kaya daw hindi

ito tunay na African. Kailangan kong idagdag na napag-isipan ko rin na ako mismo ay may bahid na rin ng pagkakaroon ng iisang pananaw ng Africa.

Lumipas ang ilang taon, bumisita ako sa Mexico mula sa U.S. Tensyonado ang kondisyong politikal sa U.S. sa mga panahon na iyon at pinagtatalunan ang imigrasyon. At gaya ng madalas na nangyayari sa America, laging iniuugnay sa mga Mexican ang imigrasyon. Walang katapusan ang balita tungkol sa mga Mexican na hinuhuthot ang *healthcare system* at lumumusot sa hangganan o *border*.

Naalala ko noong unang araw ko sa Guadalajara at naglakad-lakad ako, pinagmamasdan mo ang mga taong nagtatrabaho, nagbibilot ng *tortillas* sa palengke, naninigarilyo, nagtatawanan. Naaalala ko ang unang damdamin ng saglit na pagkamangha. Saka ako nilamon ng kahihyan. Napagtanto kong masyado na akong babad sa iba't ibang balita tungkol sa mga Mexican at naging isang konsepto na lang sila sa aking isip, mga kasuklam-suklam na imigrante. At sa ganoong paraan nakalilikha ng iisang pananaw ng isang kuwento, paulit-ulit na inilalarawan sa mga tao ang isang bagay na nasa iisang anyo – at ganoon ang kanilang nagiging kapalaran.

Imposibleng pag-usapan ang tungkol sa pagkakaroon ng iisang pananaw ng kuwento nang hindi pinag-uusapan ang tungkol sa kapangyarihan. Sa katunayan may katumbas itong salita sa wikang Igbo, sa tuwing naiisip ko ang esktruktura ng kapangyarihan sa mundo, ito ay “*nkali*”. Isa itong pangngalan na kapag pinalawak ang kahulugan at isinalin ay mauunawaang “ang maging higit kaysa iba”. Katulad sa mundong politikal at pang-ekonomiko, ang mga kuwento ay isinasalaysay alinsunod sa prinsipyo ng *nkali*: nakasalalay sa kapangyarihan at kakayahan ang paraan ng pagsasalaysay nito, kung sino ang magsalaysay nito, kung kailan ito isasalaysay at kung gaano karaming kuwento ang dapat maisalaysay. May kapangyarihan hindi lamang sa kakayahang makapagkuwento tungkol sa ibang tao kundi maging sa pagtitiyak na iyon talaga ang kuwento ng ibang tao.

Isinulat ng makatang Palestinian na si Mourid Boarghouti na kapag gusto mong hubaran o burahin ang tao, pinakamadali ito kapag ikukuwento mo sa ikalawang punto ng paningin. Simulan mo ang kuwento gamit ang mga pana ng mga Native American at hindi sa pagdating ng mga British, magkakaroon ka ng ibang-ibang kuwento. Simulan mo ang kuwento sa pagbagsak ng estadong African at hindi sa pagbuo ng estadong African, siguradong mayroon kang ibang-ibang kuwento.

Kamakailan lamang ay naanyayahan akong magtalumpati sa isang unibersidad kung saan may isang mag-aaral na nagsabi sa akin na kahiya-hiya ang mga lalakeng Nigerian dahil nananakit sila tulad ng tauhang ama sa aking nobela. Sinagot ko siya na nabasa ko ang nobelang “American Psycho”

– at kahiya-hiya rin ang mga batang American dahil sila’y *serial murderers*. Halata namang nasabi ko iyon bunga ng pagkapikon. Pero hindi ko naman talaga naisip na sapagkat nabasa ko sa isang nobela ang tauhan na *serial killer* ay kinakatawan nito ang kabuoan ng mga American. Hindi dahil higit akong mabuting tao kaysa sa mag-aaral na iyon, kundi dahil sa kapangyarihang kultural at pang-ekonomika ng America. Marami akong nabasang kuwento tungkol sa America. Nabasa ko si Tylet at Updike at Steinbeck at Gaitskill. Hindi iisang pananaw ang kuwentong alam ko tungkol sa America.

Nang malaman ko noong mga nakaraang taon na inaasahang may malungkot na kabataan ang isang nag-aasam na manunulat para maging matagumpay na manunulat, nagsimula akong mag-isip kung papaano ako makaiimbento ng masasamang bagay na maaaring ginawa sa akin ng aking mga magulang. Pero ang totoo'y may masaya akong kabataan, puno ng saya at pagmamahal, malapit na malapit kami ng aking pamilya. Pero may mga lolo at lola akong namatay sa mga *refugee camp*. Ang pinsan kong si Polle ay namatay dahil hindi siya nabigyan ng sapat na serbisyong medikal. Isa sa malapit kong kaibigan, Olokoma, ay namatay sa isang *plane crash* dahil walang tubig ang mga *fire truck*. Lumaki ako sa ilalim ng malupit na pamahalaang militar na hindi pinahahalagahan ang edukasyon, kaya minsan hindi nasuswelduhan ang aking mga magulang. Kaya bilang bata, nasaksihan kong nawala ang *jam* sa aking almusal, saka ang *margarine*, hanggang nagmahal ang tinapay at naging rasyon ang gatas. Higit sa lahat ang pangambang bumabalot sa aming buhay dahil sa kalagayang politikal. Ito ang mga kuwentong bumuo sa akin. Pero kung ang mga negatibong karanasang ito ang aking pagdidiinan ay matatambangan nito ang iba ko pang karanasan na humubog sa akin.

Ang pagkakaroon ng iisang pananaw ng kuwento ay lumulikha ng mga isteryotayp, at ang problema sa mga isteryotayp ay hindi dahil hindi ito totoo kundi hindi ito kompleto. Ginagawa nitong natatanging kuwento ang isang kuwento. Siyempre, ang Africa ay isang kontinenteng puno ng kataliwasan: may mga malalala tulad ng karumal-dumal na mga panggagahasa sa Congo, at mga nakalulungkot tulad ng katotohanang may 5,000 taong nag-*apply* para sa iisang *job vacancy* sa Nigeria. Pero may iba namang mga kuwento na hindi naman tungkol sa kataliwasan o sakuna, at mahalagang-mahalaga na napag-uusapan ang mga ito. Lagi kong naipalalagay na mahirap isangkot nang maayos ang isang lugar o tao nang hindi isinasali ang lahat ng kuwento tungkol sa lugar o tao na iyon.

Ito ang kinalalabasan ng pagkakaroon ng iisang pananaw ng kuwento: ninanakaw nito ang dignidad ng tao. Pinahihirap nito tayo na kilalanin na may pagkapantay-pantay ang sangkatauhan. Binibigyang-diin nito ang pagkakaiba-iba sa halip na pagkakatulad at pagkakaugnay.

Ano na lang kaya ang mangyayari kung bago ako bumiyahe sa Mexico ay sinundan ko ang magkaibang naglalabang panig ng U.S. at mga Mexican hinggil sa imigrasyon? Paano kaya kung ang sinabi sa akin ng nanay ko tungkol sa pamilya ni Fide ay mahirap sila ngunit masipag? Ano kaya kung ang *African television network* ay naghahayag ng sari-saring kuwentong African para sa buong mundo? Ito ang tinatawag ng manunulat na Nigerian na si Chinua Achebe na “isang balanseng istorya”.

Ano kaya kung ang aking kasama sa kuwerto ay nakilala ang aking Nigerian na *publisher*, si Muhtar Bakara, isang kahanga-hangang lalaki na

iniwan ang kanyang trabaho sa bangko para tuparin ang kanyang pangarap at nagtayo ng sariling *publishing house*? Hindi siya sang-ayon na kumbensyonal na karunungan hindi nagbabasa ng panitikan ang mga Nigerian. Sa palagay niya makababasa ang mga tao, magkukusang magbasa, kung ginawang mura at madaling mahanap ang panitikan.

Agad-agad pagkatapos niyang ilathala ang aking unang nobela, lumabas ako para sa isang panayam sa isang estasyon ng TV sa Lagos, at may isang babaeng nagtatrabaho doon bilang tagahatid ng mga surat para sa estasyon ang lumapit sa akin at nagpahayag na, “Gusto-gusto kong ang nobela mo. Pero di ko gusto ang wakas nito. Ngayon, kailangan mong sumulat ng karugtong nito...”. Saka niya ikinuwento kung paano ang magiging takbo ng karugtong ng aking nobela. Hindi lamang ako naakit, nayanig ako ng sandaling iyon. Heto ang isang ordinaryong mamamayang Nigerian, na inaasahang hindi nagbabasa. Binasa lamang niya ang libro pero inako niya ito nang parang kanya na ipinipilit niyang dugtungan pa ito.

Ngayon, ano kaya kung nakilala ng aking kasama sa kuwarto ang kaibigan kong si Funmi Iyanda, isang host sa *TV show* sa Lagos, na pinipiling itampok ang mga kuwentong namamalayang nakakalimutan namin. Ano kaya kung nalaman ng aking kasama na may naisagawang isang matagumpay na *heart procedure* sa isang ospital sa Lagos noong nakaraang linggo? Ano kaya kung nalaman ng aking kasama ang tungkol sa musikang Nigerian, mga mahuhusay at talentadong mang-aawit at musikero na lumilikha ng musika at kanta sa wikang English at Pidgin, Igbo at Yoruba at Ijo, na naimpluwensyahan nina Jay-Z, Fela, Bob Marley hanggang sa kanilang sa kanilang mga pinakalolo? Paano kung nalaman niyang may isang abogada na kamakailan ay nagtungo sa korte upang hamuning baguhin ang isang walang kapararakang batas na nagtatakda sa mga babaeng humingi muna ng permiso sa kanilang mga bana bago nila muling iparehistro ang kanilang pasaporte? Paano kung nalaman niya ang tungkol sa Nollywood na puno ng mga taong malikhain at gumagawa ng mga pelikula kahit na gipit dahil napakapopular ng midyum na ito sa masa – halimbawa sila ng mga Nigerian na tinatangkilik ang kanilang sariling gawa? Paano naman kaya kung nalaman niyang ang aking napakahusay at dating nangangarap lamang na *hair braider* ay nakapagsimula na ng kanyang sariling negosyo sa pagbebenta ng *hair extensions*? O kaya naman ang milyong iba pang Nigerian na nagpundar ng negosyo at ilan sa kanila’y di nagtagumpay pero patuloy na inaabot ang hangarin sa buhay?

Sa tuwing umuuwi ako sa Nigeria, nahaharap ako sa madalas na sanhi ng pagkainis ng mga Nigerian: palpak na imprastraktura, palpak na pamahalaan, at siyempre ang katatagan ng mga mamamayan na umuunlad sa kabila ng kahinaan ng pamahalaan kaysa magmukmok dahil dito.

Nagtuturo ako ng malikhaing pagsulat tuwing bakasyon sa Lagos, at nakatutuwa lang kung gaano karaming tao ang gustong pumasok, gaano karaming sabik na sabik sumulat – magsalaysay ng kuwento.

Kasama ang aking Nigerian *publisher* ay simulan namin ang isang *non-profit* na organisasyon na tinawag naming *Farafina Trust*, at malalaki ang aming hangad tulad ng pagtayo ng mga silid-aklatan at pagpapaganda sa mga silid-aklatan dati nang nagsisilbi at makapagbigay ng mga libro sa mga pampublikong paaralan na walang silid-aklatan, at siyempre ang pagtataguyod ng maraming pagsasanay sa pagbasa at pagsulat para sa mga taong sabik na sabik na makapagsalaysay ng marami naming kuwento. Makabuluhan ang mga kuwento. Maraming makabuluhang kuwento. Mga kuwentong hindi nakasisira at hindi nambubura, subalit mga kuwentong makatao at magagamit din para palakasin ang sambayanan. Maaaring wasakin ng kuwento ang dignidad ng tao, ngunit maaari din nitong ayusin ang nasirang dignidad.

Sinulat ito ng American na manunulat na si Alice Walker tungkol sa kanyang mga kamag-anak mula sa Katimugan na lumipat sa Hilaga. Ipinakilala niya sa kanyang libro ang mga kamag-anak niyang hindi kinalimutan at iniwan ang buhay sa Katimugan. “Umupo silang nakapalibot, binasa ko para sa kanila ang libro tungkol sa Katimugan habang nakikinig sila sa akin, at may kung anong paraiso ang muli nilang nabalikan.”

Gusto kong magtapos sa pamamagitan ng kaisipang ito: na kapag tatanggihan natinang kuwentong nasa iisang pananaw, kapag napagtanto natin na walang iisang kuwento ang kahit na anong lugar, may kung anong paraiso muli’t muling babalikan.

GAWAIN 6. Triple Inverted Cornell Note-taking

Sagutin ang grapikong pantulong.

TRIPLE INVERTED CORNELL NOTE-TAKING

	Mga tala mula sa teksto	Mga palagay batay sa mga tala
Ano ang paksa?		
Ano-ano ang layunin ng may-akda?		

Ano-ano ang mahahalagang kaisipan na binanggit sa sanaysay?		
Ano ang padron ng pag-iisip sa sanaysay?*		Padron at Paliwanag

**Ang padron ng pag-iisip isang simpleng pamamaraan kung paano pinadadaloy ang mga ideya, kaisipan o opinyon upang mapalutang ang kabuuang diwa o mensahe sa isang akda alinsunod sa layunin nito.*

MGA KARANIWANG GINAGAMIT NA URI NG PADRON NG PAG-IISIP	
Padron ng Pag-iisip	Pakay sa Paggagamit
Sanhi/Bunga (cause/effect)	Paano nagdudulot o nakaaapekto ang isang bagay o konsepto
Paghahambing (compare/contrast)	Paano magkatulad o magkaiba ang mga bagay-bagay o ideya
Ilustrasyon (illustration)	Pagpapatunay sa isang kaisipan o ideya gamit ng maraming tiyak na halimbawa
Pagbibigay-kahulugan (definition)	Ano ang kahulugan ng salita o konsepto na nagtataglay ng natatanging katangian
Pag-uuri (classification)	Paghihiwa-hiwalay ng mga bagay o konsepto batay sa pagkakakilanlan o ugnayan
Proseso (process)	Paano nagaganap o gumagana ang isang proseso o daloy ng mga pangyayari
Paglalarawan (description)	Ano ang kalidad ng isang bagay batay sa itsura, amoy, lasa, kinis, bigat, atbp
Argumento (argument)	Bakit tama ang isang pananaw sa isang isyu at mga dahilan nito

Hango sa: http://www.dunwoody.edu/pdfs/Elftmann_UsingParagraphPat_Writing.pdf

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Paano nakatulong ang napakinggan mong talumpati sa *video* sa Gawain 5 sa iyong pag-unawa sa sanaysay na binasa?

2. Paano napalutang ng mga kaisipan ang kabuoang diwa ng sanaysay?

3. Paano posibleng maiwawasto ng sanaysay na ito ang persepsyon ng mundo tungkol sa mga taga-Africa? sa kanilang mga talino't kakayahan?

GAWAIN 7. Pagpapaliwanag sa Sanaysay

Gamit ang mga naitala mong impormasyon sa *Triple Inverted Cornell Note-Taking*, sumulat ng ilang talata na nagpapaliwanag sa nilalaman ng sanaysay na sinuri at ang layunin nito para sa mga mambabasa.

TSEKBRIK SA PAGSULAT NG PALIWANAG NG NILALAMAN NG SANAYSAY

Puntos	Aspekto ng paliwanag
1 ☐	Angkop ang natukoy na paksa sa sanaysay at napatutunayan gamit ang teksto.
1 ☐	Naaayon sa diwa ng sanaysay ang natukoy na mga layunin at napatutunayan ito.
1 ☐	Litaw na litaw sa sanaysay ang mga kinilalang mahalagang kaisipan at napatunayan.

1 ☐	Naaayon ang tinukoy na <i>padron ng pag-iisip</i> at naipaliliwanag ito nang may patunay.
1 ☐	Tumutupad sa mga tuntuning gramatika ang kabuoan ng paliwanag.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is a margin at the top, and the paper appears to be from a notebook or a standard sheet of stationery.

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Paano mo tiniyak na tama ang natukoy mong paksa sa sanaysay na iyong binasa?

2. Paano mo nakikitang magkaugnay ang layunin at padron ng pag-iisip sa sanaysay na iyang binasa?

3. Bakit mahalagang natutukoy mo ang layunin at padron ng pag-iisip sa sanaysay na iyong binabasa?

4. Paano nakatutulong ang pagkakaroon ng isang makabuluhang padron ng pag-iisip sa sanaysay upang mapalitaw ang mga katalinuhan at hangarin ng mga mamamayan ng mga bansa sa Africa at Middle East?

Nabigyan mong pansin sa mga naunang gawain ang pagsusuri sa iba't ibang elemento at aspekto ng isang sanaysay. Ngayon, subukin mo nang tingnan kung paano nagkakatulad at nagkakaiba ang sanaysay sa iba pang uri ng panitikan.

GAWAIN 8. Paghahambing sa Sanaysay sa ibang Akda o Teksto

Suriin ang tatlong teksto na makikita sa mga *link* sa ibaba. Sa gagawin mong pagsusuri, maliban sa nilalaman, higit mong pagtutuunan ng pansin ang pamamaraan o estilo ng paglalahad ng mga ideya, kaisipan o opinyon sa pagtiyak sa mensaheng layon nitong mapabatid sa mambabasa o manonood. Bigyang-pansin din ang padron ng pag-iisip na naipamamalas sa mga teksto.

Pagkatapos suriin, tugunan ang grapikong pantulong na gagabay sa iyo sa paghahambing sa sanaysay sa tatlong tekstong iyong sinuri. Layunin mong matukoy ang kanilang pagkakatulad at pagkakaiba sa paraan ng pagpapalutang sa mensaheng layon nilang mapabatid.

Holistic Rubric

Puntos	Katangian ng talata
3	Angkop ang inilahad na pagkakatulad o pagkakaiba ng mga sinuring teksto at nakapagbibigay ng mga tiyak na patunay buhat sa teksto.
2	Angkop ang inilahad na pagkakatulad o pagkakaiba ng mga sinuring teksto subalit pangkalahatan ang ibinibigay na patunay at hindi buhat sa teksto.
1	Angkop ang inilahad na pagkakatulad o pagkakaiba ng mga sinuring teksto ngunit hindi nakapagbigay ng mga patunay.
0	Hindi angkop ang inilahad na pagkakatulad o pagkakaiba ng mga sinuring teksto.

Teksto 1

Travelogue

- LAKBAY SANAYSAY: Baguio Trip
- <https://http543.wordpress.com/2016/10/17/lakbay-sanaysay-baguio-trip/>

Teksto 2

Lathalaing-salaysay

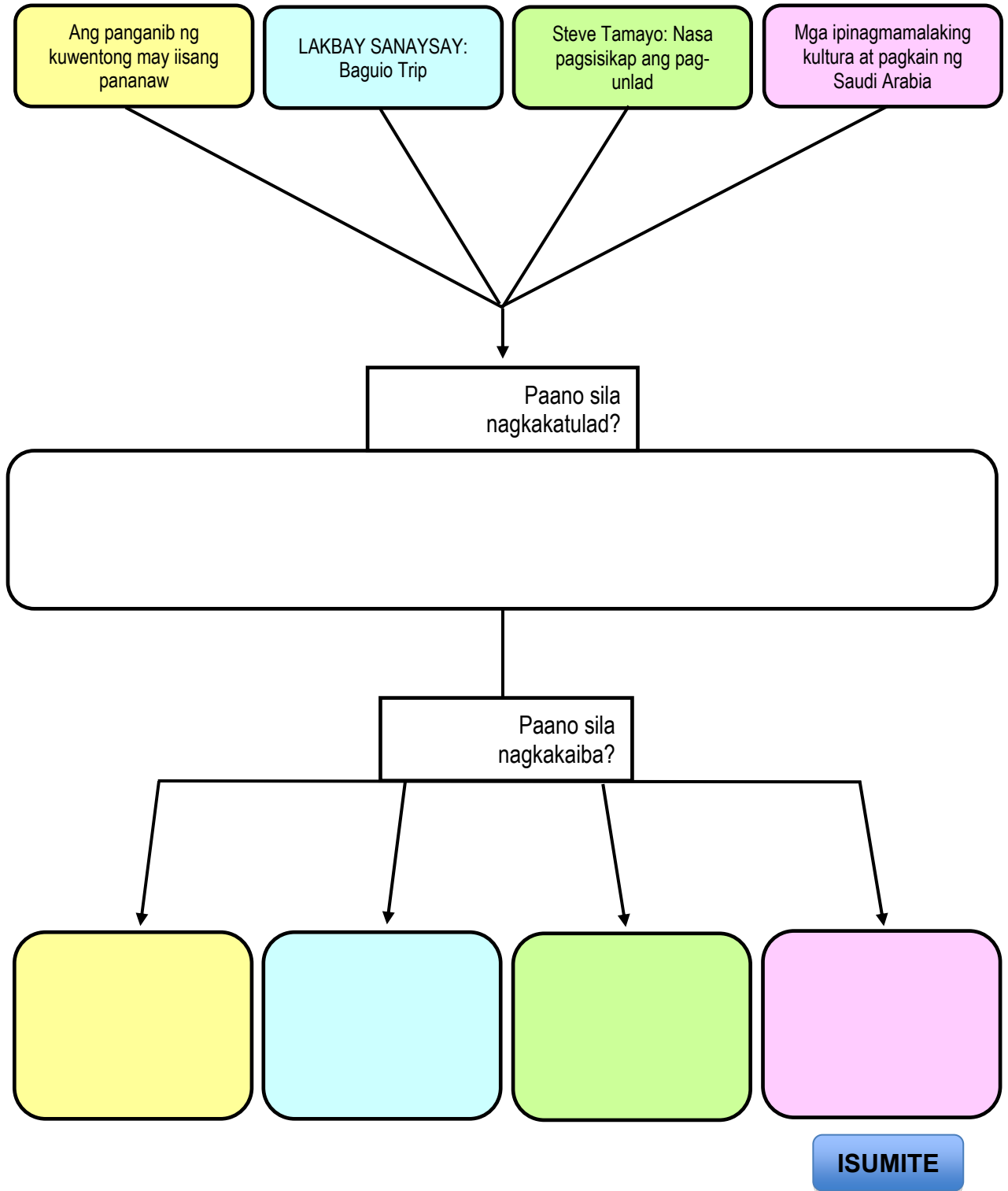
- Steve Tamayo: Nasa Pagsisikap ang Pag-unlad
- <http://www.gmanetwork.com/news/news/content/78630/steve-tamayo-nasa-pagsisikap-ang-pag-unlad/story/>

Teksto 3

Dokumentaryong pantelebisyon

- *Special Report*: Mga Ipinagmamalaking Kultura at Pagkain ng Saudi Arabia
- <https://www.youtube.com/watch?v=0z7ylojZpnc>

Paghahambing: Pagkakatulad at Pagkakaiba sa Pamamaraan

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Ano-anong aspekto ang iyong sinuri sa paghahambing sa apat na teksto? Bakit?

2. Aling konsepto o aspekto hinggil sa paghahayag at paglikha ng akda ang litaw na litaw sa apat na anyo ng teksto? Ipaliwanag at magbigay ng mga halimbawa o patunay.

3. Aling konsepto o aspekto hinggil sa paghahayag at paglikha ng akda ang natatangi sa bawat anyo ng teksto? Ipaliwanag at magbigay ng mga halimbawa o patunay.

4. Anong pananaww o kaisipan ang sumagi sa iyong kamalayan (*awareness*) habang sinusuri mo ang pagkakatulad at pagkakaiba ng sanaysay sa iba pang uri ng teksto? Magbigay ng kaunting paliwanag at detalye ukol dito.

5. Sa iyong pananaw, bakit mahalagang may pag-unawa ang isang mambabasa at manonood sa pagkakatulad at pagkakaiba ng mga tekstong kanyang sinusuri at tinatangkilik? Ipaliwanag.

6. Paano nakatutulong sa paggabay sa sinomang mambabasa o manonood ang pagkakaroon ng isang tiyak na paksa na binabanggit mismo sa teksto?

7. Paano nakakaimpluwensiya sa pag-unawa ng isang mambabasa o manonood tungo sa teksto ang layunin ng may-akda o may-likha?

8. Bakit mahalagang may isang malinaw na padron ng pag-iisip ang isang teksto?

9. Sa iyong palagay, saan nahango ang mga impormasyon o kaisipan na inilahad sa mga teksto? Datos mula sa pananaliksik o panayam? Impormasyon na bunga ng obserbasyon? Personal na impormasyon? Patunayan.

10. Ipaliwanag ang kaisipang ito: ***Ang alinmang akda ay may tiyak na paksa o temang pinagtutuunan ng pansin sapagkat may nais na matamo ang sumulat o lumikha nito kaya inihahanay ang mga ideya, kaisipin at/o opinyon sa isang litaw na litaw na padron upang tuwirang maihatid sa tumatanggap ang mensaheng gustong ipabatid nito.***

I-klik ang icon

Mag-email sa iyong guro sakaling may nais itanong o linawan.

GAWAIN 9. Tuwiran vs Di-Tuwiran Pahayag

Basahin ang mga halaw na talata sa ibaba. Tukuyin kung ang pangungusap ay tuwiran o hindi tuwiran sa pamamagitan ng pagsalungguhit ng pagkakakilanlan sa loob ng panaklong, saka ibigay ang kaisipan na ipinahahayag nito.

TANDAAN:

Tuwiran ang isang pahayag kapag ang kaisipan na dapat maibigay nito ay agad na mababatid sa mga salita at parirala na ginamit dito. Samantalang di-tuwiran naman ang isang pahayag kapag kailangan pang suriin ang ugnayan nito sa iba pang pahayag upang maibigay ang kaisipan na nais nitong mapabatid – samakatuwid hindi direktang sinasabi ang kaisipan.

Talata na halaw sa Steve Tamayo: Nasa Pagsisikap ang Pag-unlad

(1) Kuwento ni Steve, mahigpit siya bilang amo dahil kailangan ito sa kanilang negosyo sa paghahanda ng pagkain at pag-aayos ng lugar na pagdarausan ng iba't ibang okasyon katulad ng kasal, debut, ordinaryong kaarawan at iba pa. (2) ***Kabilang sa kanyang mga napagsilbihan ay ang kaarawan ng sikat na komedyanteng si Dolphy, kasal ng anak nina Alma Moreno at Rudy Fernandez na si Mark Anthony Fernandez, at debut ng mahusay na mang-aawit na si Sarah Geronimo.***

1. (Tuwiran o Di-Tuwiran)

2. _____

Talata na halaw sa Baguio Trip

(1) Bilang isang kabataan, nais kong pumunta sa iba't ibang lugar na may iba't ibang tanawin. (2) Lalong-lalo na ang mga lugar na talaga namang tinatangkilik ng mga turista, mapadayuhan man na galing ibang bansa o 'yung mga taong doon na mismo sa lugar na 'yon lumaki at nagkaisip. (3) Hindi ko ginagawa ito upang magbakasyon lamang at magmuni-muni kundi para malaman ko kung saan at paano nga ba ganoon ang tawag sa lugar na iyon.

1. (Tuwiran o Di-Tuwiran)

2. _____

3. _____

Talata na halaw sa *Ang panganib ng kuwentong may iisang pananaw*

(1) Nagugustuhan ko ang mga librong American at British na akin nang nabasa. Pinalalawak nito ang aking imahinasyon. (2) ***Nagbukas ito ng mga bagong mundo para sa akin.*** (3) Pero disbentahe naman na di-sinasadya ay nabubulag ako sa ideya na maaari palang maging tauhan sa panitikan ang mga taong tulad ko.

1. (Tuwiran o Di-Tuwiran)

2. _____
(Tuwiran o Di-Tuwiran)

3. _____

(Tuwiran o Di-Tuwiran)

Natutuhan mo sa Gawain 9 ang tungkol sa pagkakaiba ng mga pahayag na tuwiran at di-tuwiran kapag nababasa ang mga ito sa talata. Sa susunod na gawain, ipamamalas mo naman ang iyong kaalaman tungkol dito sa pamamagitan ng paggamit ng mga tuwiran at di-tuwirang pahayag sa pagsulat ng isang talata na naglalahad ng iyong opinyon tungkol sa isang paksa o tema.

GAWAIN 10. Paggamit sa Tuwiran at Di-tuwirang Pahayag

Bumuo ng tig-isang talata na naglalahad ng iyong opinyon tungkol sa (1) suliraning pangkapayapaan sa Mindanao at (2) pagkamkam sa lupain ng mga katutubo. Ang bubuoing talata ay dapat may tiglimang pangungusap na may dalawa sa mga ito ay di-tuwirang nagpapahayag ng kaisipan. Salungguhitan ang pangungusap na nagtataglay ng pahayag na di-tuwiran. Gamitin din bilang batayan sa pagsulat ang *holistic rubric* sa ibaba.

Holistic Rubric

Puntos	Katangian ng talata
3	Makabuluhan ang pagsasanib ng mga tuwiran at di-tuwirang pahayag sa pagpapalutang sa iba't ibang kaisipan sa talata hinggil sa personal na opinyon tungkol sa paksa kaya mabisang naihatid ang mensaheng sadya sa talata.
2	Makabuluhan ang mga tuwiran at di-tuwirang pahayag na ginamit sa talata ngunit hindi nagkakaisa ang mga kaisipan ng mga ito kaya hindi malinaw ang kabuoang mensaheng sadya sa talata hinggil sa personal na opinyon tungkol sa paksa.
1	Gumamit ng mga tuwiran at di-tuwirang pahayag sa pagbuo ng talatang naghahayag ng personal na opinyon tungkol sa paksa ngunit magkakaiba-iba ang mga kaisipan na taglay ng bawat isa kaya hindi lumulutang ang iisang mensaheng layong ipabatid.
0	Hindi malinaw ang mga kaisipan sa iba't ibang pahayag na ginamit sa talata.

1. Suliraning pangkapayapaan sa Mindanao

2. Pagkamkam sa lupain ng mga katutubo

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Ano ang iyong layunin sa unang talata na iyong nabuo? Bakit?

2. Anong mensahe ang gusto iparating sa iyong unang talata? Bakit?

3. Anong padron ng pag-iisip ang iyong ipinamalas sa iyong unang talata? Bakit?

4. Ano ang ibig mong ipahiwatig sa mga di-tuwirang pahayag na iyong ginamit sa unang talata? Ipaliwanag.

5. Bakit mo idinisenyo ang di-tuwirang pahayag sa unang talata sa anyo o ayos na iyong pinili?

6. Ano ang iyong layunin sa ikalawang talata na iyong nabuo? Bakit?

7. Anong mensahe ang gusto iparating ng iyong ikalawang talata? Bakit?

8. Anong padron ng pag-iisip ang iyong ipinamalas sa iyong ikalawang talata? Bakit?

9. Ano ang ibig mong ipahiwatig sa mga di-tuwirang pahayag na iyong ginamit sa ikalawang talata? Ipaliwanag.

10. Bakit mo idinisenyo ang di-tuwirang pahayag sa ikalawang talata sa anyo o ayos na iyong pinili?

11. Paano mo nasisiguro na kahit na gumamit ka ng mga di-tuwirang pahayag sa iyong mga talata ay napananatili mo ang kabuoang diwa ng mga ito?

Katapusang Bahagi ng Paglinang

Napalawak mo na ang iyong kaalaman at pag-unawa at napatibay mo na rin ang iyong kasanayan sa pagsusuri ng sanaysay at kauri nitong akda ukol sa mga pananaw ng mga African at Persian sa kanila kalagayan at sa mundo sa kabuoan. Nalaman mong mahalaga pala ang papel na ginagampanan ng panitikan sa paghubog ng pagtingin at pagkilala ng mga tao sa isang sektor ng lipunan o lugar na pinamumuhayan ng isang pangkat ng mamamayan. *Batay sa mga natamo mong kaalaman at pag-unawa sa iba't ibang tekstong sinuri at gawaing tinupad, paano naimpluwensyahan ng mga ito ang iyong impresyon tungo sa mga mamamayan ng mga bansa sa Africa at Middle East?*

PAGLINANG/ PAGPAPATIBAY

Inaasahang iyong natamo sa PAGLINANG ang sapat na kaalaman at kasanayan upang maunawaan mo ang kabuluhan ng mga sanaysay mula sa Africa at Persia. Ngayon naman, paigtingin ang hawak mo nang kaalaman at pag-unawa ukol sa paksa sa pamamagitan ng pagtupad sa mga gawaing susubok at magpapaigting sa mga kaalaman at kasanayang ito. Inaasahang masasagot mo ang tanong na ito: *Bakit lumilitaw na mga problematikong bansa ang nasa Africa at Middle East? Paano makaaambag sa pag-angat ng mga bansa sa Africa at Middle East ang pagbabasa o pagtunghay ng kanilang mga sanaysay at katulad na akda?*

GAWAIN 11. Pagtataya sa Sariling Kaalaman at Pag-unawa

Tayain ang iyong sariling pag-unawa sa pagpapahalaga ng mga sanaysay. Basahin ang mga sumusunod na pahayag hinggil sa sanaysay at sa pagpapahalaga nito. Lagyan ng markang tsek (✓) ang bahagi ng hanay na Tama kung sa palagay mong naaayon at angkop ang konseptong ipinahahayag nito. Kung sa palagay mo namang hindi, lagyan ng markang tsek (/) ang bahagi ng hanay na Mali.

	Tama	Mali
1. Ang sanaysay ay isang anyo ng pagkukuwento ng kalagayan at pangyayari sa mundo.		
2. Ang sanaysay ay may makabuluhang paksa at layunin kaya dapat nababasa ito at nagkakaroon ng interkasyon sa isip ng mambabasa.		
3. Mahalaga na naiintindahan mo bilang mambabasa ang mga di-tuwirang pahayag na ginamit sa sanaysay.		
4. Mahalagang alam mo ang estilo o padron ng pag-iisip sa binabasang sanaysay.		
5. Ang mahahalagang kaisipan sa isang sanaysay ay nararapat na matamo ng isang mambabasa.		
6. Sa pagbabasa ng sanaysay, mahalagang aktibong mambabasa ka – inaalam ang pagkamakatotohanan ng mga impormasyon at napagtitimbang-timbang ang mga opinyon na ibinahagi ng may-akda.		
7. Sa pagbabasa ng sanaysay, mahalagang mayroon kang bukas ngunit maingat na isipan.		
8. Ang kakayahan sa pagsusuri ng sanaysay ay tulad ng pagkilatis sa mga balita, lathalain, komentaryo, blog at dokumentaryo.		

9. Hindi dapat matapos ang proseso ng pagbabasa ng sanaysay pagkatapos mong magbasa.		
10. Makatutulong sa paglawak ng pag-unawa at pagtingin ng isang tao ang pagbabasa ng mga sanaysay gayundin ang pagsusulat nito.		

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Sa iyong personal na pananaw, bakit importanteng nakapagbabasa o nagbabasa ng sanaysay, o ng katulad na anyo ng akda, ang isang tao? Bakit?

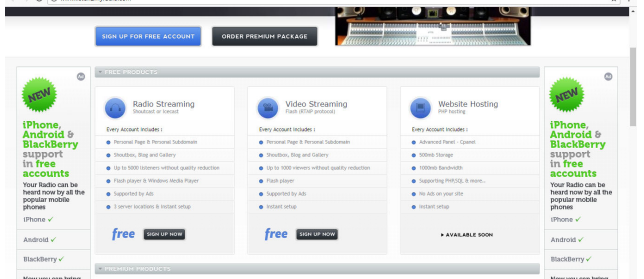
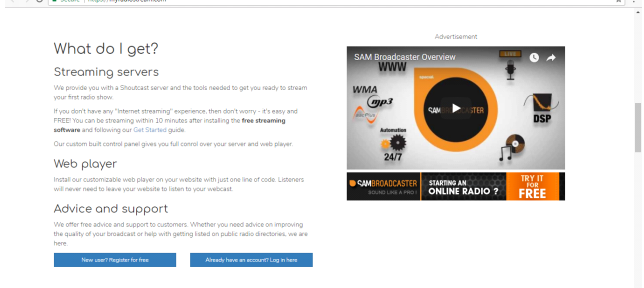
2. Bakit kaya bentahe para sa isang mambabasa kung isa siyang aktibo at interaktibong mambabasa? Lalo na sa sanaysay?

3. Paano gumaganap bilang isang makabuluhang salik ang kalayaan ng isipan sa pagtanggap ng iba't ibang impormasyon, kaisipin at opinyon sa sinusuring sanaysay?

GAWAIN 12. Radyong Pantanghalan

Makipag-ugnayan sa iyong kaklase at bumuo ng isang pangkat na may 2 o tatlong miyembro. Bilang pangkat, mahanap ng kompletong *audio* o *video* na bersyon ng pinakahuling SONA ng Pangulo ng Pilipinas. Pakinggan o panoorin nang mapanuri ang SONA. Pagkatapos suriin, magplano ng isang pagtatanghal para sa radyo gamit ang online radio broadcasting sites na “Listen 2 My Radio” o “My Radio Stream” – maaaring isang programang komentaryo o dulang panradyo ang itanghal kung saan pinag-uusapan ninyo ang SONA ng Pangulo batay sa inaasahang aspekto sa ibaba. Gawing batayan sa disenyo ng mga talakayan ang *holistic rubric*.

Upload URL	
Upload File	

Listen 2 My Radio http://www.listen2myradio.com/	
My Radio Stream https://myradiostream.com/	

Suriin ninyo at talakayin ang talumpating pang-SONA batay sa mga sumusunod:

- Ang iba’t ibang paksa na saklaw ng talumpati
- Ang mga layunin sa iba’t ibang bahagi ng talumpati batay sa paksa
- Ang mahahalagang kaisipan na batay sa mga tuwiran at di-tuwirang pahayag
- Kilalanin ang iba’t ibang padron ng pag-iisip na ginamit sa bawat bahagi
- ang kabuoang direksyon at mensahe na nais matahak at maihatid ng Pangulo

Holistic Rubric

Puntos	Katangian ng talakayan sa bawat aspekto
3	Naaayon ang kaisipang ipinababatid sa sagot at nakapagbibigay ng mga tiyak na patunay buhat sa talumpati sa SONA.
2	Naaayon ang kaisipang ipinababatid sa sagot subalit pangkalahatan ang ibinibigay na patunay at hindi buhat sa talumpati sa SONA.
1	Naaayon ang kaisipang ipinababatid sa sagot ngunit hindi nakapagbigay ng mga patunay.
0	Hindi makabuluhan ang kaisipang ipinababatid sa bahagi ng talakayan.

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Paano nakatulong sa iyo sa pag-unawa at pagsuri sa talumpati sa SONA ang iyong kaalaman sa iba't ibang padron ng pag-iisip?

2. Bakit mahalagang natutukoy mo ang iba't ibang paksa sa napakinggang talumpati sa SONA?

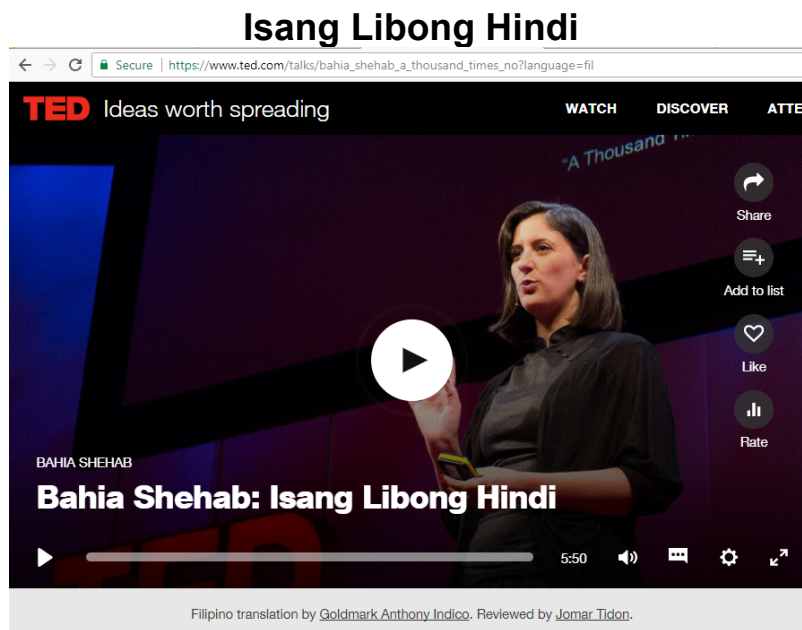
3. Bakit mahalagang nabibigyan ng angkop na pagpapakahulugan ang mga pahayag ng Pangulo sa kanyang talumpati sa SONA lalo na ang mga di-tuwirang pahayag?

4. Bakit sa palagay dapat maging maingat ang Pangulo sa mga pahayag na kanyang binibitiwan sa kanyang SONA makatuwiran man o di-tuwiran?

5. Bakit sa palagay mo dapat maging maingat ang mga namamahayag at iba pang manunulat sa pagpapahayag tungkol sa mga bansa sa Africa at Middle East?

GAWAIN 13. Pagpapaliwanag sa Nilalaman ng Talumpati

Panoorin ang talumpati ni Bahia Shehab na pinamagatang *Isang Libong Hindi*. Sa iyong panonood, bigyang-tuon ang paksa na pinag-uusapan; tukuyin ang layunin ng tagapagsalita; ilahad ang mahahalagang kaisipan na lumulutang sa talumpati; kilalanin ang padron ng pag-iisip sa talumpati at ipaliwanag kung paano ito nakaambag sa pagpapalutang sa mensahe; at ipahayag ang iyong hinuha hinggil sa pinagmulan ng mga impormasyon o opinyon sa ipinahayag ng tagapagsalita. Gamiting gabay sa pagsagot ang *holistic rubric* sa ibaba.

https://www.ted.com/talks/bahia_shehab_a_thousand_times_no/transcript?language=fil

Holistic rubric

Puntos	Katangian ng talata
3	Naaayon ang kaisipang ipinababatid sa sagot at nakapagbibigay ng mga tiyak na patunay buhat sa teksto.
2	Naaayon ang kaisipang ipinababatid sa sagot subalit pangkalahatan ang ibinigay na patunay at hindi buhat sa teksto.

1	Naaayon ang kaisipang ipinababatid sa sagot ngunit hindi nakapagbigay ng mga patunay.
0	Hindi naaayon ang kaisipang ipinababatid sa sagot.

Pagpapaliwanag sa sanaysay/talumpati.

➤ Ano ang paksa ng talumpati ni Shebab? Patunayan.	③ ② ① ④
➤ Ano-ano ang layunin ni Shebab sa kanyang pagtatalumpati? Bakit mo nasabi?	③ ② ① ④
➤ Ano-ano ang mahahalagang kaisipang nangingibabaw sa talumpati ni Shebab? Magbigay ng patunay buhat sa teksto.	③ ② ① ④
➤ Anong padron ng pag-iisip ang ipinamalas ni Shebab sa kanyang talumpati? Paano nakatulong ang ipinamalas na padron ng pag-iisip sa pagpapalutang sa mga kaisipan at kabuong mensahe sa kanyang talumpati?	③ ② ① ④
➤ Sa iyong palagay, ano ang naging batayan ni Shebab para sa mga impormasyon, ideya, saloobin at opinyon sa kanyang talumpati? Patunayan.	③ ② ① ④
➤ Ano ang pangkalahatang mensahe o diwa na gustong ihatid o itawid ni Shebab sa kanyang mga tagapakinig? Patunayan.	③ ② ① ④
➤ Ano naman ang iyong opinyon o saloobin sa mga sinabi ni Shebab sa kanyang talumpati? Ipaliwanag.	③ ② ① ④

- Sa iyong palagay, paano makaambag sa pagpapalawak ng kamalayan ng isang tao ang talumpati ni Shebab? Patunayan.

③
②
①
④

GAWAIN 14. Pagsusuri ng iba't ibang Tekstong Sanggunian

Panoorin at/o basahin ang mga teskto tungkol sa katutubo at kontemporaryong sining ng mga mamamayan sa kontinente ng Africa. Sa pamamagitan iyong **Evernote**, itala ang mga impormasyon at impresyon na iyong nakalap. Ipasa sa iyong guro ang elektronikong dokumento na naglalaman ng iyong mga tala mula sa apat na teksto. Pagkatapos sagutin ang mga tanong kaugnay nito.

Upload URL

- The unexpected beauty of everyday sounds ni Meklit Hadero (TED Talk video)
 - <https://www.youtube.com/watch?v=NAkkckxE9i8>
- South African Films Making Global Impact (Artikulo/Lathalain)
 - <https://www.brandsouthafrica.com/south-africa-fast-facts/arts-facts/sa-films-making-global-impact-021015>
- Documentary on Fashion Academy in Nigeria (Video)
 - <https://www.youtube.com/watch?v=h4BiNmWQW1s>
- Tribal Art: BBC Documentary (Video documentary)
 - <https://www.youtube.com/watch?v=7Q1M-jiKcXQ>
- South African artist Lady Skollie explains why she paints burning vaginas (*Radio interview with brief transcription*)
 - <https://www.pri.org/stories/2017-08-11/south-african-artist-lady-skollie-explains-why-she-paints-burning-vaginas>

Paano nagkakatulad sa nilalaman ang mga tekstong sinuri? Patunayan.	Paano nagkakaiba sa nilalaman ang mga tekstong sinuri? Patunayan.
Paano nagkakatulad sa estilo ang mga tekstong sinuri? Patunayan.	Paano nagkakaiba sa estilo ang mga tekstong sinuri? Patunayan.

Holistic Rubric

Puntos	Katangian ng talata
3	Angkop ang inilahad na pagkakatulad o pagkakaiba ng mga sinuring teksto at nakapagbibigay ng mga tiyak na patunay buhat sa teksto.
2	Angkop ang inilahad na pagkakatulad o pagkakaiba ng mga sinuring teksto subalit pangkalahatan ang ibinibigay na patunay at hindi buhat sa teksto.
1	Angkop ang inilahad na pagkakatulad o pagkakaiba ng mga sinuring teksto ngunit hindi nakapagbibigay ng mga patunay.
0	Hindi angkop ang inilahad na pagkakatulad o pagkakaiba ng mga sinuring teksto.

GAWAIN 15. Talatang may Tuwiran at Di-tuwirang Pahayag

Sumulat ng apat na magkakaibang talata na nagbubuod sa iyong naunawaan sa apat na tekstong iyong sinuri sa Gawain Blg. 13. Sa iyong pagbubuod, huwag mong kalimutang isaalang-alang na matupad pa rin ang padron ng pag-iisip ng bawat teksto. Gawing batayan sa pagbubuod ang *holistic rubric* na makikita sa dulo ng gawaing ito.

Buod ng teksto 1	
	③
	②
	①
	④

Buod ng teksto 2	
	③ ② ① ④
Buod ng teksto 3	
	③ ② ① ④
Buod ng teksto 4	
	③ ② ① ④

Holistic Rubric

Puntos	Katangian ng talata
3	Makabuluhan ang pagsasanib ng mga tuwiran at di-tuwirang pahayag sa pagpapalutang sa iba't ibang kaisipan sa talata hinggil sa personal na opinyon tungkol sa paksa kaya mabisang naihatid ang mensaheng sadya sa talata.
2	Makabuluhan ang mga tuwiran at di-tuwirang pahayag na ginamit sa talata ngunit hindi nagkakaisa ang mga kaisipan ng mga ito sa kaya hindi malinaw ang kabuoang mensaheng sadya sa talata hinggil sa personal na opinyon tungkol sa paksa.
1	Gumamit ng mga tuwiran at di-tuwirang pahayag sa pagbuo ng talatang naghahayag ng personal na opinyon tungkol sa paksa ngunit magkakaiba-iba ang mga kaisipan na taglay ng bawat isa kaya hindi lumulutang ang iisang mensaheng layong ipabatid.
0	Hindi malinaw ang mga kaisipan sa iba't ibang pahayag na ginamit sa talata.

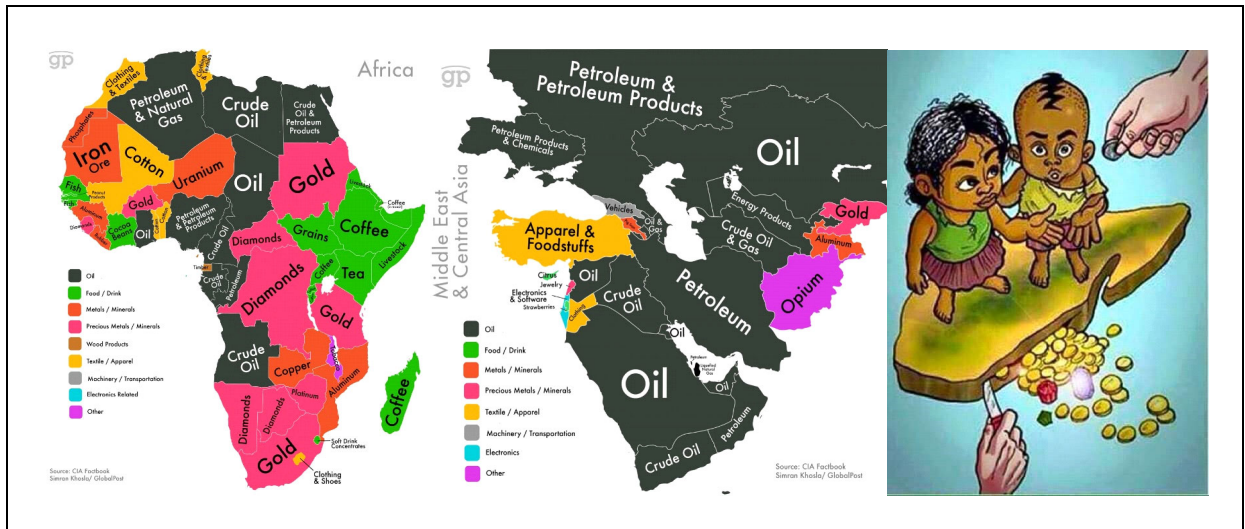
Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

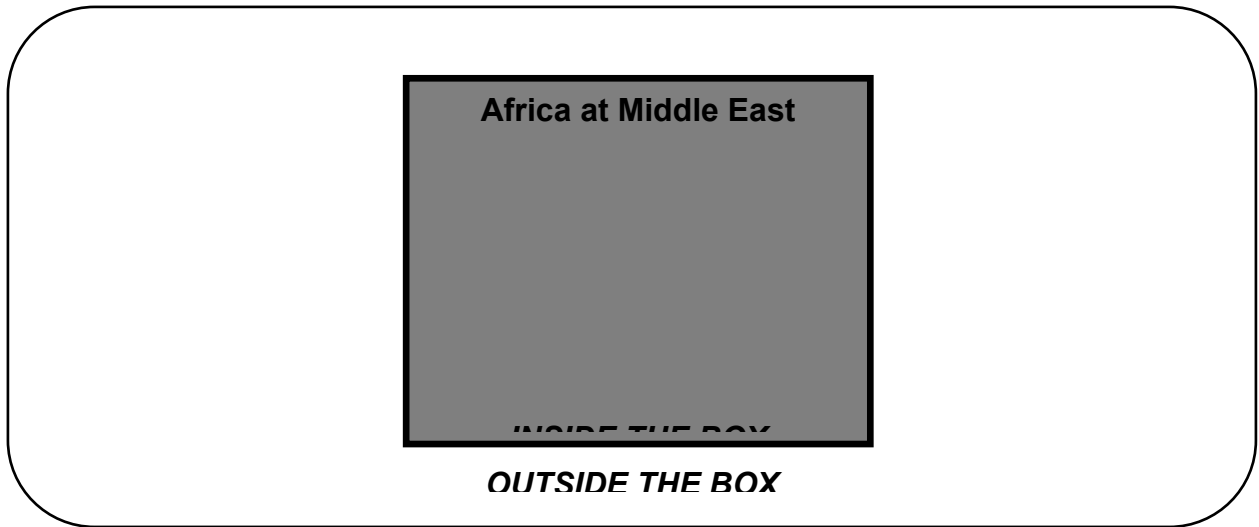
1. Paano nakapagbigay ng panibagong perspektibo sa iyo ang mga natunghayan mong teksto tungkol sa Africa? Patunayan.

2. Bakit mahalagang napaglalaanan ng panahon na makapagbasa, makapakinig o makapanood ng makabuluhang midya upang makilala ang ibang mga bansa at lahi tulad sa Africa? Patunayan

GAWAIN 16. Inside-Outside the Box

Pagmasdan ang mga larawan sa ibaba. Anong impresyon ang naibibigay ng mga larawang ito tungkol sa sitwasyon sa mga bansa sa Africa at Middle East? Isulat ang iyong sagot at paliwanag sa bahagi ng parihabi na kinalalagyan ng parisukat na iyong sinulatan ng sagot sa Gawain 1.

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. May pagbabago ba sa iyong impresyon hinggil sa Middle East at Africa pagtapos mong sumuri ng iba't ibang teksto na nagtatampok ng mga karanasan at opinyon ng mga mamamayan ng mga rehiyong ito? Ipaliwanag.

2. Paano mo nakikitang isang malaking salik sa pagkilala ng tao sa isang lugar o lipunan ang kalidad ng akdang tumatalakay ukol sa mga ito gaya ng mga bansa sa Africa at Middle East?

3. Bakit mahalagang may malawak na kamalayan at bukas na isipan ang isang mamamayan upang higit siyang maging mamamayang global na sangkot sa iba't ibang aspekto ng kamunduhan at sangkatauhan lalo na para sa Africa at Middle East?

Katapusang Bahagi ng Pagpapalalim

Napatunayan mong mahalaga ang natamo mong kaalaman at pag-unawa sa pagsusuri at pag-uugnay sa mga sanaysay at katulad na akda mula sa Africa at Middle East. Sa iba't ibang gawain sa PAGPAPALALIM, may mga pag-uulit at pagsubok sa kaalaman at pag-unawa na iyong natamo sa PAGLINANG. Nagawa mo ring ipamalas ang mga pag-unawa at kasanayang iyong natamo sa araling ito. Tumuloy ka na sa huling bahagi ng araling ito – ang PAGLILIPAT.

PAGPAPALALIM

Matapos mong patunayan na may makabuluhan pa lang ugnayan ang nilalaman at kalidad ng mga sanaysay o katulad na akda sa pagkakakilanlan ng mga bansa sa Africa at Middle East, inaasahan namang matagumpay mong maililipat ngayon ang iyong mga natutuhan at naunawaan sa pamamagitan ng pagpapamalas sa mga kakayahan at pag-unawang natamo sa isang makabuluhan at makatotohanang gawain. Simulan mo na ang PAGLILIPAT.

GAWAIN 17. Talumpating Pang-SONA

TASK

Bumuo ng isang talumpati na magiging bahagi ng mahabang talumpati ng Pangulo ng Pilipinas para sa *State of the Nation Address* (SONA). Ang bahaging ito ng SONA ng Pangulo ay naglalayong ipabatid sa bayan ang **isinusulong na pagpapahalaga at pagpapayaman sa katutubo at kontemporaryong sining** upang dahan-dahang makilala ang sining bilang isang larangan na makaaambag sa ekonomiya ng bansa. Gagawin mong batayan sa pagsulong ng katutubo at kontemporaryong sining ang mga teksto at *video* tungkol sa mayamang sining ng mga bansa sa Africa na iyong sinuri sa Gawain 14.

Sa iyong bubuoing bahagi ng talumpati, gumamit ng mga tuwirang pahayag katuwang ng **5 hanggang 7 di-tuwirang pahayag** sa paglalahad ng iba't ibang kaisipan at magbanggit din ng mga **2 o 3 salita na natumbasan** mo mula sa katutubong salita o konsepto sa pinagbatayang mga materyal.

Isumite ang iyong binuong talumpati sa pamamagitan ng **Word Document File**. Upang magabayan ang iyong guro sa pagtataya sa mga ginamit mong tuwiran at di-tuwirang pahayag, gawing **bold** ang mga **pahayag na di-tuwiran** nang mahiwalay ito sa tuwirang pahayag. Gawin namang *italized* ang mga *salitang tinumbasan* mo sa Filipino na ginamit mo sa talumpati ngunit ipaloob sa panaklong ang batayang salita; halimbawa: mantikilya (*margarine*).

Upload File

Format ng isusumiteng sanaysay para sa SONA

- Maikling *bond paper*
- 1 pulgadang palugit sa lahat ng gilid
- *Font Arial size 12*
- 1.5 *spacing* sa lahat ng talata
- 2 hanggang 3 pahina lamang

I-klik ang icon

Mag-email sa iyong guro sakaling may nais itanong o linawin

RUBRIK SA PAGSULAT NG TALUMPATI

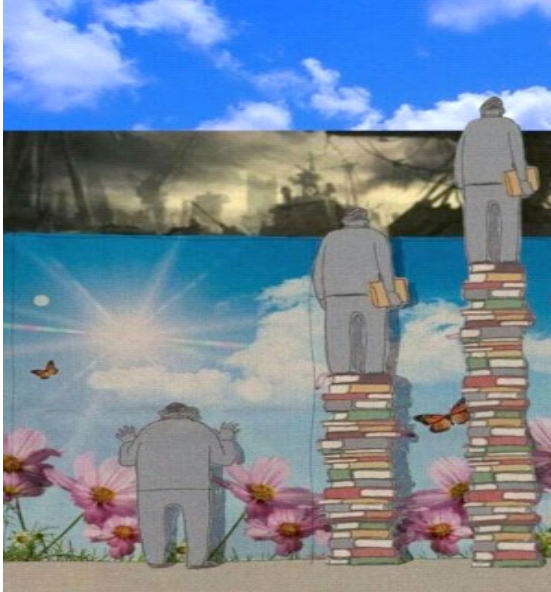
PAMANTAYAN	KAPUGAY-PUGAY 4	MAHUSAY 3	UMUUNLAD 2	NAGSISIMULA 1
MABISANG PANGHIHIKAYAT	Kapaki-pakinabang ang kabuuang kaisipan sa akda o pagtatanghal dahil napalulutang ang isang tiyak na kaisipan hinggil sa <i>panghihiikayat sa tampok na bansa sa Middle East at Africa</i> dahil isinusulong ang	Lumulutang sa kabuuan ng akda o pagtatanghal ang isang tiyak na kaisipan hinggil sa <i>panghihiikayat sa tampok na bansa sa Middle East at Africa</i> dahil isinusulong ang	May ilang konsepto o aspekto sa akda o pagtatanghal ang hindi naayon sa diwa nito kaya hindi ganap ang kaisipang isinusulong hinggil sa <i>panghihiikayat</i>	Malabo ang mga konsepto o aspekto sa akda o pagtatanghal ang hindi naayon sa diwa nito kaya hindi ganap ang kaisipang isinusulong hinggil sa <i>panghihiikayat sa tampok na bansa sa Middle East at Africa</i> .

	isang tiyak na pagkakakilanlan ng mga mamamayan ng bansang tampok na dapat pamarisan ng iba.	iba't ibang perspektibo at aspekto ng bansang itinatampok bilang <i>travel destination</i> .	<i>sa tampok na bansa sa Middle East at Africa.</i>	
PAGLALARAWAN SA PAMUMUHAY NG MGA TAO SA TAMPOK NA BANSA	Naipakikilala ang mga pinagkunan ng impormasyon, ideya, opinyon o karanasan na naging batayan sa paglalarawan sa bansang tampok na isang <i>travel destination</i> .	Makabuluhan ang lahat ng paglalarawan sa uri ng pamumuhay na mayroon ang mga tao sa bansang tampok na isang <i>travel destination</i> dahil nakapagbigay ng sapat na impormasyon, ideya, opinyon o karanasan batay sa pananaliksik.	Makabuluhan ang ilang paglalarawan tungkol sa pamumuhay ng mga tao sa bansang itinatampok ang taliwas sa mga impormasyon, ideya, opinyon o karanasan alinsunod sa datos na ibinibigay ng pananaliksik.	Hindi makabuluhan ang paglalarawan tungkol sa pamumuhay ng mga tao sa bansang itinatampok ang taliwas sa mga impormasyon, ideya, opinyon o karanasan alinsunod sa datos na ibinibigay ng pananaliksik.
PAGGAMIT NG TUWIRAN AT DI-TUWIRANG PAHAYAG	Malinaw na malinaw ang ugnayan ng mga makabuluhan tuwiran at di-tuwirang pahayag na isinanib sa teksto sa layunin mapalutang ang iba't ibang kaisipan sa talata hinggil sa personal na opinyon tungkol sa paksa kaya mabisang naihahatid ang mensaheng sadya sa talata.	Makabuluhan ang pagsasanib sa lahat ng ginamit na tuwiran at di-tuwirang pahayag sa pagpapalutang sa iba't ibang kaisipan sa talata hinggil sa personal na opinyon tungkol sa paksa kaya mabisang naihahatid ang mensaheng sadya sa talata.	Makabuluhan ang mga ilang tuwiran at di-tuwirang pahayag na ginamit sa talata ngunit hindi nagkakaisa ang mga kaisipan ng mga ito kaya hindi malinaw ang kabuoang mensaheng sadya sa talata hinggil sa personal na opinyon tungkol sa paksa.	Hindi makabuluhan ang mga ginamit na mga tuwiran at di-tuwirang pahayag sa pagbuo ng talatang naghahayag ng personal na opinyon tungkol sa paksa ngunit magkakaiba-iba ang mga kaisipan na taglay ng bawat isa kaya hindi lumulutang ang iisang mensaheng layong ipabatid.
PAGTUTUMBAS NG MGA SALITA	Makasaysayan ang paggamit sa mga tinumbasang mga salita sa Filipino mula sa pinagbatayan.	Angkop ang ibinigay na katumbas sa Filipino ng salitang katutubo mula sa pinagbatayan.	Angkop ang karamihan sa mga ibinigay na salitang itumbas sa Filipino mula sa katutubong pinagbatayan.	Hindi angkop ang ibinigay na katumbas na salita sa Filipino mula sa katutubong pinagbatayan.

GRAMATIKA	Angkop ang paggamit sa matatalinhagang pahayag sa akda o pagtatanghal maliban pa sa mahusay na pagtupad sa mga alituntuning panggramatika (baybay, bantas, gamit ng salita, pangungusap) sa kabuoan.	Naaayon sa mga alituntuning panggramatika (baybay, bantas, gamit ng salita, pangungusap) ang kabuoan ng pagpapahayag sa akda o pagtatanghal.	May 1 pagtaliwas sa mga alituntuning panggramatika (baybay, bantas, gamit ng salita, pangungusap) sa kabuoan ng pagpapahayag sa akda o pagtatanghal.	May 2 o higit pang pagtaliwas sa mga alituntuning panggramatika (baybay, bantas, gamit ng salita, pangungusap) sa kabuoan ng pagpapahayag sa akda o pagtatanghal.
ORGANISASYON	Iba-iba ang mga estilo sa paglalahad sa mga kaisipang binibigyang-diin para sa isang <i>travel expo</i> at lantad na lantad ang pagkakaugnay-ugnay ng mga ito sa isa't isa.	Buo ang pagkakaugnay-ugnay ng mga kaisipan sa akda o pagtatanghal na ipinamalas sa panghihikayat para sa isang <i>travel expo</i> sapagkat mababatid na nagkakaisa ang mga ito sa mga ideyang binibigyang-diin.	May ilang kaisipan na inilahad sa panghihikayat para sa isang <i>travel expo</i> ang hindi nakikiisa sa mga ideyang binibigyang-diin sa kabuoan.	Magulo ang pagkakaayos sa mga kaisipan na inilahad sa panghihikayat para sa isang <i>travel expo</i> ang hindi nakikiisa sa mga ideyang binibigyang-diin sa kabuoan.

GAWAIN 18. Ano Ngayon kung Nagbabasa?

Muling tingnan ang larawan sa ibaba. Bilang isang mamamayan na tumatanggap, nangangalap at bumubuo ng mga ideya mula sa iba't ibang akdang sinusuri, ano sa palagay mo ang ipinabatid ng larawang ito?

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on the right side, suggesting it's resting on a surface.

Katapusang Bahagi ng Paglilipat

Sa puntong ito, naipamalas mo na sa isang makabuluhan at makatotohanang gawain ang iyong mga natamong kaalaman, kasanayan at pag-unawa. Sa pamamagitan ng pagbuo ng isang bahagi ng talumpati para sa SONA, higit mo dapat na maunawaan na kailangang maisaalang-alang na dapat may malinaw na layunin ang isang sanaysay o talumpati, at maingat na inihahanay ang mga kaisipan gayundin ang maingat na paggamit sa mga tuwiran at di-tuwirang pahayag. Batid mo rin na isang paraan ng pagsusulong at pagpapalaganap ng isang hangarin ang pagsulat ng mga akdang naglalayong iangat ang kalagayan ng mamamayan sa isang positibong paraan.

Ngayon handa ka nang magpatuloy sa huling aralin sa modyul na ito.

Aralin 3.2 *Mga Bubungan sa Tehran (Nobela, Iran) Pag-uugnay sa mga salitang nag-aagawan ng kahulugan (Wika)*

PAGTUKLAS

Isang masayang pagbati. Ito ang huling aralin para sa ikatlong modyul sa ikasampung baitang sa Filipino. Sisimulan mo ang modyul na ito sa pamamagitan ng pagsuri sa sariling pananaw at kaalaman kaugnay ng pag-aaralan mong nobela. Mahalagang isaalang-alang sa bahaging ito ang mga sumusunod na tanong bilang paghahanda sa iyong sarili sa mga kasunod na gawain: *Bakit mahalagang makapagbasa ng nobela o iba pang anyo ng akda na naglalarawan sa kalagayang panlipunan ng mga mamamayan sa Africa at Middle East? Paano mo magagamit sa iyong pang-araw-araw at pangkaraniwang gawain ang pagsubaybay at pagsusuri sa pag-aaral ng nobela? Paano naman makatutulong sa sarili mong pag-unlad ang pag-aaral ng mga nobela at katulad na akda mula sa Africa at/o Middle East?*

GAWAIN 1. Bubungan at Tag-init

Balikan ang iyong mga karanasan sa mga nakalipas na tag-init (bakasyon/*summer*). Sa grapikong pantulong sa ibaba, ilarawan mo ang mahahalaga at makakabuluhang alaala mo na may kinalaman sa tag-init; ganoon din ang mga nakahihiligan at iniwasan mong gawin o mangyari kapag tag-init.

Mga alaala ng tag-init (summer)	Ano nakahihiligan mong gawin tuwing tag-init (<i>summer</i>)?
	Ano ang iniwasan mong mangyari tuwing tag-init (<i>summer</i>)?

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Kailan mo masasabing isang makabuluhan o mahalagang alaala ang isang pangyayari sa tag-init? Bakit?

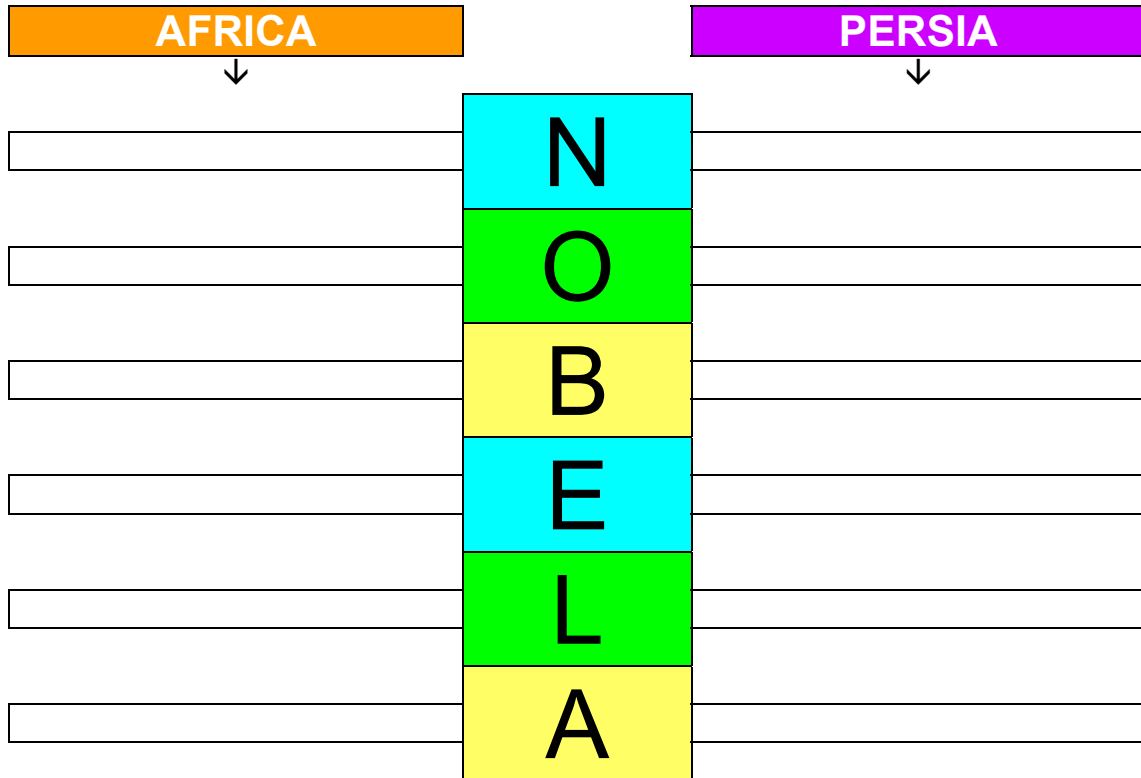
2. Bakit may mga nakahihiligan kang gawin tuwing tag-init?

3. Bakit may mga iniwasan kang mangyari tuwing tag-init?

4. Paano nakaimpluwensiya sa iyong pagkatao ang mga karanasan at alaala mo kapag tag-init?

GAWAIN 2. Inaasahan sa Nobela

Sa pamamagitan ng grapikong pantulong sa ibaba, itala ang mga inaasahan mong matamo sa pag-aaralan mong nobela at iba pang kaugnay na akda sa araling ito. Maaaring salita o parirala na nagsisimula sa titik sa gitna ang isulat. Paghiwalayin ang mga inaasahan para sa nobela mula sa Africa at Persia.

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Ano ang iyong naging batayan sa pagtukoy ng iyong mga inaasahan sa pag-aaralang nobela at mga kaugnay na akda? Ipaliwanag.

2. Alin sa mga naisulat mo sa grapikong pantulong ang higit mong gustong matamo sa wakas ng aralin? Bakit?

3. Bakit makabuluhang natataya mo ang iyong sarili bago magbasa ng isang nobela?

Katapusang Bahagi ng Pagtuklas

Nasukat mo ang iyong kaalaman at pagpapahalaga ukol sa kaisipan ng nobela na iyong pag-aaral pati na ang kalagayan ng mga lugar na pinagbatayan ng mga ito. Mahalagang maisaalang-alang mo na sa iyong pag-aaral ng panibagong nobela, kailangan mong balikan ang mga dati nang natutuhan upang higit na maging makabuluhan ang pag-aaral na ito. Isaisip din ang mga kaisipang inimumungkahi ng mga tanong na ito: *Bakit mahalagang pag-aralan ang nobela ng Africa at/o Middle East? Paano higit na magiging mabisa ang iyong kakayahan sa pagsubaybay at pagsusuri pagkatapos mong pag-aralan ang nobela mula sa Iran?*

PAGLINANG/ PAGPAPATIBAY

Marahil may ilang bagay nang sumagi sa iyong isipan habang kinukondisyon mo ang iyong sarili sa pag-aaral ng nobela mula sa Africa at/o Middle East. Mahalagang natutukan mo ang unang dalawang gawain sa PAGTUKLAS dahil sa bahaging ito, layunin mong unawain ang nilalaman at pakay ng isang nobela mula sa Iran. Mahaharap ka sa serye ng mga gawaing gagabay, magpapayaman at susubok sa iyong pag-unawa at pagpapahalaga ukol sa kahalagahan ng pag-aaral ng nobela at mga kauri nitong akda.

GAWAIN 3. Excerpt ng The Kite Runner

Panoorin ang dalawang *excerpt* mula sa isinapelikulang nobela na *The Kite Runner*. Sa iyong panonood, pagtuunan ng pansin ang ugnayan na mayroon ang mga tauhan sa isa't isa gayundin ang kani-kanilang pananaw sa mga bagay-bagay.

The Kite Runner, Part 2 – Tears into Pearls

<https://www.youtube.com/watch?v=20zF8Ug0MjM>

- Ano ang mababatid sa katangian ni Amir batay sa ideya sa isinulat na kuwento? Ipaliwanag.

- Ano ang mababatid sa katangian ni Hassan nang pinuri niya ang kuwentong gawa ni Amir at nang nilinaw niya ang tungkol sa desisyon ng lalake sa kuwento ni Amir? Ipaliwanag.

- Paano naipakita ang mga pagbabagong naganap sa naging daloy ng mga pangyayari sa eksena? Patunayan.

The Kite Runner, Part 3 – Kite Fighting

<https://www.youtube.com/watch?v=1TroueqxAtM>

- Ano ang mababatid sa katangian ni Amir batay sa kanyang kilos at paraan ng pag-iisip sa eskena? Ipaliwanag.

- Ano ang mababatid sa katangian ni Hassan batay sa kanyang kilos at paraan ng pag-iisip sa eksena? Ipaliwanag.

- Paano naipakita ang mga pagbabagong naganap sa naging daloy ng mga pangyayari sa eksena? Patunayan.

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Ano ang naging batayan mo sa paglalarawan sa mga tauhan?
Bakit?

2. Bakit mahalagang nasusuri mo ang tauhan nang higit sa panlabas na kaanyuan?

3. Ano ang naging batayan mo sa pagtukoy sa mga pagbabagong naganap sa eksena? Bakit?

4. Bakit makabuluhang napapansin mo ang mga naganap na pagbabago sa daloy ng mga pangyayari sa eksena?

Sa babasahin mong tampok na nobela sa araling ito, marami kang makakatagpo na mga salita na tila naglalaban ang mga kahulugan dahil sa kakanyahan nito ngunit kapag nagsama ang mga salitang ito sa iisang pahayag nagdudulot ang mga ito ng kakaibang impresyon sa estilo ng may-akda at lalim ng mga kaisipan na nais ipabatid ng akda. Kaya bago tuluyang basahin ang isang kabanatang tampok ng nobela, bigyang-tuon mo muna sa kasunod na gawain ang pag-uugnay sa mga salitang may nag-aagawang kahulugan.

GAWAIN 4. Pag-uugnay ng mga Salitang Nag-aagawan ng Kahulugan

Basahin ang mga sumusunod na talata. Nakasalungguhit ang mga salita na maaaring magkataliwas o nagtatalo ang mga kahulugan kapag uunawain nang literal sa talata. Gamit ang konotatibong pagpapahiwatig ng mga salitang ito, ipaliwanag kung ano ang kaisipang ipinababatid ng talata.

“Ipinagtataka ko kung bakit hindi nahihiya ang tao na kinatatakutan nila ang dilim,” sa isip ko, at **tumawa** lang nang marahan si Ahmed. Alam kong kahit hindi tanungin **nahahalina** siya ng aking kakaibang pananalita, dahil ito sa halos habambuhay ko nang pagbabasa.

- *Ang mga salitang ‘ipinagtataka’, ‘nahihiya’, ‘kinatatakutan’, ‘tumawa’ at ‘nahahalina’ ay mga pandiwa na nagpapakita ng damdamin. Kahit na magkakaiba ang mga ibig ipahiwatig ng mga ito, mababatid na may makabuluhang ugnayan ang mga ito.*
- *Sa pahayag na binanggit ng tagapagsalita sa talata, nagpapahiwatig ito ng mga seryosong kaisipan at di-kaaya-ayang damdamin. Samantalang taliwas naman dito ang naging tugon ng kanyang kaibigan na si Ahmed, sa halip na makiramay ay pinagtawanan siya, patunay ang salitang ‘tumawa’ at ginamit niya ang salitang ‘nahahalina’ na taliwas sa mga salitang ‘nahihiya’ at ‘kinatatakutan’. Ganoon pa man, may makabuluhang ugnayan ang mga salitang ito.*
- *Ang salitang ‘nahahalina’ ay nagpapahiwatig na hinahangaan ni Ahmed ang pagiging mapagtaka o kritikal na pag-iisip ng tagapagsalita.*
- *Ang salitang ‘tumawa’ naman na taliwas sa salitang ‘kinatatakutan’ ay nagpapahiwatig na kahit na masyadong seryoso sa kanyang pananaw ang tagapagsalita, likas naman sa kaibigan niyang si Ahmed ang pagiging mapagbiro at insensitibo sa mga reaksiyon.*

TANDAAN

Sa pag-unawa ng mga akdang pampanitikan, mahalaga ang iyong kaalaman sa kahulugan ng mga salita o parirala upang lubos na maunawaan ang kaisipang taglay nito. Maaaring gumagamit ng *oxymoron* o *paradox* ang manunulat sa paglalantad ng mga kanyang mga gustong sabihin. Ngunit maaari ring hindi tuwirang *oxymoron* o *paradox* ang ginagamit sa halip kalat-kalat na salitang may nagkakatanggaling kahulugan kapag nag-iisa ngunit nagdudulot naman ng panibagong lasa sa pandinig o pagbasa kapag nagkasama. Higit na makatutulong sa pag-uugnay o pagpapalitaw sa makabuluhang ugnayan ng mga salitang nag-aagawan ng

kahulugan ang kasanayan ng mambabasa o tagapakinig sa pagwawari kontekstual na kahulugan ang mga salita.

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Ano ang *oxymoron*? Magbigay ng halimbawa.

2. Ano ang *paradox*? Magbigay ng halimbawa.

3. Bakit mahalagang may malawak na kaalaman sa kahulugan ng mga salita?

4. Bakit mahalagang marunong umunawa sa kontekstual na kahulugan ng mga salita sa teksto?

5. Paano angkop na pinag-uugnay ang mga salitang nag-aagawan ng kahulugan sa isang teksto?

Ngayon, subukin mo namang suriin ang ugnayan ng mga salitang nag-aagawan ng kahulugan dahil sa kahulugang sarili nito.

GAWAIN 5. Pag-uugnay sa mga Salitang Nag-aagawan ng Kahulugan

Basahin ang talata sa ibaba. Nakasalungguhit ang mga salita na maaaring magkataliwas o nagtatalo ang mga kahulugan kapag uunawain nang literal sa talata. Gamit ang konotatibong pagpapahiwatig ng mga salitang ito, ipaliwanag kung ano ang kaisipang ipinababatid ng talata.

Pumalakpak ang mga kaibigan ng aking ama subalit **nahiya** ako noong sandaling iyon. **Yumuko** patungo sa akin si Ahmed sabay bulong na malapit na akong bansagang pinakamatandang labimpitong taong gulang sa buong mundo, lalo na't tuwing binabanggit ko ang mga bagay tulad ng "**kompiyansa**" at "magagandang likhang dagli."

Kaisipan batay sa ugnayan ng mga salitang nag-aagawan ng kahulugan

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Ano ang iyong mga isinaalang-alang sa pag-uugnay sa mga salitang natukoy na nag-aagawan ng kahulugan? Ipaliwanag.

2. Paano mo nakikitang makatutulong ang pag-uugnay sa mga salitang may nag-aagawan ng kahulugan sa pag-unawa mo ng isang nobela?

Pagbasa 1

Sa kasunod na gawain, babasahin mo ang isang kabanata na hango sa nobelang *Rooftops of Tehran* ni Mahbod Seraji. Iminumungkahing ipamalas mo ang kasanayan mo sa pag-uugnay sa mga salita at pagsusuri sa karakterisasyon ng tauhan at takbo ng mga pangyayari.

Basahin at unawaing mabuti ang bahagi ng nobelang *Mga Bubungan ng Tehran*.

Mga Bubungan ng Tehran ni Mahbod Seraji

Unang Kabanata
Tag-init noong 1973 sa Tehran
Ang aking mga kaibigan, pamilya at ang aking eskinita
Salin ni Francis Rodolfo M. Marcial Jr.

Nakasanayan na sa amin sa Tehran ang matulog sa bubungan kapag tag-init. Ang tuyong alinsangan sa araw ay lumalamig pagkatapos ng hatinggabi, at kaming natutulog sa bubungan ay nagigising ng pagsikat ng araw sa aming mga mukha at sariwang hangin sa aming mga бага. Mahigpit na ipinagbabawal ito ng aking ina, at lagi niya akong pinaaalalahanan na “Daan-daang tao ang namamatay taon-taon dahil sa pagkahulog mula sa bubungan. Patago na lang kaming nagngingitian ng matalik kong kaibigan, si Ahmed, sa tuwing naririnig namin ang babalang ito saka papanhik sa hagdanang upang lipasin ang gabi sa ilalim ng mga bituin na tila napakalapit at maaari mo nang hawakan, habang ang makipot na kalsada sa aming ilalim ay nanahimik sa buhol-buhol ng ilaw-lansangan, anino at iilan-ilang tunog. May kotseng marahang-marahang binabaybay ang kalsada ngunit maingat na maingat na hindi makabulabog ng mga natutulog samantalang isang asong kalye naman sa di kalayuan ay bumibitaw ng nakakainis na mga tahol.

“Naririnig kong tumatawag ang nanay mo,” bulong ni Ahmed habang nasa dilim. Ngumiti ako habang inihahanda ang aking sarili para pabiro siyang sisipain na naiiwasan naman niya.

Pinakamataas ang bahay namin sa aming lugar, kaya’t pinakamainam na pagmasdan ang mga bituin mula sa aming bubungan. Sa katunayan nga pinangalanan namin ang mga bituin para sa aming mga kaibigan at mga taong minamahal bilang paboritong naming pampalipas oras.

“Lahat ba ng tao ay mga bituin?” tanong ni Ahmed.

“Ang mabubuting tao lang.”

“At kapag mas mabuti ka higit na malaki ang bituin mo, tama ba?”

“Mas malaki at mas maliwanag,” sabi ko sa kanya, tulad ng palagi kong sagot sa tuwing itinatanong niya ito.

“At ginagabayan ka ng bituin mo kung nasa panganib ka, hindi ba?”

“Hindi lang ng bituin mo kundi pati ang bituin ng mga taong minamahal mo.”

Ipinikit ni Ahmed ang isa niyang mata at inangat ang kanyang hinlalaking daliri para takpan ang isa sa pinakamaliwanag na bituin. “Sawa na akong tumingin sa iyong malaki’t matabang mukha.”

“Tumahimk ka nga’t matulog na lang,” sabi ko sa kanya sabay tawa habang ipinapahinga ko ang aking paningin sa pelusang kawalan sa pagitan ng mga nagtitipakang ilaw. Naglakbay ang aking mata pababa ng alapaap hanggang naglagi ito sa lagi kong sinusubaybayan na paglitaw at pagkawala ng Bulubunduking Alborz, na malaahas sa pagitan ng disyerto at makaberdengbughaw na tubig ng Caspian Sea. Naguguluhan ako minsan habang nagtatalo sa aking isipan kung ang kadiliman ba ay itim o malabisang bughaw na tila tinta lamang ang mapaghahambingan.

“Ipinagtataka ko kung bakit hindi nahihiya ang tao na kinatatakutan nila ang dilim,” sa isip ko, at tumawa lang nang marahan si Ahmed. Alam kong kahit hindi tanungin ay nahahalina siya ng aking kakaibang pananalita, dahil ito sa halos habambuhay ko na pagbabasa. Isang araw, tinawag kami ni Ahmed ng aking ama at sa harap ng mga kamag-anak at malalapit na kaibigan, tinanong niya ako kung tungkol saan ang buhay. Agad akong sumagot na ang buhay ay isang di-tiyak na serye ng kalat-kalat na magagandang likhang dagli na pinagbubuklod ng magkakaugnay na mga tauhan at panahon. Pumalakpak ang mga kaibigan ng aking ama subalit nahiya ako noong sandaling iyon. Yumuko patungo sa akin si Ahmed sabay bulong na malapit na akong bansagang pinakamatandang

labimpitong taong gulang sa buong mundo, lalo na't tuwing binabanggit ko ang mga bagay tulad ng "kompiyansa" at "magagandang likhang dagli."

Katatapos lamang namin ni Ahmed ang ika-11 baitang at papasok na kami sa aming huling taon sa hayskul pagdating ng taglagas. Inaabangan ko ang katapusan ng *preparatory school* kaysa ipagdiwang ang aking ikalabimpitong taon, subalit naglaho ang pananabik na ito kapag naaalala ko ang balak ng aking ama na pag-aralin ako ng *civil engineering* sa Estados Unidos. Dati kasi, nagtrabaho siya bilang *ranger*, pinangangalagaan ang mga pambansang mga gubat mula sa mga *illegal loggers* para sa pansariling kapakanan. Pero nailipat na siya sa opisina na nangangasiwa sa mga *mountain ranger* ng buong rehiyon.

"Kailangang- kailangan ng Iran ng mga *engineer*," paalala ni Ama kung may pagkakataon siya. "Nasa bingit na tayo ng pagbabago sa ating mga sarili mula sa isang bansang may tradisyong pang-agrikultura tungo sa isang bansang pang-industriya. Ang isang taong nakapagtapos ng *engineering* mula sa isang unibersidad sa America ay makasisiguro ng magandang kinabukasan para sa kanyang sarili pati na sa kanyang pamilya, maliban pa sa tinatamasang karangalan na tawaging "Mr. Engineer" habambuhay. Mahal ko ang aking ama at hindi ko siya susuwayin, pero ayaw ko ng Math, ayaw kong maging *engineer*, at lalong ayaw kong tawagin akong Mr. Engineer. Ang pangarap ko magpakadalubhasa ako sa panitikan at mag-aral ng pilosopiya ng mga sinaunang Griyego, ebolusyon, Markismo, *pyschoanalysis*, Erfan at *Budismo*. O kaya, kumuha ng kurso sa paggawa ng pelikula at maging isang manunulat o direktor, isang taong may makabuluhang saysay.

Sa ngayon namumuhay ako kasama ang aking mga magulang sa isang katamtamang kapitbahayan. Mayroon kaming isang tipikal na tahananang Iranian na may simpleng bakuran, may isang malaking kuwarta para sa bisita, at isang *hose* – isang maliit na *pool* sa aming bakuran. Ang aming kapitbayan, gaya ng ibang mga lugar, may matataas na dingding na humihiwalay na itinayo nang magkakadikit sa isa't isa. Ang amin ay may dalawang buong palapag, at matatagpuan ang aking kuwarta na pinakamaliit na silid na malapit sa balkonahe na konektado sa aming bubungan. Pinakatamaas sa lahat ang aming bahay at kitang-kitang mula sa timog.

Ang katahimikan ng bawat gabi ng tag-init ay nalulusaw sa ingay ng mga mag-anak na sinisumulan ang kanilang araw, hanggang mapuno ng mga bata ang mga kalsada. Nagsisigawan ang mga batang lalake habang hinahabol ang mga mumurahing bola ng soccer na gawa sa plastik, samantalang ang mga batang babae ay namamahay-mahay at ginagawa ang kanilang kinahihiligan. Nagkukumpulan naman ang mga babae kaya sa iba't ibang bahagi ng kalsada kaya't madaling matukoy kung sino ang hindi magkasundo. Kaya hinati ni Ahmed ang tatlo ang kumpol ng mga babae: ang silangan, kanluran at sentro ng mga tsismisan.

Isang matangkad at payat na morenong bata si Ahmed at taglay niya ang ngiti ng isang matalino. Ang malakas kahit payat niyang katawan, mapangahas at malapad niyang panga, at makikislap na kulay-kastanyas na mga mata ay larawan ng isang malusog na tao, ayon sa ekspertong opinyon ng ina ko. Nakakatuwa siya at gustong-gusto siya ng aming mga kapitbahay. Sinasabihan ko nga siya na magiging isang mahusay siyang komedyante kung seseryosohin niya ang talentong bigay sa kanya ng Panginoon.

“Oo, kung mas seseryosohin ko,” sagot niya. “Puwede akong maging pinakaseryosong payaso sa bansa.”

Kilala ko na si Ahmed buhat noong labindalawang taong gulang ako, nang lumipat ang aming pamilya sa kapitbahayan. Una kaming nagkita sa paaralan nang binubugbog ako ng tatlong *bully*. Nanonood lang ang ibang bata noon, maliban kay Ahmed na sumugod para saklolohan ako. Matatangkad at malalaki at kay papangit ng mga lalakeng sumasapak sa akin. Pero kahit na nagpakabayani kami, pareho rin naman kaming nabugbog sa huli.

“Ako si Pasha,” ipinakilala ko ang aking sarili pagkatapos ng laban.

Ngumiti si Ahmed ay lumapit para makipagkamay. “Ano ang dahilan ng kaguluhan?” tanong niya.

Napatawa ako. “Anong hindi mo alam? Eh bakit mo ako tinulungan?”

“Tatlo laban sa isa! Hindi ako papayag n’on. Siyempre, alam ko namang dadaigin pa rin nila tayo, pero kahit papaano medyo patas na kaysa nilalampaso kang nag-iisa ng tatlong tao.

Sapol noon alam kong magiging matalik ko nang kaibigan sa Ahmed habambuhay. Ang matapang at masiglang ugali ang pinakagusto ko. Sabay kaming tinuruan ng aking tatay ng pagboboksing, dating *heavyweight boxing champion* ang tatay ko, ngunit kinaiinisan ito ng nanay ko.

“Tuturuan mo lang silang maging mapanakit,” sabi ng nanay sa tatay kong wala namang pakialam. At para di umano’y maituwid ako, tuwing gabi pagkatapos ng hapunan, pinainom niya ako ng isang baso ng mainit na inumin na singpanghi ng uri ng kabayo kapag tag-init. “Ito, para hindi maging mainitin ang ulo mo,” na tila sigurado siyang mawawala ang pagiging pikon ko kapag ininom ko ang nakakasukang inumin na iyon.

Kinahihiligan ko ang pagboboksing pero inilalayo ako ng nanay ko sa hilig na ito. Pagkalipas ng ilang buwang pagsasanay, higit na nagiging malutong ang aming mga suntok – mabilis na parang kidlat, ngunit bumibigat kapag kailangan. Doon ako nagsimulang manggigil na muling makasuntukan ang tatlong *bully* sa

paaralan namin. Pero narinig ng tatay ko ang aming balak na maghiganti at sinuway kami.

“Maupo ka, Ginoong Pasha,” sabi ni Ginoong Shahed isang araw pagkatapos ng aming pagsasanay. Saka niya tinuro si Ahmed. “Maaari mo ba kaming samahan dito?”

“Sige po, Ginoong Shahed,” tugon ni Ahmed, at habang nakaupo siya sa aking tabi, binulungan niya ako, “Palagay ko mapapahamak tayo nito Ginoong Pasha!”

“Kung sinuman ang matutong sumuntok,” umpisa ni Ama, “nabibilang na siya sa hanay ng mga atletang hindi kailanman nagtataas ng kamay sa mga taong higit na mahina kaysa kanila.”

Napatigil ang ina ko sa kanyang ginagawa at lumapit upang tumayong mahigpit sa tabi ng aking ama.

“Pero, Tay, kung hindi natin susuntukin ang mga taong higit na mahina sa atin, eh sino naman ang uupakan namin?” tanong ko. “At hindi ba kalokohang kalabanin ang mga taong mas malakas kaysa atin?”

Iniiwasan ng tatay ang matatalim at mapanising tingin ng nanay na nakikinig sa aming usapan dahil ito na nga ang sinasabi niya na magiging mapanakit kami. “Tinuruan ko kayong sumuntok para maipagtanggol ninyo ang inyong sarili,” bulong niya. “Huwag kayong maghanap ng away.”

Hindi kami makapaniwala ni Ahmed sa aming naririnig.

“Gusto kong ipangako ninyo sa akin na lagi ninyong gagalangin ang tuntunin ng ating *fraternity*,” giit ng tatay.

Siguro hindi niya napansing naiintindihan namin siya kaya inulit niya ang kanyang sinabi ngunit ngayo’y mas mataas na ang kanyang pananalita.

At sumali kami ni Ahmed sa *fraternity* ng mga boksingero na hindi raw kailanman mambubugbog ng mga *bully* na nananapak ng mga batang mas maliit kaysa kanila –pero di talaga namin gusto ang ideyang ito. May mga ganito palang *fraternity* – ayaw ng suntukan at rambol.

“Ang suwerte-suwerte naman ni Iraj dahil nangako tayo sa iyong tatay,” sabi ni Ahmed sa akin, at nagtawanan na lamang kami.

Isang maliit at marungis na bata si Iraj. Matalim ang mahaba niyang ilong kaya mukha siyang Indian. Matalino siya, kaya siya ang may pinakamataas na

grado sa aming paaralan at hilig niya ang Physics at Mathematics, ang dalawang pinakaayaw kong pag-aralan.

Malakas ang paniniwala ko na may gusto si Iraj sa ate ni Ahmed, kasi sobra siya kung makatitig kapag naglalalakad ito sa aming eskinita. Hindi dapat na tinatalo ng kapatid ng isang kaibigan na tila tagamalayong lugar. Siguro kung ako si Ahmed at makikita kong sinisipat-sipat ni Iraj ang ate ko, sisipain ko siya hanggang sumubsob. Pero hindi ako si Ahmed. “Hoy,” sigaw ni Ahmed na pigil na pigil na hindi mangingiti kapag nagugulat niya si Iraj, “huwag mo na ngang tingnan ang ate ko kung hindi bubugbugin kita at babaliin ko ang isinumpa ko sa *boxing fraternity*.”

“Isinumpa?” bulong ko kay Ahmed upang mainis siya.

“Oh, tumahimik ka nga,” habang tumatawa si Ahmed.

Si Iraj ang kampeyon sa chess sa aking lugar. Napakagaling niya na wala nang gustong maging katunggali siya sa laro. Kapag naglalaro kami ng soccer sa kalsada, makikita naglalarong mag-isa ng chess si Iraj.

“Sinong nananalo” pabulyaw na tanong ni Ahmed. “Natalo mo na ba sarili mo?” dagdag pa ni Ahmed. “Magagawa mo, alam mo ‘yon – kung hindi mo masyadong iniisip ang ate ko.”

“Hindi ko naman iniisip ang ate mo,” bulong-bulong ni Iraj habang iirap-irap ang kanyang mga mata.

“Tama ‘yan,” sagot ni Ahmed sabay tango. “Kung nahihirapan kang talunin ang sarili mo, sabihan mo ako at masisiyahan akong gawin iyon para sa’yo.”

“Alam mo,” asar ako kay Ahmed, “Naiinis din ako sa kanya sa tuwing pinagmamasdan niya ang ate mo, pero kung iisipin mo hindi naman masamang magkaroon ng bayaw na *chess champion*.”

“Alam mo,” biro ko, “dati naiinis ako kapag nahuhuli ko siyang pinagmamasdan ang ate mo, pero hindi naman siguro masamang magkaroon ng bayaw na isang kampeon sa chess.”

“Kagatin mo nga ‘yang dila mo,” ungol ni Ahmed, “kung hindi susugurin ko ang kusina ng nanay mo para timplahan ko ng espesyal na pinakuluang magpapatubo ng buhok diyan sa dila mo.”

GAWAIN 6. Claim –Evidence-Reason

Suriin ang iyong pag-unawa sa binasang kabanata sa pamamagitan ng pagtugon sa limang tanong sa ibaba. Sa pagsagot sa mga tanong, susundin mo ang pamamaraang *Claim-Evidence-Reason* o C-E-R. Sa bahagi ng **CLAIM**, isulat mo ang iyong inihahaing sagot batay sa iyong naunawaan sa teksto. Sa bahagi naman ng **EVIDENCE**, itatala mo ang mga tiyak na bahagi (impormasyon or pahayag) na makatutulong sa pagpapatibay mo sa iyong sagot. Sa bahagi ng **REASON**, sasagutin mo ang tanong sa pamamagitan ng pagpapaliwanag kung saan ipagsasama ng iyong *Claim* at *Evidence*.

1. Bakit inilarawan ni Pasha ang komunidad na kanyang tinitirhan?

CLAIM (PANUKALA)	
EVIDENCE (PATUNAY)	
REASON (PANGANGATUWIRAN)	

2. Bakit nagkakasundo sina Pasha at Ahmed? (Maliban sa pagtatanggol na ginawa ni Ahmed kay Pasha noong mga unang araw sa paaralan.)

CLAIM (PANUKALA)	
EVIDENCE (PATUNAY)	
REASON (PANGANGATUWIRAN)	

3. Paano nagkakatulad ang prinsipyo ng tatay at nanay ni Pasha?

CLAIM (PANUKALA)	
EVIDENCE (PATUNAY)	
REASON (PANGANGATUWIRAN)	

4. Ano ang estado ng lipunan na kinabibilangan ni Pasha kung aspektong pangkapayapaan ang pag-uusapan?

CLAIM (PANUKALA)	
EVIDENCE (PATUNAY)	
REASON (PANGANGATWIRAN)	

5. Gaano kalaya ang anak sa pagpapasya para sa kanyang sarili?

CLAIM (PANUKALA)	
EVIDENCE (PATUNAY)	
REASON (PANGANGATUWIRAN)	

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Ano ang iyong mga isinaalang-alang sa pagsagot sa mga tanong sa itaas?

2. Bakit mahalagang nauunawaan ng mambabasa ang iba't ibang aspekto ng buhay na inilahahad sa akda?

3. Alin sa mga kaisipan sa mga tanong sa itaas ang maiuugnay mo iyong sarili? Bakit?

4. Paano nakatulong sa iyong pagkilala sa buhay na mayroon ang mga tao sa Middle East sa pagbabasa sa unang kabanata ng nobelang *Mga Bubungan ng Tehran*?

5. Paano makatutulong sa pag-angat sa kagandahan ng bansang Iran ang pag-unawa sa unang kabanata ng nobelang *Mga Bubungan ng Tehran*?

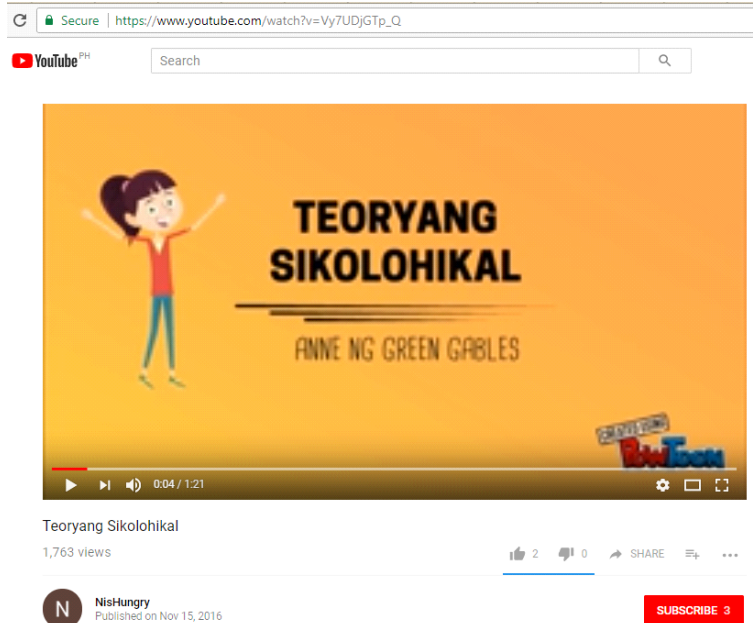

Binigyang-tuon sa naunang gawain ang pagsusuri sa sikolohiya na mayroon ang mga tauhan at ganoon din ang kanilang lipunan sa ugnayan na mayroon sila sa isa't isa. Isa sa mga dulong sa pagsusuri sa akda ang teoryang sikolohikal. Sa kasunod na gawain, kailangan mong balikan ang iyong natutuhan tungkol sa teoryang sikolohikal sa ikalawang markahan.

GAWAIN 7. Pagsusuri Gamit ang Teoryang Sikolohikal

Balikan ang mga pangyayari sa unang kabanata ng nobelang *Mga Bubungan ng Tehran*. Magbalik-aral tungkol sa teoryang sikolohikal sa pamamagitan ng *video*, i-klik ang *link* sa ibaba. Pagkatapos magbalik-aral, suriin ang iba't ibang sikolohiya ng tauhan sa dulong na sikolohikal. Ipamalas ang pamaraang C-E-R sa pagsagot.

TEORYANG SIKOLOHIKAL

https://www.youtube.com/watch?v=Vy7UDjGTp_Q

- Bakit sinusuway ng nanay ni Pasha ang magkaibigan na huwag matulog sa bubungan?

- Bakit hindi gusto ng nanay ni Pasha na turuan siya ng boksing ng kanyang tatay?

- Bakit gustong matuto ng boksing nina Pasha at Amhed?

- Bakit kinukulit ni Pasha si Ahmed tungkol sa pagiging bayaw nito si Iraj?

- Bakit iginigiit ng tatay ni Pasha na dapat maging matapat sila sa sinumpaang nila sa *fraternity* ng boksing?

- Bakit gusto ni Pasha ang magpakadalubhasa sa panitikan kaysa maging *engineer*?

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Ano ang iyong mga isinaalang-alang sa pagsagot sa mga tanong sa itaas?

2. Bakit mahalagang nauunawaan ng mambabasa ang sikolohiya ng tauhan sa isang tiyak na sitwasyon?

3. Alin sa mga pag-unawa sa sikolohiya ng tauhan ang maiuugnay mo iyong sarili? Bakit?

4. Paano nakatutulong sa iyong pagkilala sa buhay na mayroon ang mga tao sa Middle East sa pagsusuring sikolohiya ng mga tauhan sa kanilang panitikan?

5. Paano makatutulong sa pag-angat sa kagandahan ng bansang Iran ang pag-unawa sa sikolohiya ng mga tauhan sa kanilang panitikan?

GAWAIN 8. Pagkilala sa mga Tradisyong Nakalimutan

Balikan ang binasang kabanata ng nobelang *Mga Bubungan ng Tehran*. Sa pagkakataong ito, bigyang-tuon ang mga aspekto na kinalaman sa nakagawian o nakasanayan ng mga tauhan. Tumukoy ng dalawang nakagawain o nakasanayang gawain na sa palagay mo ay malaking bahagi ng pagkatao nina Pasha at Ahmed. Magsaliksik kung ang mga gawaing ito ay kasalukuyan pang ginagawa sa Iran.

NAKAGAWAIN O NAKASAYANG GAWAIN

- _____
- Bakit mo nasabing nakagawain o nakasanayan ito sa lipunan nina Pasha at Ahmed?

- Ginagawa pa ba ito sa kasalukuyan sa Iran? Kung oo, paano? Kung hindi, bakit?

- Sa iyong palagay, mahalaga bang mapayaman ang ganitong gawain sa Iran? Bakit?

NAKAGAWAIN O NAKASAYANG GAWAIN

- _____
- Bakit mo nasabing nakagawain o nakasanayan ito sa lipunan nina Pasha at Ahmed?

- Ginagawa pa ba ito sa kasalukuyan sa Iran? Kung oo, paano? Kung hindi, bakit?

- Sa iyong palagay, mahalaga bang mapayaman ang ganitong gawain sa Iran? Bakit?

GAWAIN 9. Puppet show

Pag-aralan kung paano maghanda at magtanghal ng isang *puppet show*. I-klik ang mga *link* sa ibaba nang magabayan ka sa paghahanda at pagtatanghal.

How to stage your own puppet show

- <http://www.kidspot.com.au/things-to-do/activity-articles/how-to-stage-your-own-puppet-show/news-story/b84acf89d2b36a5cb9cde794981b002c>

DIY Puppet Theatre

- <https://www.pinterest.com/pamdyson/diy-puppet-theatre/>

How to build a puppet theatre

- https://www.youtube.com/watch?v=xr_Dz1vFfmE

How to make your own shadow puppet theatre

- <https://www.youtube.com/watch?v=-hL28SkHf1g>

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Ano-ano ang mahalagang dapat isaalang-alang sa paghahanda para sa isang *puppet show*? Bakit?

2. Anong kasanayan na ang taglay mo na kailangan sa paghahanda at pagtatanghal ng *puppet show*?

- 3.

4. Anong kasanayan ang kailangan mo pang mapag-aralan na kailangan sa paghahanda at pagtatanghal ng *puppet show*?

5. Paano mo nakikitang makatutulong ang pagtatanghal ng *puppet show* sa pagpapalutang sa sikolohiya ng tao at pagpapayaman sa mga nakagawaing gawain na posibelng nakalimutan na ngayon?

GAWAIN 10. Pagsulat ng Iskrip para sa isang *Puppet Show*

Bumuo ng pangkat na may 5-8 miyembro. Bilang pangkat, kailangan ninyong magplano para sa isang *puppet show* na ang kuwentong tampok ay hango sa mga pangyayari sa unang kabanata ng nobelang *Mga Bubungan ng Tehran*. Layunin ninyo sa bubuoing *puppet show* na itampok ang sanhi-bunga ng sikolohiya ng mga tauhan at pagpapahayag na kailangang pagyamanin ang isang dating nakagawiang gawain na ngayon ay nakalimutan na. Bumuo ng isang simpleng iskrip at i-upload nang masuri ng inyong guro. Malaya kayong gumamit ng alinmang *format* na naimungkahi ng iba't ibang sanggunian.

Upload here

May gusto kang linawin? Padalhan ng email ang iyong guro.

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Aling aspekto ng sikolohiya ng tauhan ang bibigyang-diin ninyo sa inyong *puppet show*? Bakit ito ang pinili ninyo?

2. Paano ninyo natitiyak na malinaw na mailalahad sa *puppet show* ang sikolohiyang ito?

3. Paano ninyo natitiyak na mapalilitaw ninyo ang kahalagahan ng isang posibleng nakalimutang kultura o gawain sa nobela?

4. Paano mo nakikitang makatutulong ang inihahanda ninyong *puppet show* sa pagpapakilala sa Iran bilang isang *tourist destination* sa Middle East?

Pagkatapos maaprubahan ng guro ninyo ang inyong iskrip, ihanda na ang inyong mga sarili sa aktwal na pagtatanghal sa planong ito. Isaisip lagi na layunin mong maipakilala ang mga sikolohiya at kultura ng mga mamamayan sa pinaghanguang nobela.

GAWAIN 11. Pagtatanghal ng isang *Puppet Show*

Maghanda ng mga gamit upang maisagawa ninyo ang pagtatanghal sa naip plano nang iskrip para sa isang *puppet show*. Kunan ng *video* ang inyong pagtatanghal saka i-*upload* sa isa sa mga *video sharing sites* sa ibaba. I-*upload* ang *link* ng *video* upang mapanood ng inyong guro.

Upload Video

May gusto kang linawin? Padalhan ng e-mail ang iyong guro.

Vimeo

- <https://vimeo.com/upload>

Vid me Up

- <http://vidmeup.com/>

Video Sprout

- <http://www.videosprout.com/welcome.jsp>

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Paano ninyo natitiyak na malinaw na nailahad sa itinanghal na *puppet show* ang iba't ibang sikolohiya ng mga tauhan?

2. Paano ninyo natitiyak na napalilitaw ang kahalagahan ng isang posibleng nakalimutang kultura o gawain sa nobela?

3. Paano ninyo nakikitang nakatutulong ang itinanghal ninyong *puppet show* sa pagpapakilala sa Iran bilang isang *tourist destination* sa Middle East?

GAWAIN 12. Panunuring Pampelikula

I-klik ang mga *link* sa ibaba upang makapagrepaso ukol sa panunuring pampelikula. Isaalang-alang ang mga aspekto na dapat bigyang-pansin sa pagsusuri ng pelikula. Sa iyong kuwaderno, itala ang mga ito upang maging gabay mo sa paggawa ng panunuring pampelikula sa kasunod na gawain.

Panunuring pampelikula

- <https://prezi.com/n1mp5m-frfud/panunuring-pampelikula/>

Mga gabay sa pagsusuri ng isang pelikula

- <http://ranieili2028.blogspot.com/2011/08/mga-gabay-para-sa-pagsusuri-ng-isang.html>

Sagutin mo ang mga sumusunod na tanong.

1. Ano-ano ang dapat isaalang-alang sa pagsusuri ng isang pelikula? Bakit?

2. Anong kaalaman at kasanayan ang taglay mo na kailangan sa panunuring pampelikula?

3. Anong kasanayan ang kailangan mo pang mapag-aralan na kailangan sa panunuring pampelikula?

4. Paano mo nakikitang makatutulong ang sa pagpapalutang sa sikolohiya ng tao at pagpapayaman sa mga nakagawiang gawain na posibleng nakalimutan sa Africa at Middle East na ngayon ang panunuring pampelikula?

GAWAIN 13. Pagsusuri ng Pelikula

Pumili ng isang maikling pelikula mula sa tatlong iminungkahi sa ibaba. Sakaling may ibig kang panoorin na ibang maikling pelikula mula sa Africa o Middle East, maaari ito ngunit kailangang ilahad ang pamagat at *URL link* ng *video*. Gumawa ng isang simpleng panunuring pampelikula kung saan may pokus sa sikolohiya ng mga tauhan. Maaari mong ilahad ang iyong pagsusuri sa pamamagitan ng isang

Prezi presentation, powerpoint presentation, Word format o blog entry. Ipasa ang iyong awtput sa pamamagitan ng pag-upload ng file o URL link.

Upload here

May gusto kang linawin? Padalhan ng email ang iyong guro.

Pelikula 1

SCAPEGOAT (2013)

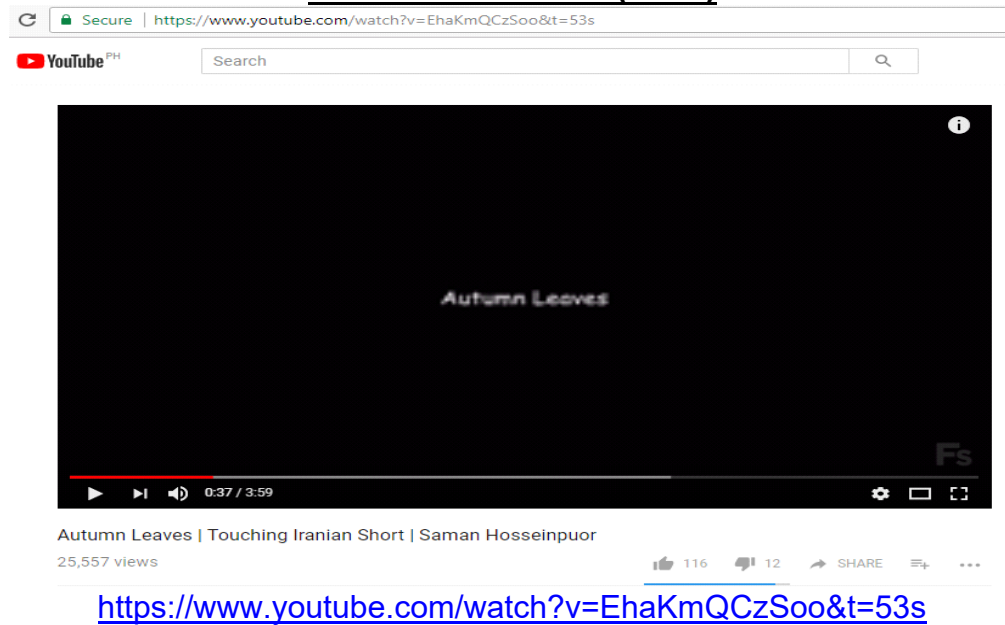

"Scapegoat" - A South African Short Film

<https://www.youtube.com/watch?v=aGOaOsK3Vyo>

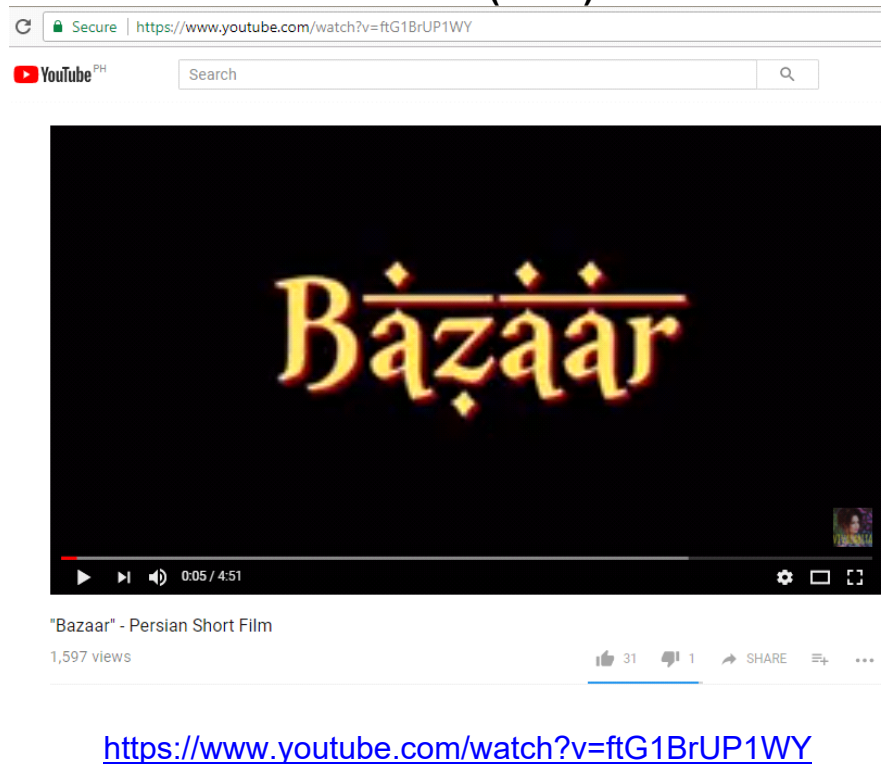
Pelikula 2

AUTUMN LEAVES (2014)

Pelikula 3

BAZAAR (2016)

Katapusang Bahagi ng Paglinang

Napalawak mo na ang iyong kaalaman at pag-unawa at napatibay mo na rin ang iyong kasanayan sa pagsusuri ng nobela at kauri nitong akda ukol sa mga pananaw ng mga African at Middle East sa kanila kalagayan at sa mundo sa kabuoan. Nalaman mong mahalaga pala ang papel na ginagampanan ng panitikan sa paghubog ng pagtingin at pagkilala ng mga tao sa isang sektor ng lipunan o lugar na pinamumuhayan ng isang pangkat ng mamamayan. *Batay sa mga natamo mong kaalaman at pag-unawa sa iba't ibang tekstong sinuri at gawaing tinupad, paano naimpluwensyahan ng mga ito ang iyong impresyon tungo sa mga mamamayan ng mga bansa sa Africa at Middle East?*

PAGPAPALALIM

Inaasahang iyong natamo sa bahaging PAGLINANG ang sapat na kaalaman at kasanayan upang maunawaan mo ang kabuluhan ng mga nobela at isinapelikuang nobela mula sa Africa at Middle East. Ngayon naman, paigtingin ang iyong kaalaman at pag-unawa ukol sa paksa sa pamamagitan ng pagtupad sa mga gawaing susubok at magpapaigting sa mga kaalaman at kasanayang ito. Inaasahang masasagot mo ang tanong na ito: *Bakit lumilitaw na mga problematikong bansa ang Africa at Middle East? Paano makaaambag sa pag-angat ng mga bansa sa Africa at Middle East ang pagbabasa o pagtunghay ng kanilang mga sanaysay at katulad na akda?*

GAWAIN 14. Pagsulat ng Panunuring Pampelikula

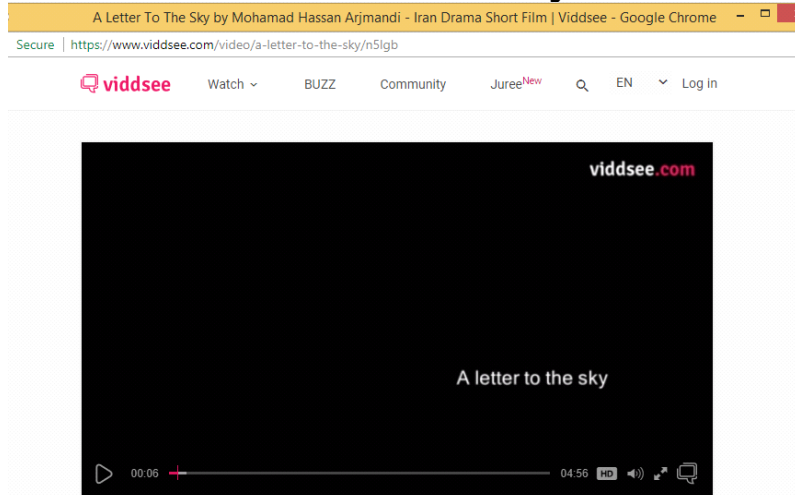
Panoorin ang maikling pelikulang *A Letter to the Sky*. Gumawa ng isang simpleng panunuring pampelikula na may pokus sa sikolohiya ng mga tauhan. Maaari mong ilahad ang iyong pagsusuri sa pamamagitan ng isang Prezi *presentation*, *powerpoint presentation*, *Word format* o *blog entry*. Ipasa ang iyong awtput sa pamamagitan ng pag-upload ng *file* o *URL link*.

Upload here

May gusto kang linawin? Padalhan ng e-mail ang iyong guro.

A Letter to the Sky

<https://www.viddsee.com/video/a-letter-to-the-sky/n5lgb>

GAWAIN 15. Natamo sa Nobela

Sa pamamagitan ng grapikong pantulong sa ibaba, itala ang mga aral, kaisipan at pagninilay na iyong matamo sa pag-aaral sa nobela at iba pang kaugnay na akda mula sa Africa at Persia. Maaaring parirala o pangungusap na nagsisimula sa titik sa gitna ang isulat. Maaari mong paghiwalayin o pagsamahin ang mga natamo mong aral, kaisipan at pagninilay para sa nobela mula sa Africa at Persia.

AFRICA		PERSIA
	N	
	O	
	B	
	E	
	L	
	A	

GAWAIN 16. GUIDED GENERALIZATION FOR ENDURING UNDERSTANDING

ANO ang pakay ng gawaing *Guided Generalization for Understanding*?

- ✓ Ang gawaing *Guided Generalization* (GG) ay naglalayon na hamunin at subukin ang pag-unawa ng mag-aaral sa iba't ibang kaalaman, kasanayan at pagpapahalaga na natamo sa iba't ibang karanasang pampagkatuto sa isang buong markahan. Sa pamamagitan ng pagtupad sa iba't ibang bahagi ng GG, muling ipamamalas ng mag-aaral ang iba't ibang kasanayang natamo at natayo sa markahan upang ipahayag ang sariling pagpapahalaga sa iba't ibang kaalaman, kasanayan at pagpapahalaga na nalinang at napalalim sa isang tiyak na markahan.

PAANO tutugunan ang gawaing *Guided Generalization for Understanding*?

1. Unawain ang mahalagang tanong: **Paano nakatutulong ang panitikan sa pag-unawa sa pamumuhay ng iba't ibang tao sa mundo?**
2. Basahin at suriin ang unang teksto nang isinasalang-alang ang mahalagang tanong.
3. Sa bahagi ng **Panukala**, isulat ang iyong ideya/sagot batay sa iyong naunawaan sa teksto kaugnay ng mahalagang tanong.
4. Sa bahagi ng **Mga kondisyon mula sa teksto**, magtala ng mga impormasyon o tuwiring sumipi ng mga parirala/pahayag mula mismo sa unang teksto na susuporta sa iyong panukang sagot.
5. Ulitin ang mga hakbang 2, 3 at 4 para sa ikalawa at ikatlong teksto.
6. Sa bahagi ng **Pagsasanib**, suriin kung paano nagkakatulad o nagkakaugnay-ugnay ang mga *kondisyon* mula sa iba't ibang teksto.
7. Sa bahagi ng Mahalagang Pag-unawa, ipahayag at ipaliwanag kung ano ang sinasabi ng iba't ibang kondisyon mula sa teksto kaugnay ng **Mahalagang Tanong**? Magbanggit ng mga kondisyon na hango sa tatlong teksto upang mapatunayan ang paglalahat sa pag-unawa.
8. Gawing gabay sa pagpapahayag ng iyong Mahalagang Pag-unawa ang rubrik sa ibaba. Ang rubrik ang batayan sa pagmamarka ng iyong sagot sa bahagi ng Mahalagang Pag-unawa.

Rubrik sa pagmamarka sa Mahalagang Pag-unawa

Puntos	Katangian
4	Komprehensibo at makabuluhan ang nabuong paglalahat sa mga kaisipan ng mga teksto at nasusuportahan ito ng iba't ibang tiyak na kondisyon mula sa tatlong teksto para sa pag-unawang inilahad.
3	Makabuluhan ang nabuong paglalahat sa mga kaisipan ng mga teksto ngunit ang pagpapatunay sa pag-unawang inilahad ay sinusuportahan ng ilang tiyak na kondisyon mula sa ilang teksto samantalang ang ilang patunay ay pangkalahatang kondisyon.

2	Kakikitaan ng kabuluhan ang nabuong paglalahat sa mga kaisipan ng mga teksto ngunit pangkalahatang kondisyon ang ibinigay bilang pagpapatunay sa pag-unawang inilahad.
1	Maaaring makabuluhan ang nabuong paglalahat ngunit walang patunay na sumusuporta dito.

GUIDED GENERALIZATION FOR ENDURING UNDERSTANDING

FILIPINO 10 – Ikatlong Markahan

Mahalagang Tanong: Paano nauunawaan at napahahalagahan ang kultura at mga akdang pampanitikan ng Africa at Persia?

TEKSTO 1	TEKSTO 2	TEKSTO 3
<i>Ang nakatagong liwanag ng Afghanistan</i>	<i>Walang kabaong, walang puntod</i>	<i>Mongheng Mohametano sa kaniyang pag-iisa</i>
Panukala: •	Panukala: •	Panukala: •
Mga kondisyon mula sa teksto: ▪ _____ ▪ _____ ▪ _____	Mga kondisyon mula sa teksto: ▪ _____ ▪ _____ ▪ _____	Mga kondisyon mula sa teksto: ▪ _____ ▪ _____ ▪ _____
Pagsasanib: Paano nagkakatulad o nagkakaugnay-ugnay ang mga kondisyon mula sa iba't ibang teksto?		

Mahalagang Tanong: Paano nauunawaan at napahahalagahan ang kultura at mga akdang pampanitikan ng Africa at Persia?	MAHALAGANG PAG-UNAWA:
--	-------------------------------------

TEKSTO 1

Monika Bulaj: Ang nakatagong liwanag ng Afghanistan

https://www.ted.com/talks/monika_bulaj_the_hidden_light_of_afghanistan/discussion?language=fil

Inilahad ng litratistang si Monika Bulaj ang ilang marurubdob at nakakaantig na mga larawan ng Afghanistan -- ang mga tahanan, mga ritwal, mga kalalakihan at kababaihan. Sa likod ng mga balita, ano nga ba talaga ang alam ng mundo tungkol sa lugar na ito?

TEKSTO 2

Walang kabaong, walang puntod

Salin ng "No Coffin, No Grave" ni Jared Angira mula sa Kenya.

Salin sa eleganteng Filipino ni Roberto T. Añonuevo mula sa Filipinas.

Walang kabaong, walang puntod
Inilibing siya nang walang kabaong,
nang walang puntod
tinistis ng mga basurero ang bangkay

sa bukás na punerarya upang suriin
nang walang esterilisadong patalim
sa harap ng naytklab.
ang mga garalgal na riple
ay nagsipagpugay sa araw na iyon
sa pang-estadong paglilibing
lumuhod ang kotse, lumuha ang pulang plaka,
na tigmak sa dugo ng amo nito
naghayag sa dagat ang talaarawan
umangkla roon pagkaraan ang ulan
hindi ba pula, itim, at puti ang ating watawat?
kayâ ibinálot niya nang maigi ang sarili
sino ang maghuhudyat ng dilaw kung dapat
nang iwan sa mga eksperto ang politika
at magmaktol sa mga aklat
magmaktol sa gutom
at sa mga batang babaeng mag-aaral
maghinagpis sa puwit ng itimang palayok
matulog sa loob ng butás na kulambo
at hayaang sipsipin ng mga kuto ang bituka
ginoo ng inuman, nagsasalita ang pera, ginang
babaeng batubalani, nagsasalita ang pera, ginang
tinatakpan lamang natin ang bumabahòng karimlan
ng yungib ng ating mga bunganga't
tinatanong ang ama kung sino ang nasa impiyerno
para siya'y husgahang
mabilis at mabuti
Ang kaniyang talaarawan, na submarino
ng Ikatlong Digmaang Pandaigdig, ay nagpamalas
na pinangarap niyang mailibing sa ginintuang
kabaong, na gaya sa Napakahalagang Tao
sa lilim ng punong banaba sa gilid ng kaniyang palasyo
isang silungan para sa kaniyang libingan
at para sa maraming serbesa sa pagdiriwang sa lamay
ano't anuman, may isang paslit ang nagmungkahing
ilabas na lamang ang mga traktora't bungkalin ang lupain

-Halaw sa <https://dakilapinoy.wordpress.com/2015/01/28/walang-kabaong-walang-puntod-ni-jared-angira/>

TESKTO 3

Mongheng Mohametano sa kaniyang pag-iisa

Mula sa mga Anekdotang ni Saadi (Persia)

Isinalin sa Filipino ni Roderic P. Urgelles

Isang araw, ang mongheng Mohametano ay nag-iisa at namamanata sa disyerto. Ang Sultan naman na namamaybay sa kaniyang ruta, sa kaniyang nasasakupan, ay matamang nagmamasid sa mga tao. Nakita niya na hindi nagtaas ng kaniyang ulo ang Mongheng Mohametano habang dumadaan siya.

Nagalit ang Sultan at nagwika “Ang nakasuot ng balabal ay walang pakiramdam, tulad siya ng hayop, hindi siya nagtataglay ng paggalang at kababaang loob.”

Kung kaya’t ang *vizier* o ministro ay nagwika “Mongheng Mahametano! Ang Sultan ng buong mundo ay nagdaan sa iyong harapan. Bakit di mo siya binigyan ng kaukulang paggalang?”

Sumagot ang Mongheng Mohametano, “Hayaan mong ang Sultan ang magbigay ng paggalang para hanapin ang magbebenipisyo sa kaniyang magandang gawa. Sabihin mo sa kaniya, ang hari ay nilikha para sa kagalingan ng kaniyang nasasakupan at hindi nilikha ang mamamayan para paglingkuran ang Sultan.”

- *Mula sa Elements of Literature nina Holt et. al. 2008. Texas, USA*

<http://filipino10niwarville.blogspot.com/2015/08/mula-sa-mga-anekdota-ni-saadi.html>

Katapusang Bahagi ng Paglinang

Napatunayan mo nang mahalaga ang natamo mong kaalaman at pag-unawa sa pagsusuri at pag-uugnay sa mga nobela at isinapelikulang nobela at katulad na akda mula sa Africa at Middle East. Sa iba’t ibang gawain sa PAGPAPALALIM, may mga pag-uulit at pagsubok sa kaalaman at pag-unawa na iyong natamo sa PAGLINANG. Nagawa mo ring ipamalas ang mga pag-unawa at kasanayang iyong natamo sa araling ito lalo na sa paraang C-E-R. Tumuloy ka na sa huling bahagi ng araling ito – ang PAGLILIPAT.

PAGLILIPAT

Matapos mong patunayan na may makabuluhan pa lang ugnayan ang nilalaman at kalidad ng mga nobela o katulad na akda sa pagkakakilanlan ng mga bansa sa Africa at Middle East, inaasahan namang matagumpay mong maililipat ngayon ang iyong mga natutuhan at naunawaan sa sikolohiya at kultura ng mamamayan sa pamamagitan ng pagpapamalas sa mga kakayahan at pag-unawang natamo sa isang makabuluhan at makatotohanang gawain. Layunin mong iangat ang mga bansa mula sa Africa at Middle East sa aspekto ng turismo. Simulan mo na ang PAGLILIPAT..

GAWAIN 17. World Travel Expo

Di-lingid sa kaalaman ng karamihan ang mga nakapanlulumong ibinabalitang pangyayari sa mga bansa sa Middle East at Africa. Ngunit higit pa sa mga kumakalat na balita ang mga bansang ito; may ibang mukha ng buhay na hindi napagtutuonan ng pansin dahil nadadaig ng mga negatibong pagbabalita. Ang sitwasyong ito ang nag-udyok sa PAL na itampok ang mga bansa sa Middle East at Africa para sa kanilang exhibit sa *World Travel Expo* sa SMX at sa *website* nito bilang ilan sa kanilang *travel destination*. Isa ka (o ng inyong pangkat) sa naatasang magdesinyo at magpanukala ng gagawin para sa *exhibit* para sa nasabing *expo*. Ang indibidwal at pangkat na may pinakamahuhusay na panukalang produkto ang magagawaran ng proyektong ito. Gagamitin bilang batayan sa pagpili ng panukalang disenyong *exhibit* ang mga sumusunod na pamantayan: positibong paglalarawan sa pamumuhay ng mga tao sa tampok bansa, paglalarawan sa magagandang tanawin, mga paalala kaugnay ng paglalakbay sa bansang tampok, mabisang pagsasanib ng akdang pampanitikan, mabisang panghihikayat, gramatika at organisasyon.

Opsyon na Produkto	Katangian
1. <i>Photo essay</i>	Bumuo ng isang <i>photo essay</i> na nagtatampok sa isang bansa sa Middle East o Africa na ilalathala sa <i>website</i> ng <i>World Travel Expo</i> . Kailangang nasa pagitan ng 10-12 larawan lamang ng mga tanawin at pamumuhay ang maaaring ilakip sa <i>photo essay</i> at bawat isa ay may pasulat na paglalarawan na nakapaloob sa 80-100 salita bawat larawan. Bumuo ng panimula at pagwawakas na silang una at huling mababasa sa <i>photo essay</i> .
2. <i>Travel video</i>	Bumuo ng isang <i>video narrative</i> batay sa iyong <i>virtual tour</i> at Youtube video appreciation sa isa sa mga bansa sa Middle East o Africa na ilalathala sa <i>website</i> ng <i>World Travel Expo</i> . Limitahin ang <i>video</i> sa tatlo hanggang 4 na minuto na naglalahad tungkol sa magagandang tanawin at uri ng pamumuhay na mayroon ang mga tao doon.
3. Plano para sa isang <i>shadow dance theatre</i>	Bumuo ng isang plano para sa isang <i>shadow dance</i> (ala El Gamma Penumbra) tungkol sa paglalakbay sa isa sa mga bansa sa Middle East o Africa. Itatanghal ang nasabing <i>shadow dance</i> sa isang palatuntunan sa <i>World Travel Expo</i> . Limitahin ang takbo ng presentasyon sa loob ng tatlo hanggang limang minuto. Sa bubuoing plano, kailangang mailahad sa anyo ng balangkas (outline) ang daloy ng mga pangyayari na nagpapakita sa pamumuhay ng mga tao doon kaakibat ng iba't ibang larawan ng mga tanawin. Ipaliwanag ang pakay na kaisipan sa bawat eksena. Tukuyin na rin ang mga larawan ng lugar na gagamitin bilang tagpuan.
4. Sanaysay panturismo	Bumuo ng isang sanaysay na naglalahad ng iyong opinyon tungkol sa mga tanawin at pamumuhay ng mga tao sa isa sa mga bansa sa Middle East o Africa na ilalathala sa <i>website</i> ng

	<i>World Travel Expo</i> . Hindi dapat bumuo sa 1,500 salita ang iyong <i>travelogue</i> .
5. Plano para sa isang <i>table calendar</i>	Bumuo ng isang plano para sa isang <i>table calendar</i> na nagtatampok ng mga tanawin at pamumuhay sa isa sa mga bansa sa Middle East o Africa. Limitahin ang bilang ng pahina sa 14. Sa bubuoing plano, kailangang mailahad ang mga larawan.
6. <i>Travel guide</i>	Bumuo ng isang <i>travel guide</i> (may mungkahing <i>itinerary</i>) mula sa iyong pananaliksik sa isa sa mga bansa sa Middle East o Africa na ilalathala sa website ng World Travel Expo. Ang iyong bubuoing <i>itinerary</i> ay dapat makatutulong para sa isang linggong paglalagi sa bansang tampok. Kailangang makapagbanggit ng balanseng distribusyon ng impormasyon hinggil sa mga tanawin na makikita at pamumuhay ng mga tao.
7. Talumpating panturismo	Bumuo ng isang sanaysay para sa isang talumpati na naglalahad ng iyong opinyon tungkol sa mga tanawin at pamumuhay ng mga tao sa isa sa mga bansa sa Middle East o Africa na itatanghal sa isang palatuntunan sa <i>World Travel Expo</i> . Layunin ng iyong talumpati na makapanghikayat ng mga potensyal na turista at <i>customer</i> . Limitahin ang iyong talumpati sa pagitan ng 4 hanggang 5 minuto.

RUBRIK PARA SA WORLD TRAVEL EXPO

PAMANTAYAN	KAPUGAY-PUGAY 4	MAHUSAY 3	UMUUNLAD 2	NAGSISIMULA 1
Paglalarawan sa pamumuhay ng mga tao sa tampok bansa	Naipakikilala ang mga pinagkunan ng impormasyon, ideya, opinyon o karanasan na naging batayan sa paglalarawan sa bansang tampok na isang <i>travel destination</i> .	Makabuluhan ang lahat ng paglalarawan sa uri ng pamumuhay na mayroon ang mga tao sa bansang tampok na isang <i>travel destination</i> dahil nakapagbigay ng sapat na impormasyon, ideya, opinyon o karanasan batay sa pananaliksik.	Makabuluhan ang ilang paglalarawan tungkol sa pamumuhay ng mga tao sa bansang itinatampok ang taliwas sa mga impormasyon, ideya, opinyon o karanasan alinsunod sa datos na ibinibigay ng pananaliksik.	Hindi makabuluhan ang paglalarawan tungkol sa pamumuhay ng mga tao sa bansang itinatampok ang taliwas sa mga impormasyon, ideya, opinyon o karanasan alinsunod sa datos na ibinibigay ng pananaliksik.
Paglalarawan sa	Maliban sa paglalarawan sa mga lugar na	Nailalahad nang malinaw ang mga lugar na	Nailalahad nang malinaw ang ilan sa mga lugar na	Hindi malinaw ang paglalahad sa mga lugar

magagandang tanawin	dapat madayo sa bansang tampok bilang <i>travel destination</i> , malinaw at kaaya-ayang ding nailahad kung paano nakaaambag sa pandaigdigang kultura, pamumuhay at <i>ecosystem</i> ang mga lugar na inilalarawan.	dapat madayo ng isang turista sa bansang tampok sa pamamagitan ng paggamit ng angkop na pahayag na naglalarawan batay sa pisikal nitong mga anyo, impluwensiya nito sa pamumuhay ng mga tao, at kahalagahang pang-ekonomiko o kultural o espiritwal.	dapat madayo ng isang turista sa bansang tampok sa pamamagitan ng paggamit ng angkop na pahayag na naglalarawan batay sa pisikal nitong mga anyo, impluwensiya nito sa pamumuhay ng mga tao, at kahalagahang pang-ekonomiko o kultural o espiritwal.	na dapat madayo ng isang turista sa bansang tampok sa pamamagitan ng paggamit ng angkop na pahayag na naglalarawan batay sa pisikal nitong mga anyo, impluwensiya nito sa pamumuhay ng mga tao, at kahalagahang pang-ekonomiko o kultural o espiritwal.
Mga paalala kaugnay ng paglalakbay sa bansang tampok	Detalyado at nasusuportahan ng mga datos mula sa pananaliksik ang mga inilahad ng opinyon na nagpapaalala sa mga turistang nagbabalak dumayo hinggil sa aspektong pangkalusugan, kultural, komunikasyon, relihiyon, political, pang-ekonomiko ng bansang tampok bilang isang <i>travel destination</i> .	Nakapaglahad ng malinaw na opinyon na nagpapaalala sa mga turistang nagbabalak dumayo hinggil sa aspektong pangkalusugan, kultural, komunikasyon, relihiyon, political, pang-ekonomiko ng bansang tampok bilang isang <i>travel destination</i> .	May ilang aspekto ng bansang tampok ang hindi malinaw na nailahad sa akda o pagtatanghal na nagpapaalala sa mga turistang nagbabalak dumayo: aspektong pangkalusugan, kultural, komunikasyon, relihiyon, political, pang-ekonomiko ng bansang tampok bilang isang <i>travel destination</i> .	Nakakalita ang paglalahad na ginawa tungkol sa bansang tampok dahil hindi nailahad sa akda o pagtatanghal ang pagpapaalala sa mga turistang nagbabalak dumayo: aspektong pangkalusugan, kultural, komunikasyon, relihiyon, political, pang-ekonomiko ng bansang tampok bilang isang <i>travel destination</i> .

Mabisang pagsasanib ng akdang pampanitikan	Nasa iba't ibang pananaw ang mga detalyado at makabuluhan ang pagsasanib ng akdang pampanitikang nabasa mula sa Africa at Persia dahil nakapagbibigay ng mga totoong patunay o ebidensiya batay sa kasalukuyang lipunan.	Makabuluhan ang pagsasanib ng akdang pampanitikang nabasa mula sa Africa at Persia dahil nakapagbibigay ng mga totoong patunay o ebidensiya batay sa kasalukuyang lipunan.	Hindi detalyado ang pagsasanib ng akdang pampanitikang nabasa mula sa Africa at Persia ngunit nakapagbibigay naman ng mga totoong patunay o ebidensiya batay sa kasalukuyang lipunan.	Walang kabuluhan ang pagsasanib ng akdang pampanitikang nabasa mula sa Africa at Persia kaya hindi natitiyak na totoo sa kasalukuyang lipunan ang mga ibinibigay na patunay o ebidensiya.
Mabisang panghihikayat	Kapaki-pakinabang ang kabuuang kaisipan sa akda o pagtatanghal dahil napalulutang ang isang tiyak na kaisipan hinggil sa <i>panghihikayat sa tampok na bansa sa Middle East at Africa</i> dahil isinusulong ang isang tiyak na pagkakakilanlan ng mga mamamayan ng bansang tampok na dapat pamarisan ng iba.	Lumulutang sa kabuuan ng akda o pagtatanghal ang isang tiyak na kaisipan hinggil sa <i>panghihikayat sa tampok na bansa sa Middle East at Africa</i> dahil isinusulong ang iba't ibang perspektibo at aspekto ng bansang itinatampok bilang <i>travel destination</i> .	May ilang konsepto o aspekto sa akda o pagtatanghal ang hindi naayon sa diwa nito kaya hindi ganap ang kaisipang isinisulong hinggil sa <i>panghihikayat sa tampok na bansa sa Middle East at Africa</i> .	Malabo ang mga konsepto o aspekto sa akda o pagtatanghal ang hindi naayon sa diwa nito kaya hindi ganap ang kaisipang isinisulong hinggil sa <i>panghihikayat sa tampok na bansa sa Middle East at Africa</i> .
Gramatika	Angkop ang paggamit sa matatalinhagang pahayag sa akda o pagtatanghal maliban pa sa mahusay na pagtupad sa mga alituntuning panggramatika	Naaayon sa mga alituntuning panggramatika (baybay, bantas, gamit ng salita, pangungusap) ang kabuoan ng pagpapahayag sa akda o pagtatanghal.	May 1 pagtaliwas sa mga alituntuning panggramatika (baybay, bantas, gamit ng salita, pangungusap) sa kabuoan ng pagpapahayag sa akda o pagtatanghal.	May 2 o higit pang pagtaliwas sa mga alituntuning panggramatika (baybay, bantas, gamit ng salita, pangungusap) sa kabuoan ng

	(baybay, bantas, gamit ng salita, pangungusap) sa kabuoan.			pagpapahayag sa akda o pagtatanghal.
Organisasyon ng mga kaisipan	Iba-iba ang mga estilo sa paglalahad sa mga kaisipang binibigyang-diin para sa isang <i>travel expo</i> at lantad na lantad ang pagkakaugnay-ugnay ng mga ito sa isa't isa.	Buo ang pagkakaugnay-ugnay ng mga kaisipan sa akda o pagtatanghal na ipinamalas sa panghihikayat para sa isang travel expo sapagkat mababatid na nagkakaisa ang mga ito sa mga ideyang binibigyang-diin.	May ilang kaisipan na inilahad sa panghihikayat para sa isang travel expo ang hindi nakikiisa sa mga ideyang binibigyang-diin sa kabuoan.	Magulo ang pagkakaayos sa mga kaisipan na inilahad sa panghihikayat para sa isang travel expo ang hindi nakikiisa sa mga ideyang binibigyang-diin sa kabuoan.

GAWAIN 18. I-DASH BOARD MO at 3-2-1 CHART

Ipaskil sa *discussion board* ang binuo ninyong produkto sa gawain bilang 17. Hikayatin ang iba pang mag-aaral na suriin at ipahayag ang kanilang pagsusuri sa inyong produkto. Kaugnay nito, tugunan ang hinihinging impormasyon ang *3-2-1 Chart* sa ibaba.

3	Tatlong kalakasan ng iyong produkto na nabatid mo sa pagpuna sa nailathalang akda. : - : - • -
2	Dalawang mahalagang kaisipan na lumitaw na angat na angat sa inyong produkto. : - : -
1	Isang pangungusap na naglalahat sa inyong pag-unawa na litaw na litaw sa inyong produkto. • -

Katapusang Bahagi ng Paglilipat

Isang masayang pagbati sa iyong pagtatapos sa modyul na ito. Kung magbabalik-tanaw ka sa iyong karanasan sa modyul na ito, sinimulan mo ito sa pamamagitan ng pagsuri ng isang akda mula sa Africa at Middle East. Paulit-ulit ding naitatanong ang kahalagahan ng pag-alam sa mga akda mula sa mga rehiyong ito kaugnay ng kanilang pagkakakilanlan at kasalukuyang kalagayang panlipunan. Bilang pagtatapos, pagnilayan ang tanong na ito: Paano mo higit na nakilala ang iyong sarili bilang isang mamamayan ng mundo? Paano ka nakaaambag sa kasalukuyang kalagayan ng mga mamamayan sa Africa at Middle East?

PANGHULING PAGTATAYA

Ito na ang pagkakataong mataya ang iyong natutuhan. I-klik lamang ang titik nang napili mong sagot. Makikita mo ang iyong nakuhang iskor kapag natapos mong sagutan ang pagsusulit. Kung nakapasa ka, maaari ka nang tumungo sa kasunod na modyul at kung hindi, kailangan mo uling balikan ang modyul na ito. Kung handa ka na, i-klik ang SIMULA.

Basahin at unawaing mabuti ang mga tanong. Piliin ang wastong sagot.

1. Ano ang angkop na katumbas ng salitang *pink* (kulay) sa Filipino alinsunod sa tuntunin sa panghihiram ayon sa Ortograpiyang Filipino?
 - a. lila
 - b. imbaon
 - c. putlang pula
 - d. rosas
2. Paano nagkakatulad ang sanaysay, lathalaing-lakbay (*travelogue*) at dokumentaryong pantelebisyon sa aspekto ng pagpapadaloy ng kaisipan o ideya?
 - a. Ang layunin ng may-akda o mamanlilikha ay direktang sinasabi sa umpisa ng mga tekstong ito upang masiguro na matatamo ng mambabasa o manonood an mga kaisipang inilalahad.
 - b. Ang mga paksa sa mga tekstongito ay laging nakabatay sa personal na karanasan ng manunulat o manlilikha sapagkat laging personal ang layunin sa pagbuo ng isang panitikan.
 - c. Ang mga tekstong ito ay nangangailangang magpamalas ng padron ng pag-iisip upang tuwirang maihatid sa mambabasa o manonood ang kabuoang mensaheng nais ipabatid.
 - d. Ang mga tekstong ito ay tuwirang nagbibigay ng tatlo hanggang limang mahahalagang kaisipan lamang upang matiyak na maunawaan ng mambabasa o manonood ang kabuoang mensaheng ipinababatid.
3. Paano nagkakatulad ang sanaysay, lathalaing-panlakbay (*travelogue*) at dokumentaryong pantelebisyon sa aspekto ng pagpapadaloy ng kaisipan o ideya?
 - a. Ang estilo ng pagpapadaloy ng mga kaisipan sa sanaysay ay pangangatwiran sa lathalaing-panlalakbay ay paglalarawan at sa dokumentaryong pantelebisyon ay sanhi at bunga.
 - b. Ang proseso nng pagbuo ng sanaysay ay nakasalalay sa mga impormasyonng makukuha ng may-akda samantalang ang

lathalaing-panlakbay ay nagbibigay-diin sa mga larawang kaakibat ng teksto habang ang dokumentaryong pantelebisyon ay naglalayong makapaglahad ng iba-ibang anggulo ng istoryang pinagtutuunan.

- c. Ang sanaysay ay laging naglalahad ng bagong perspektibo sa isang isyu samantalang ang lathalaing-panlakbay ay detalyadong pagsasalaysay ng karanasan habang ang dokumentaryong pantelebisyon ay nanghihiikayat na magbago ng pananaw ukol sa isang isyu,
 - d. Ang sanaysay ay purong opinyon ng may-akda samantalang ang lathalaing-panlakbay ay pagsasalaysay at paglalarawan habang ang dokumentaryong pantelebisyon naman ay naglalahad lamang ng mga impormasyong batay sa mga nakalap na datos o footage..
4. Alin ang di-tuwirang pahayag ang angkop na gamitin sa talata upang mapalutang ang diwa nito?
- Ano nga ba ang mga epekto ng pang-aapi sa mga naapi? Tulad ng nangyari kay Prince, ang mga epekto ng pang-aapi ay maaaring hindi lamang mabigat ngunit nagbibigay rin ng ideya sa naapi na magpakamatay. Unang-una, nakararamdam ng mga emosyonal na problema ang naapi, at ang ganitong asal ay nagbibigay sa kanya ng kalungkutan, mababang kapalaluan at depresyon. Bilang resulta, naapektuhan tuloy ang araw-araw niyang gawain, tulad ng kanyang ugali, pag-aaral at pakikitungo sa ibang tao.
- * _____ * Maaaring mang-api lang nang mang-api ang nang-aapi hanggat gusto niya.
- a. Ang bullying ay walang hangganan at walang awa.
 - b. Normal lamang ang bulying.
 - c. Agad na naparurusahan ang isang bully.
 - d. Isang patunay na epekto ng depression ang pambu-bully.
5. Ano ang ipinahihiwatig ng mga salitang nakahilig kaugnay ng diwang taglay ng talata?

Para sa akin, kailangan nang ipatupad ang panukalang ito bago pa mahuli ang lahat. Tulad ng nabanggit, *hangad* lang naman ng *sex education* na matulungan ang kabataang gumawa ng mga responsableng desisyon. Wala naman itong *balak* na turuan tayong magsuot ng *condom* o anuman. Wala rin itong balak na *himukin* tayo upang makipagtalik o *madawit* sa mga seksuwal na gawain. Sa halip, ito ay nagsisilbing gabay sa ating mga *minor na edad* habang tayo ay nakararanas ng pagbabago sa ating sekswalidad.

- a. Ang salitang ‘balak’ at ‘madawit’ ay ginamit upang matiyak ang mga layunin ng programang sex education habang ang mga salitang ‘himukin’ at ‘hangad’ ay ginamit bilang paglilinaw na taliwas ang layunin ng programa sa mga pananaw ng mga tao ukol dito.
 - b. Ang mga salitang ‘hangad’ at ‘balak’ ay ginamit upang matiyak ang mga layunin ng programang sex education habang ang mga salitang ‘himukin’ at ‘hangad’ ay ginamit bilang paglilinaw na taliwas ang layunin ng programa sa mga pananaw ng mga tao ukol dito.
 - c. Ang mga salitang ‘hangad’ at ‘himukin’ ay ginamit upang matiyak ang mga layunin ng programang sex education habang ang mga salitang ‘balak’ at ‘madawit’ ay ginamit bilang paglilinaw na taliwas ang layunin ng programa sa mga pananaw ng mga tao ukol dito.
 - d. Ang mga salitang ‘himukin’ at ‘madawit’ ay ginamit upang matiyak ang mga layunin ng programang sex education habang ang mga salitang ‘balak’ at ‘hangad’ ay ginamit bilang paglilinaw na taliwas ang layunin ng programa sa mga pananaw ng mga tao ukol dito.
6. Ano ang ipinahihiwatig ng mga salitang nakahilig kaugnay ng diwang taglay ng saknong?

Para sa mga Tirano ng Daigdig

Salin ng tulang **To the tyrants of the world** na sinulat sa wikang Arabe ni Abo Al Qassim Al Shabbi mula sa Tunisia.

Salin sa eleganteng Filipino ni Roberto T. Añonuevo ng Pilipinas.

Kayong mga tiranong **mapang-api**

Kayong **mapagmahal** sa karimlan

Kayong mga **kaaway** ng búhay

Inuyam ninyo ang mga walang malay na sugatan

- a. Ang mga salitang ‘mapang-api’ at ‘kaaway’ ay nagbibigay ng negatibong paglalarawan sa paksang pinag-uusapan sa saknong.
- b. Ang mga salitang ito ay nagpapahayag na ang pinag-uusapang paksa ay may katangiang dapat purihin ngunit mayroon ding dapat pintasan.
- c. Ang mga salitang ito ay parehong nagbibigay ng negatibong paglalarawan sa paksang pinag-uusapan sa saknong.
- d. Ang salitang ‘mapagmahal’ ay nagpapahayag na kahit na mapang-api at kaaway ang tingin sa pinag-uusapang paksa, ito ay may kabutihang taglay pa rin.

7. Tukuyin ang mga angkop na pang-ugnay na ginamit sa sa pagpapaliwanag nang may kaisahan at pagkakaugnay ang mga talata.

Ang kuwento ay kapana-panabik dahil ipinapakita nito kung ano ang nangyayari sa mga OFW na umaalis papuntang ibang bansa **at** uuwi dito sa Pilipinas nang puno ng kasabikang makita ang mga anak **ngunit** dahil sa matagal siyang nawala sa kanila at hindi na niya gaanong kilala ang kanyang mga anak.

Malalim ang hatid ng istorya **dahil** ito ay makatotohanan, ang pokus nito ay kung paano maibigay ng ina ang kanyang pagkukulang sa kanyang mga anak **upang** bumalik ang loob ng mga ito sa kanya. Ang paglabas ng mga tagong detalye sa pelikula ay mabagal ang pag-usad **pero** hindi masyadong nahuhulaan agad ang susunod na mga pangyayari dito. Ang pelikulang ito ay dapat panoorin dahil pinapahalagahan nito ang isang pamilyang at ipinapakita ang isang tunay na pamilyang Pilipino.

-Halaw sa Suring-Pelikula: Anak ni Michael Tacuyan

- a. at, dahil, subalit, nang sa gayon, ngunit
 - b. at, ngunit, dahil, upang, pero
 - c. dahil, sapagkat, nang sa gayon, at, subalit
 - d. nang sa gayon, ngunit, upang, dahil, pero
8. Tukuyin ang mga angkop na pang-ugnay na ginamit sa sa pagpapaliwanag nang may kaisahan at pagkakaugnay ang mga talata.

Buong ningning na naipakita sa pelikula ang kagandahang taglay ng mga katutubong ritwal ng mga Ifugao. Ang mga ritwal na kanilang isinasagawa **upang** makipag-usap sa kanilang mga ninuno at anito ay animo mga buhay na larawang naikulong sa malaking telon. Ang pelikula sa biglang tingin ay tila isang paglalahad ng paghihiganti **subalit** sa isang masusing pagtingin ay makikita ang pusong may taglay na pakikipagkapatiran. **Bagamat** nagawan ng kalapastanganan ay patuloy pa ring tinulungan ni Joseph ang kanyang mga kalaban. Naipakita ito nang sunduin ng mga kaaway si Joseph upang gamutin ang kanilang mga kababayang biktima ng isang epidemya. Naipakita rin ito nang bigyan ni Joseph ng mga gamot ang kanyang kaibigang doktor upang gamutin sa pagsugpo sa epidemyang kumakalat sa tribong pumatay sa kanyang ama at kapatid.

Mahusay ang pagkakaganap ng bawat artista sa pelikula. **Magkagayon** man, lutang na lutang ang kahusayan ni Joel Torre bilang isang doktor na dumanas ng malaking kabiguan dala ng kawalan ng suporta ng pamahalaan. Bagamat kakaunti lamang ang kanyang eksena, nagpakita rin ng kahusayan sa pagganap bilang dalagang katutubo si Angel Aquino. Konsistent din ang ipinakitang pagganap ni Raymart Santiago bilang isang

doktor na nalito sa pagitan ng katapatan sa kanyang lahi at sa kanyang propesyon.

-Halaw sa Suring-Pelikula: *Mumbaki* ni Cherissa Abay- Omega

- a. nang, subalit, magkagayon, sa halip, upang
- b. para, ngunit, gayundi, subalit, at
- c. upang, pero, sapagkat, datapwat, nang sa gayon
- d. upang, subalit, magkagayon, bagamat, at

9. Basahin ang halaw na talata sa ibaba. Batay sa talata, anong kaisipan o pag-unawa ang ipinabatid nito ukol sa karanasan sa Africa?

Sanlibong zebra ang malayang tumatakbo sa damuhan ng Africa. Ang kanilang guhit-guhitang mga tagiliran ay umaalon-alon habang ang kanilang makakapal na kiling ay pumapaling-paling sa ritmo ng kanilang mapupuwersang pagkilos. Ang yabag ng kanilang mga paa sa tigang na lupa ay dumadagundong sa kapatagan. Isang ulap ng pulang alikabok ang umaalimpuyo sa likuran nila at ito'y makikita sa layong maraming kilometro. Tumatakbo sila nang malaya at walang kontrol, nang walang anumang nadaramang hadlang.

-Halaw sa *Ang Zebra – Ang mailap na kabayo ng Africa*

- a. Mababatid sa talata na ang Africa ay isang kalupaan ng kabangisan at kawalang kaayusan dahil binanggit sa talata na ang mga hayop tulad ng zebra ay walang kontrol sa kanilang mga sarili at mapupuwersa ang kanilang mga kilos.
- b. Mababatid sa talata na ang Africa ay isang malayang kalupaan para sa mababangis na hayop tulad ng zebra na masigla ang pamumuhay na mayroon ang mga ito dahil sinabi sa teksto na walang kumokontrol sa mga ito at hindi sila nakadarama ng takot dahil walang humadlang sa kanilang kalakaran bilang mga hayop.
- c. Mababatid sa talata na inilalarawan ang mga zebra bilang panghalili sa mga African na matatapang at mababangis sa kabila ng salat nilang pamumuhay ay kinakalaban ng mga ito ang sinumang komokontrol sa kanilang kalakaran bilang mga hayop.*
- d. Mababatid sa talata na patag at tuyo ang kalakhang bahagi ng kalupaan sa Africa sapagkat nagiging yabag ang mga tunog na nalilikha ng mga hayop tulad ng zebra dahil binanggit sa teksto na “yabag ng kanilang mga paa sa tigang na lupa ay dumadagundong sa kapatagan.

10. Basahin ang halaw na mga talata mula sa isang lathalaing-panlakbay. Batay sa mga talata, anong kaisipan o pag-unawa ang ipinababatid nito ukol sa kultura at lugar ng isang bansa sa Africa?

Kung sa atin ay laman ng kalsada ang mga tambay na tagay ang alak...dito sa Bamako, laman ng kalsada ang mga lokal na tsaa ang hawak. Pakukuluan ang lutuing tsaa at pagkaraan ay lalahukan ng maraming asukal at ihahain sa bisita sa maliit na kopita. Pero dahil sa labis na tamis, nagkasya na ang grupo sa *Chinese green tea* at komersyal na tsaa. Ang aming samahan ay hindi lang sa serbesa...pati na sa tsaa!

Hindi ka man makakita ng mga gusai kagaya ng sa Ayala, mabubusog din naman ang mata mo sa mga estruktura na hindi mo madalas makita. Kaya naman ang kamera, lagi nang tangan sa pagbaybay sa kalsada. lilan lamang sila sa nagsisilbing pamoso sa mata ng mga taga-Kanlurang Africa. Nariyan ang koreo at estasyon ng sasakyan ng tren.

Sa kahabaan ng dinaraan, sa bawat *round-a-bout* at ilang gitnang-kalsada, mayroon ding estruktura. Natagpuan ng grupo ang Monumento ng Kalayaan, at ang monumento ng taong nagpasimula ng kolonyanisasyong *French* na si Federbe.

-Halaw sa Mula sa Africa: *Lagalag sa siyudad ng Bamako*

- Mauunawaan mula sa teksto na hindi lasenggero ang mga taga-Bamako sa halip mahilig sila sa matatamis na inumin tulad ng tsaa.
 - Maunawaan mula sa teksto na hindi umiinom ng serbesa o beer ang mga taga-Bamako dahil tsaa lamang ang maaaring itagay.
 - Mauunawaan mula sa teksto na maalaga sa mga bisita ang mga taga-Bamako at patunay nito ang paghahain ng tsaa sa mga kopita na siyang naranasan ng manunulat.
 - Mauunawaan mula sa teksto na may iba ring inumin na maaaring pagsaluhan sa tagayan maliban sa alak, ito ang tsaa na.
11. Basahin ang halaw na mga talata mula sa isang lathalain. Batay sa mga talata, anong kaisipan o pag-unawa ang ipinababatid nito ukol sa karanasan, kultura at kalagayan ng isang bansa sa Middle East?

Mula sa tatlong dekada ng giyera at pagkawasak, lumalaganap ang paggamit ng modernong teknolohiya at *media* sa bansang Afghanistan bilang kasangkapan sa muling pagbangon ng bansa at matiyak ang mas magandang bukas para sa susunod na henerasyon. Ang pelikulang *Buz-e-Chini* (o Kambing sa wikang Filipino) ay kauna-unahang 3D na animasyon ng bansa sa wikang Hazariga, isang diyalekto ng lengguwaheng Farsi na ginagamit ng mga mamamayang Hazara sa Afghanistan at Pakistan.

-Halaw sa Kauna-unahang pelikulang animasyon sa Afghanistan

- a. Sinasabi sa teksto na nakasalalay sa lokal na lengguwahe ang pagpapalaganap ng aspirasyon ng nakatatandang Afghan tungo sa mga nakababatang Afghan.
 - b. Sinasabi sa teksto na ang mga Afghan ay naghahangad ng mabuting buhay para sa mga susunod na henerasyon kaya pinakikinabangan nila nang husto ang teknolohiya at media.*
 - c. Sinasabi sa teksto na ang pelikulang Bz-e-Chini ay nagpapatunay na tuluyan nang nakalaya mula sa digmaan at karahasan ang Afghanistan.
 - d. Sinasabi sa teksto na tiyak na malaki ang maitutulong ng 3D animation sa muling pagbangon ng Afghanistn mula sa giyera na kanilang naranasan.
12. Basahin ang halaw na mga talata mula sa isang lathalain. Batay sa mga talata, anong kaisipan o pag-unawa ang ipinababatid nito ukol sa karanasan, kultura at kalagayan ng isang bansa sa Africa?

Ito ay tungkol sa isang personal na karanasan. Ang tauhan ay nalulong sa alak, opyum at iba pang ipinagbabawal na gamot. Siya ay mahilig magpinta ng mga disenyo ng mga sisidlan ng panulat. Dito umiikot ang buhay niya - sa pagpipinta at pagkalunod sa alak at opyum. Ang sentro ng kaniyang mga pinta ay ang puno ng *cypress*, ang matandang lalaki at ang dilag na may hawak na lili. Isang araw, dumating ang kaniyang tiyuhin. Habang siya ay kukuha ng alak, nakita niya ang isang dilag. Siya ay sobrang natuwa. Kinuha niya na ang bote at bumalik na siya sa kaniyang silid. Paglipas ng mga araw, hindi niya na nakita ang dilag. Isang gabi, habang siya ay naglalakad, nabigla siya nang makita niya ito patungo sa kaniyang kuwarto. Sinundan niya ito at humiga ang dilag sa kaniyang kama. Naisip niya na baka may karamdaman o naligaw lamang ito. Binigyan niya ito ng pagkain at inumin. Kinuha niya ang pagkakataong iyon para ipinta ang babae. Nang magkamalay ito, ipininta niya ulit ito. Tinabihan niya ang dilag. Akala niya buhay pa ito subalit noong siya'y lumapit, naamoy niya ang nabubulok nitong katawan at may maliliit na uod na gumagalaw at dalawang gintong bubuyog ang umiikot dito. Sa kaniyang kalituhan, naisip niyang ilibing ang babae sa kaniyang kuwarto subalit may naisip siyang mas magandang ideya. Kinuha niya ang kutsilyo sa kaniyang tokador at hinati-hati ang katawan ng dilag. Tinakpan niya ito at inilagay sa isang maleta. Tumawag siya ng makakatulong, isang matandang kutsero, na nagbigay ng garapon kung saan niya maaaring ilagay ang mga larawan ng dilag. Nagpahatid siya sa malayong lugar at doon niya inilibing ang maleta kasama ng mga itim na lili at bato. Nang matapos siya sa kaniyang gawain, minasdan niya ang kaniyang sarili. Wala na ang babaeng nagpatibok ng kaniyang puso. Bumalik na ulit siya sa kaniyang kuwarto. Una niyang hinanap ang garapon na ibinigay sa kaniya. Nakita niya na hawak-hawak ito ng kutsero. Nakabalot ito sa maruming panyo at halukipkip na niya ito sa kaniyang kili-kili. Humalakhak siya: isang makatindig balahibong tawa. Nang siya ang nagsimulang gumalaw, umalis ang kutsero sa kaniyang silid. Nang

tumayo siya upang habulin at ito, bigla itong naglahong parang bula. Bumalik sa sa kaniyang silid at binuksan ang bintana. Nakita niyang tangan-tangan ng kutsero ang sisidlan sa kaniyang sa kili-kili. Bumalik siya sa bintana at pinagmasdan ang sarili. Napansin niyang punit-punit ang kaniyang damit at napapaliguan siya ng dugo mula ulo hanggang paa. May maliliit na uod na gumagalaw at dalawang gintong bubuyog ang umiikot sa kaniyang katawan. Kaniyang naramdaman ang bigat ng kamatayan sa kaniyang dibdib.

-Halaw sa buod ng Ang Bulag na Kuwago ni Sophia Chua

- a. May malikhaing pananaw ang mga mamamayan sa Africa at Middle East.
- b. Kritikal mag-isip ang ilang mga mamamayan sa Africa at Middle East.
- c. May kalayaan sa pagpapahayag ng kanilang pagiging malikhain ang mga mamamayan sa Africa at Middle East.
- d. Bayolente ang mga mamamayan ng Africa at Middle East tulad ng nababasa sa halaw sa itaas.

13. Basahin ang halaw na mga talata mula sa isang lathalain. Batay sa mga talata, anong kaisipan o pag-unawa ang ipinababatid nito ukol sa karanasan, kultura, at kalagayan ng isang bansa sa Africa?

Tag-init naman ang Pasko sa Africa. Isinasagawa rin ng maraming Katoliko ang mga nakasanayang tradisyon gaya ng *Christmas carols* at handaan kasama ang pamilya at mga kaibigan pagkatapos ng misa. Mas binibigyang halaga nila ang pang-relihiyong aspekto ng pagdiriwang sa kapanganakan ni Hesus sa halip na pagbibigayan ng regalo. Iba-iba ang wika na ginagamit sa maraming lugar sa Africa. Tulad sa Egypt, “Colo sana wintom tiebee” ang kanilang *Merry Christmas*, Kuwa na Krismasi njema sa Kenya at Tanzania at Merry Kisimusi sa Zimbabwe.

-Halaw sa Selebrasyon ng Pasko sa buong mundo ng Pinoy Gazette

- a. Maraming wika ang ginagamit sa Africa.
- b. Magkakaugnay ang kultura sa Africa kahit na magkakaiba ang kanilang wika.
- c. Magkakaiba ang pananaw ng mga taga-Africa sa Pasko kaysa sa ibang lahi.
- d. Malungkot ang pagdiriwang ng Pasko sa Africa dahil sa kanilang kalagayan.

14. Basahin ang halaw na mga talata mula sa isag lathalain. Batay sa mga talata, anong kaisipan o pag-unawa ang ipinababatid nito ukol sa karanasan, kultura, at kalagayan ng isang bansa sa Middle East?

Malaki ang interes ng mga Kazahk pagdating sa mga laro o isports. Marami na rin silang napanalunang mga palaro sa larangan ng *weightlifting*, *ice hockey* at *boxing*. Nanalo sila ng walong medalya sa 2004 Summer Olympics, pinakamaraming medalyang natanggap sa buong rehiyon. *Football* ang pinakasikat at pinakakilalang laro sa buong bansa, dahilan para magkaroon ng *Football Federation of Kazakhstan*. Maraming propesyonal na nagbibisikleta ang pumupunta pa sa Europa para makilahok sa mga palaro. Isa na rito si Alexander Vinokourov na marami nang napanalunang medalya. Kilala din ang isport na *Rugby*, kung saan tinalo ng kuponang Kazakhstan *National Rugby Team* ang Sri Lanka at Arabia para sa 2011 *Rugby World Cup*.

-Halaw sa *Kazakhstan: Kultura (Laro) ng Asia Group Four*

- a. May mga pangkaraniwang hilig din ang mga tao sa Middle East tulad ng isport.
 - b. Mahuhusay sa larangan ng isport ang mga mamamayan sa Middle East.
 - c. Marahas makipaglaro ang atleta mula sa Middle East at maruming maglaro.
 - d. Malaki ang interes ng mga atleta mula sa Middle East sa karangalan tulad ng medalya.
15. Bilang isang *travel service professional*, paano ka makaaambag sa pagangat sa kalagayan ng mga mamamayan sa mga bansa sa Africa at Middle East?
- a. Ibahagi sa kapwa ang mga katangian ng mamamayan at lugra na maaaring makakuha sa interes ng mga mahilig maglakbay.
 - b. Ilarawan ang bansa batay sa mga balitang namamayagpag sa *media*.
 - c. Ilatag ang mga posibilidad ng karahasan sa rehiyon dahil sa kalagayang pangkapayapaan dito.
 - d. Ipakita ang mga larawan ng magagandang tanawin sa mga rehiyong ito tulad ng kalikasan at mga popular na *tourist destination*.
16. Kapag naglalakbay ka, ano ang mainam na paghahanda ang dapat gawin upang maiwasan ang makasakit ng mga mamamayan sa pupuntahang lugar?
- a. Alamain ang magagandang tanawin na maaaring puntahan.
 - b. Alamin ang mga dapat at di-dapat gawin upang maging sensitibo at maingat.
 - c. Alamin nag mga presyo ng bilihin upang maiwasang magreklamo.
 - d. Alamin ang paraan kung paanno makatipid sa paglalakbay

17. Ano ang nararapat na pinakalayunin ng isang proyekto o panukalang panturismo?
- Mailarawan ang magagandang tanawin sa bansa.
 - Maingat ang buhay ng mga mamamayan sa bansang tampok.
 - Maipagmalaki ang sariling karanasan sa paglalakbay sa bansang tampok.
 - Mapatunayan ang mga impresyon ng ibang tao tungkol sa bansang tampok.
18. Paano mo mahihikayat ang ibang tao hinggil sa kagandahan ng alinmang bansa sa Africa o Middle East?
- Bumuo ng iba't ibang materyal na nagtatampok sa kagandahan ng mga bansa sa Africa at Middle East.
 - Magpasa ng mga newsfeed sa social media tungkol sa mga balitang di-kaaya-aya sa Africa at Middle East.
 - Manood ng iba't ibang Youtube tungkol sa turismo sa Africa at Middle East.
 - Tangkilikin ang mga pelikulang gawa ng mga mamamayan sa Africa at Middle East.
19. Paano mabisang makapaglahad ng mga kaisipan sa akdang nanghihikayat tungko sa isang bansa?
- Alamin ang mga nakaugaliang kultura na nakalimutan na.
 - Kilalanin ang kalakasan, kabutian at kagandahang taglay ng mga mamamayan.
 - Piliin ang magagandang salita na naglalarawan sa bansa.
 - Unawain ang kalagayang panlipunan at bigyang-tuon ang mga suliranin.
20. Bakit mahalagang may sapat na pinagbabatayan ang sinomang naglalayong ilarawan ang isang bansa o pangkat ng tao?
- Upang hindi makapaminsala sa dignidad ng mga taong inilalarawan.
 - Upang maingat ang pansariling interes sa aspekto ng kultura at pagkakakilanlan.
 - Upang maiwan niyang mahaluan ng personal na opinyon ang paglalarawan.
 - Upang makapagbigay siya ng makabuluhang opinyon tungkol dito.

MGA SANGGUNIANG GINAMIT SA MODYUL

WEB 2.0

Evernote

<https://evernote.com>

Listen 2 My Radio

<http://www.listen2myradio.com/>

My Radio Stream

<https://myradiostream.com/>

Vimeo

<https://vimeo.com/> Retrieved on 24 February 2017

Vid me Up

<http://vidmeup.com/>

Video Sprout

<http://www.videosprout.com/welcome.jsp>

GRAMATIKA AT PAGSUSURI/PAGTATANGHAL

Mga tuntunin sa panghihiram ng salita ni Clifford Marollano

<https://www.slideshare.net/cli4d/mga-tuntunin-sa-panghihiram-ng-mga-salita>

Panghihiram ng salita ni Alecs Carillo

<http://halo-halong-info.blogspot.com/2015/02/panghihiram-ng-salita.html>

Using Paragraph Pattern

http://www.dunwoody.edu/pdfs/Elftmann_UsingParagraphPat_Writing.pdf

How to stage your own puppet show

<http://www.kidspot.com.au/things-to-do/activity-articles/how-to-stage-your-own-puppet-show/news-story/b84acf89d2b36a5cb9cde794981b002c>

DYI Puppet Theatre

<https://www.pinterest.com/pamdyson/diy-puppet-theatre/>

How to build a puppet theatre

https://www.youtube.com/watch?v=xr_Dz1vFfmE

How to make your own shadow puppet theatre

<https://www.youtube.com/watch?v=-hL28SkHflg>

Panunuring pampelikula

<https://prezi.com/n1mp5m-frfud/panunuring-pampelikula/>

Mga gabay sa pagsusuri ng isang pelikula

<http://ranieili2028.blogspot.com/2011/08/mga-gabay-para-sa-pagsusuri-ng-isang.html>

PANITIKAN

LAKBAY SANAYSAY: Baguio Trip

<https://http543.wordpress.com/2016/10/17/lakbay-sanaysay-baguio-trip/>

Steve Tamayo: Nasa pagsisikap ang pag-unlad

<http://www.gmanetwork.com/news/news/content/78630/steve-tamayo-nasa-pagsisikap-ang-pag-unlad/story/>

South African Films Making Global Impact (Artikulo/Lathalain)

<https://www.brandsouthafrica.com/south-africa-fast-facts/arts-facts/sa-films-making-global-impact-021015>

South African artist Lady Skollie explains why she paints burning vaginas (*Radio interview with brief transcription*)

<https://www.pri.org/stories/2017-08-11/south-african-artist-lady-skollie-explains-why-she-paints-burning-vaginas>

Walang kabaong, walang puntod

<https://dakilapinoy.wordpress.com/2015/01/28/walang-kabaong-walang-puntod-ni-jared-angira/>

Mongheng Mohametano sa kaniyang pag-iisa

<http://filipino10niwarville.blogspot.com/2015/08/mula-sa-mga-anekdota-ni-saadi.html>

VIDEOS

The danger of a single story ni Chimamanda Ngozi Adichie

<https://www.youtube.com/watch?v=D9Ihs241zeg>

Special Report: Mga ipinagmamalaking kultura at pagkain ng Saudi Arabia

<https://www.youtube.com/watch?v=0z7ylojZpnc>

Isang Libong Hindi

https://www.ted.com/talks/bahia_shehab_a_thousand_times_no/transcript?language=fil

The unexpected beauty of everyday sounds ni Meklit Hadero (TED Talk video)
<https://www.youtube.com/watch?v=NAkkckxE9i8>

Documentary on Fashion Academy in Nigeria (Video)
<https://www.youtube.com/watch?v=h4BiNmWQW1s>

Tribal Art: BBC Documentary (Video documentary)
<https://www.youtube.com/watch?v=7Q1M-jiKcXQ>

The Kite Runner, Part 2 – Tears into Pearls
<https://www.youtube.com/watch?v=20zF8Ug0MjM>

The Kite Runner, Part 3 – Kite Fighting
<https://www.youtube.com/watch?v=1TroueqxAtM>

Teoryang Sikolohikal
https://www.youtube.com/watch?v=Vy7UDjGTp_Q

Scapegoat (2013)
<https://www.youtube.com/watch?v=aGOaOsK3Vyo>

Autumn Leaves (2014)
<https://www.youtube.com/watch?v=EhaKmQCzSoo&t=53s>

Bazaar (2016)
<https://www.youtube.com/watch?v=ftG1BrUP1WY>

A Letter to the Sky
<https://www.viddsee.com/video/a-letter-to-the-sky/n5lgb>

Monika Bulaj: Ang nakatagong liwanag ng Afghanistan
https://www.ted.com/talks/monika_bulaj_the_hidden_light_of_afghanistan/discussion?language=fil